

**"GERÇEKLERİ ÇARPITMAK
YOLUYLA HALKI ALDATIP,
SUÇLULARI KORUMAYI
GÖREV HALİNE GETİRMEK"**

BİR GENSORU'DA PARLAMENTO GERÇEĞİ

Derleyen: Sedat Yurtdaş

Institut kurde de Paris

**"GERÇEKLERİ ÇARPITMAK
YOLUYLA HALKI ALDATIP,
SUÇLULARI KORUMAYI
GÖREV HALİNE GETİRMEK"**

**BİR GENSORU'DA
PARLAMENTO
GERÇEĞİ**

Derleyen: Sedat Yurtdaş

Institut kurde de Paris

YURT KİTAP-YAYIN: 79

Birinci Baskı: Haziran 1993

Dizgi: Yurt Kitap-Yayın

Baskı: Saydam Matbaası-ANKARA

Yurt Kitap-Yayın

GMK Bulvarı Onur İşhanı Kat: 7 No: 176

Tel, fax: 417 35 49 KIZILAY-ANKARA

**"GERÇEKLERİ ÇARPITMAK
YOLUYLA HALKI ALDATIP,
SUÇLULARI KORUMAYI
GÖREV HALİNE GETİRMEK"**

BİR GENSORU'DA PARLAMENTO GERÇEĞİ

Derleyen: Sedat Yurtdaş tan

Kürt Enstitüsü'ne
başarı dilerimle 29. 11. 1993

[Handwritten signature]

UNIVERSITY OF PARIS
INSTITUT KURDE DE PARIS
1970

Institut kurde de Paris

İÇİNDEKİLER

Giriş	9
İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.....	12
Gensoru Önergesinin Özeti.....	18
Gensoru Önergesinin Gerekçesi	19

BELGELEER .....

24

- I. HEP SİIRT İİ Başkanı Mehmet Demir'in Öldürülmesi İle İlgili Olarak Sabah ve Hürriyet Gazetelerinde Çıkan Haberleri Tekzip Eden Abdullah Aydın İle İzzet Aslan'ın 5.10.1992 Tarihli Özgür Gündem Gazetesinde Yayınlanan Açıklamaları..... 24
- II. 23.11.1991 Tarihinde Gözaltına Alınan Ve 27.11.1991 Tarihinde Diyarbakır-Şanlıurfa Karayolu Üzerinde Ölü Bulunan İsmail Hakkı Kocakaya İle İlgili Belgeler..... 26
  - A. Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın Konuyla İlgili Olarak 22.1.1992 Tarihinde İçişleri Bakanı Tarafından Yanıtlanmak Üzere Verdiği Soru Önergesi..... 26
  - B. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin Tarafından İsmail Hakkı Kocakaya İle İlgili Soru Önergesine Verdiği Yanıt..... 27
- III. 18-20 Ağustos 1992 Tarihlerinde Şırnak İline Güvenlik Güçlerinde Yapılan Saldırılarla İlgili Belgeler..... 29
  - A. Milletvekilleri Mahmut Alınak, Orhan Doğan, Selim Sadak, Zübeyir Aydar, Naif Güneş, Ahmet Türk ve Mehmet Sincar'ın 27.8.1992 Tarihli Şırnak Raporu 29
  - B. Muş Milletvekili Muzaffer Demir ve 9 Milletvekilinin TBMM'ye Verdikleri Meclis Araştırma Önergesi..... 36
  - C. Şırnak Milletvekili Selim Sadak ve 9 Milletvekilinin 1992 Newroz'unda Şırnak'ta Meydana Gelen Olaylar Nedeniyle Verdikleri Meclis Araştırma Önergesi..... 38
- IV. Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş ve 9 Milletvekilinin Mardin İli, Savur İlçesi, Kuzerip (Yazır) Cizre (Taşlık) Köylerinde Gerilla Oldukları Gerekçesiyle Öldürülen

Şahıslardan 9'unun Sivil ve Masum Olduklarıyla İlgili Meclis Araştırma Önergesi.....	41
V. Diyarbakır İli Kulp ve Lice İlçelerinde 24-25.12.1991 Tarihlerinde Meydana Gelen Olaylarla İlgili Belgeler.....	43
A. Muş Milletvekili Muzaffer Demir, Ankara Milletvekili Mehmet Kerimoğlu, Kars Milletvekili Atilla Hun, Şırnak Milletvekili Selim Sadak'ın Kulp Ve Lice İlçelerinde Meydana Gelen Olaylarla İlgili Raporları.....	43
B. Diyarbakır Milletvekili Mahmut Uyanık'ın Kulp Olayları Sırasında Gösterdiği Çabalarn İçişleri Bakanlığı'na Rapor Edilmesi İle İlgili Olarak 8 Ocak 1992 Tarihli Bugün Gazetesinde Çıkan Haber.....	47
VI. Mardin İli Midyat İlçesi, Site (Çalınar) Köyünde Maskeli Korucular Tarafından Öldürülen Köylülerle İlgili Belgeler.....	49
A. Midyat Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Korucular Hakkında Gıyabi Tutuklama Talep Eden Mütalaası.....	49
B. Maskeli Korucularla İlgili Olarak Diyarbakır Bölge Kriminal Laboratuvarının Eksprestiz Raporu.....	50
C. Midyat Asliye Ceza Hakimliği'nin Maskeli Korucularla İlgili Gıyabi Tutuklama Kararı	
D. Midyat Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Nusaybin Cumhuriyet Başsavcılığı'na Hitabèn Yazılı Gıyabi Tevkif Müzekkeresi.....	55
VII. Muş İli, Muratgören Köyü Yakınlarında Kurşuna Dizilen 3'ü Gerilla Olmak Üzere 5 Kişi İle İlgili Belgeler.....	58
A. 6.6.1992 Tarihli Özgür Gündem Gazetesinin "Sağ Yakalandıktan Sonra Kurşuna Dizildiler" Başlıklı Haberi.....	55
B. Muş Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Sanıklar Hakkında "Takibat Yapılmasına Mahal Olmadığı" Yönündeki Kararı.....	59
C. Muş Milletvekili Muzaffer Demir'in 8.6.1992 Tarihli Soru Önergesi.....	61
D. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Konu İle İlgili Soru Önergesine Yanıtı.....	62

VIII. Diyarbakır Milletvekili Hatip Dicle'nin Bitlis İli, Tatvan İlçesi, Kokarsu (Karukan) Köyünde Kurşuna Düzülen 13 Kişi ile İlgili Olarak, 30.6.1992 Tarihinde İçişleri Bakanı İsmet Sezgin Tarafından Yanıtlanmak Üzere Verdiği Soru Önergesi	64
IX. Diyarbakır İli, Silvan İlçesinde İşkence Sonucu Çocuğunu Düşüren Menice Kırtay ile İlgili Belgeler	66
A. 25.6.1992 Tarihli Özgür Gündem Gazetesinin "Cop Soktular Doğmamış Çocuğu Öldürdüler" Başlıklı Haberi	66
B. Diyarbakır Milletvekili Mahmut Uyanık'ın Konu ile İlgili Olarak Parlamentoda Yaptığı Gündem Dışı Konuşma Metni	68
C. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Diyarbakır Milletvekili Mahmut Uyanık'ın Gündem Dışı Konuşmasına Verdiği Yanıt	70
D. Diyarbakır Milletvekili Hatip Dicle'nin Konuyla İlgili Olarak 30.6.1992 Tarihinde İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Yanıtlaması İstemiyle Verdiği Soru Önergesi	71
E. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Konu ile İlgili Olarak Soru Önergesine Verdiği Yanıt	72
X. Mardin İli, Dargeçit (Kerboran) İlçesi, HEP Yönetim Kurulu Üyesi Tahir Seyhan'ın İşkenceye Öldürülmesi ile İlgili Belgeler	74
A. Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın Konu ile İlgili 4.6.1992 Tarihli Soru Önergesi	74
B. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Soru Önergesine Verdiği Yanıt	75
C. Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Mardin İl Jandarma Alay Komutanlığı Sorgu Görevlileri Hakkında Verdiği Takipsizlik Kararı	76
D. Tahir Seyhan ile İlgili Olarak Haftalık Yeni Ütke Gazetesinin 18-24 Ekim, 1992 Tarihli Sayısında Yer Alan Notlar	78
XI. Diyarbakır İli, Bismil İlçesinde Gözaltında Öldürülen Abdülkadir Kurt ile İlgili Belgeler	79
A. Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın Konu ile İlgili Olarak İsmet Sezgin'in Yanıtlaması İstemiyle 28.4.1992 Tarihinde Verdiği Soru Önergesi	79

<i>B. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Soru Önergesine Verdiği Yanıt.....</i>	80
XII. Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın Diyarbakır İli, Hazro İlçesi Sarıerik (Kanderhal) Köyünden İbrahim Gündem'in Kaybıyla İlgili İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Yanıtılaması İstemiyle Verdiği Soru Önergesi.....	81
XIII. SHP Tarafından Hazırlanan Ve DYP Tarafından Desteklenen Kontrollerle İle İlgili Meclis Araştırma Önergesi.....	83
XIV. Mardin, Şırnak, Hakkari, Van, Bitlis, Siirt ve Batman İllerinde Emniyet Müdürlüklerinin astırdığı imzasız afiş ve ilanlar ile İlgili Belgeler.....	86
<i>A. Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın Konu ile İlgili, 19.8.1992 Tarihli Soru Önergesi.....</i>	86
<i>B. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Soru Önergesine Verdiği Yanıt.....</i>	87
<i>C. Dağıtılan Belgelere Örnek.....</i>	88
Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın 22.9.1992 Tarihinde İmzacı Arkadaşları Adına Parlamentoda Yaptığı 10 Dakikalık Konuşma Metni.....	89
ANAP Gurubu Adına Kastamonu Milletvekili Murat Başesgöçlü'nün Konuşma Metni.....	97
SHP Grubu Adına Çorum Milletvekili Cemal Şahin'in Konuşma Metni.....	103
DYP Grubu Adına Erzurum Milletvekili İsmail Köse'nin Konuşma Metni.....	114
RP Grubu Adına Malatya Milletvekili Oğuzhan Asiltürk'ün Konuşma Metni.....	126
Hükümet Adına Aydın Milletvekili İsmet Sezgin'in Konuşma Metni.....	138
Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın 24.9:1992 Tarihinde Yaptığı Basın Toplantısı Metni.....	154

GİRİŞ

Elinizdeki bu kitabı yayına hazırlamaktaki amacım; kitabın adından da anlaşılacağı üzere, parlamentoyu, çalışmalarını, kurumu olan bir "Gensoru" çerçevesinde etraflica ortaya koymaktır.

Gensoru, Meclis İç Tüzüğü ve Anayasa'da düzenlenmiştir. Çalışmamızdaki önemi nedeniyle madde metinlerini aynen alıyorum.

1982 Anasası'nın 99'uncu maddesi:

"Gensoru önergesi verilmişinden sonraki üç gün içinde bastırılarak üyelere dağıtılır; dağıtılmasından itibaren on gün içinde gündeme alınıp alınamayacağı görüşülür. Bu görüşmede ancak önerge sahiplerinden biri, siyasi parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir bakan konuşabilir.

Gündeme alınma kararıyla birlikte, gensorunun görüşülme günü de belli edilir; ancak gensorunun görüşülmesi, gündeme alma kararının verildiği tarihten başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve yedi günden sonraya bırakılamaz.

Gensoru görüşmeleri sırasında üyelerin veya grupların verecekleri gerekçeli güvensizlik önergeleri veya Bakanlar Kurulu'nun güven isteği, bir tam gün geçtikten sonra oylanır. Bakanlar Kurulu veya bir bakanın düşürülebilmesi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla olur; oylamada yalnız güvensizlik oyları sayılır.

Meclis çalışmalarının dengeli olarak yürütülebilmesi amacıyla ve yukarıdaki ilkelere uygun olmak kaydıyla gensoru ile ilgili diğer hususlar İçtüzükte belirlenir."

Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 107'nci maddesi:

"Gensoru Önergesi bir siyasi parti grubu adına veya en az 10 Milletvekilinin imzasıyla verilebilir.

Gensoru Önergesi beşyüz kelimedenden fazla ise, imza sahipleri beşyüz kelimeyi geçmeyecek, bir özeti bu önergeye eklemek zo-

rundadırlar.

Başkanlık bu özetleri bastırır. Gerekli görürse önermeleri de bastırıp dağıtabilir.

Gensoru görüşmeleri Anayasa'nın 89'uncu maddesi hükümlerine göre yapılır."

Madde metinlerinden açıkca görüldüğü üzere, bir gensoru önergesinin verilebilmesinin koşulu ya parlamentoda "grup" olarak temsil edilmek, ya da 20 milletvekilinin imzasını sağlamak gerekmektedir.

Meclis İhtüzüğü 1973 tarihli olduğundan dolayı, henüz kendini anayasaya uydurabilmiş değildir. Bu nedenle, Meclis İhtüzüğü'nde Gensoru önergesi verebilmek için 10 milletvekilinin imzası yeterlidir. Ancak, anayasa hükmü uygulanır.

Bizim imza sayımızın 18 olması nedeniyle, bu kurumu yeterince işletme olanağımız yoktur. Bu çerçevede yeri gelmişken, önergemize imza vererek bu kurumu bugüne kadar, bir kez de olsa değerlendirme olanağı veren; Van Milletvekili **Fethullah ERBAŞ** ile Hakkâri Milletvekili **Esat CANAN**'a şahsım ve arkadaşlarım adına teşekkür ederim.

İçişleri Bakanı **İsmet SEZGİN**'i ve gerçekten de onun şahsında DYP-SHP Koalisyon Hükümeti ile devletin izlediği politikaları deşifre etme olanağını yeterince kullandığımız kanaatindeyim.

"Gerçekleri çarpıtmak yoluyla halkı aldatıp, suçluları korumayı görev haline getirmek" nedeniyle verdiğimiz Gensoru önergesinin "ön görüşmeleri" sırasında imzacı milletvekili arkadaşlarım adına parlamentoda yaptığım on dakikalık konuşma ile diğer parti gruplarının ve İçişleri Bakanı'nın hükümet adına yapmış olduğu konuşma karşılaştırılması halinde, Türkiye'yi, Türk halkını, Kürt halkını bu kadar hayati düzeyde etkileyen bir sorunda takınılan tavırlar konusunda bir netliğin sağlanacağı ve böylece, halka dost ve yabancı politik çizgilerin de ortaya çıkacağı düşüncesindeyim.

Tüm bu söylenenler elinizdeki derlemede bulunan ve ancak, önerge ve konuşmada sözünü ettiğimiz olayların bir bölümü ile ilgili olan "belgeler"le birlikte değerlendirildiğinde; doğruluk dereceleri de anlaşılacaktır.

Bu çalışma dar anlamda şahsım, geniş anlamda HEP Milletvekillerinin sadece bir Gensorunun sınırları içinde yapılan çalışmalarını da ortaya koyacağı düşüncesindeyim.

Kitabın sınırlı da olsa, bir dönemi belgeler ışığında aydınlattığını umuyorum. Takdir okuyucuların olacaktır.

26.5.1993

Sedat YURTDaş
Diyarbakır Milletvekili

Institut kurde de Paris

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ

Başlangıç

İnsanlık ailesinin tüm üyelerinin niteliğindeki onur ve eşit ve ayrılmaz haklarını tanımının dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli olduğunu,

İnsan haklarını gözardı ederek horgörmenin insanlık vicdanını yaralayan barbarca eylemlerle sonuçlandığını ve insanlığın söz ve inanç özgürlüğüyle korku ve yokluktan arınma özgürlüğünden yararlanacağı bir dünyanın herkesin en yüksek beklentisi olduğunu ilan edilmiş bulunduğunu,

İnsanlık zorbalık ve baskıya karşı son bir yol olarak ayaklanmaya başvurmak zorunda bırakılmaması için, insan haklarının hukuk düzeniyle korunması,

Uluslararası dostça ilişkiler geliştirmeyi özendirmenin temel olduğunu,

Birleşmiş Milletler Halklarının Birleşmiş Milletler Antlaşması'nda temel insan haklarına, insan kişiliğinin onur ve değerlerine, erkeklerle kadınların hak eşitliğine olan inancını yeniden belirttiğini ve daha geniş bir özgürlük içinde toplumsal gelişme ve daha iyi bir yaşam düzeyi sağlamaya karar vermiş olduğunu,

Üye devletlerin Birleşmiş Milletlerle işbirliği içinde, insan haklarının ve temel özgürlüklerin evrensel olarak saygı görüp gözetilmesini sağlamayı yükümlendirdiklerini,

Bu hak ve özgürlükler konusunda ortak bir anlayış oluşturmanın bu yükümlülüğün tam olarak gerçekleşmesi için büyük önem taşıdığını göz önüne alarak,

Genel Kurul,

Toplumun her bireyinin ve her organının bu bildirgeyi sürekli olarak göz önünde bulundurarak eğitim ve öğretim yoluyla bu hak ve özgürlüklere saygıyı geliştirmeye ve ulusal ve uluslararası geliştirici önlemlerle gerek üye devlet halkları, gerekse bu devletlerin yargı yetkisi içinde ülkelerin halkları arasında bu hak ve özgürlüklerin evrensel ve etkin biçimde

tanınıp gözetilmesini sağlamaya çaba göstermeleri amacıyla tüm halklar ve uluslar için bir ortak başarı ölçüsü olarak bu İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni ilan eder.

MADDE 1.

Her insan özgür; onur ve haklar bakımından eşit doğar. Akıl ve vicdanla donatılmış olup birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranır.

MADDE 2.

Herkes; ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka bir görüş, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğuş ya da benzeri başka bir statü gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin bu bildirmede öne sürülen tüm hak ve özgürlüklere sahiptir.

Ayrıca ister bağımsız olsun, ister vesayet altında ya da kendi kendini yönetmeyen bir ülke olsun, ister başka bir egemenlik sınırlaması altında bulunsun, bir kimsenin uyuğunda bulunduğu ülke ya da alanın siyasal, hukuksal ya da uluslararası statüsüne dayanarak hiçbir ayırım gözetilemez.

MADDE 3.

Herkesin yaşama ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı vardır.

MADDE 4.

Kimse, kölelik ya da kulluk altında tutulamaz, kölelik ve köle ticareti her türlüyle yasaktır.

MADDE 5.

Hiç kimseye işkence ya da zalimce, insanlık dışı ya da onur kırıcı davranış ya da ceza uygulanamaz.

MADDE 6.

Herkesin, nerede olursa olsun yasa önünde bir kişi olarak tanınma hakkı vardır.

MADDE 7.

Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasa tarafından eşit korunmaya hakkı vardır. Herkes, bu bildirmeye aykırı herhangi bir ayrımcılığa ve ayrımcılık kışkırtıcılığına karşı eşit korunma hakkına sahiptir.

MADDE 8.

Herkesin anayasa ya da yasayla tanınmış haklarını çiğneyen eylemlere karşı yetkili ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yoluna başvurma hakkı vardır.

MADDE 9.

Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez.

MADDE 10.

Herkesin, hak ve yükümlülükleri belirlenirken ve kendisine herhangi bir suç yüklenirken tam bir eşitlikle bağımsız ve yansız bir mahkeme tarafından hakça ve açık bir yargılanmaya hakkı vardır.

MADDE 11.

1- Kendisine bir suç yüklenen herkesin, savunması için gerekli olan tüm güvencelerin tanındığı bir açık yargılanma yoluyla yasaya göre suçluluğu kanıtlanana değin suçsuz sayılma hakkı vardır.

2- Hiç kimse işlediği sırada ulusal ya da uluslararası hukuka göre bir suç oluşturmayan herhangi bir eylem ya da kusurdan dolayı suçlu sayılmaz. Kimseye suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

MADDE 12.

Kimsenin özel yaşamı, ailesi, konutu ya da haberleşmesine keyfi olarak karışamaz, şeref ve adına saldıramaz. Herkesin, bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunma hakkı vardır.

MADDE 13.

1- Herkesin, bir devletin sınırları içinde yer değiştirme ve oturma özgürlüğüne hakkı vardır.

2- Herkes, kendi ülkesi de dahil, herhangi bir ülkeden ayrılma ve ülkesine dönme hakkına sahiptir.

MADDE 14.

1- Herkesin zulüm altında başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır.

2- Gerçekten siyasal nitelik taşımayan suçlardan ya da Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkelerine aykırı eylemlerden doğan kovuşturma durumunda bu haktan yararlanılamaz.

MADDE 15.

1- Herkesin bir uyrukluğa hakkı vardır.

2- Kimse keyfi olarak uyrukluğundan yoksun bırakılamaz. Kimsenin uyrukluğunu değiştirme hakkı yadsınamaz.

MADDE 16.

1- Yetişkin erkeklerle kadınların, ırk, uyrukluğa ya da din bakımından herhangi bir sınırlama yapılmaksızın evlenmeye ve bir aile kurmaya hakkı vardır. Evlenirken, evlilik sırasında ve evliliğin bozulmasına ilişkin hakları eşittir.

2- Evlilik, ancak istekli eşlerin özgür ve tam oluruyla yapılır.

3- Aile, toplumun doğal ve temel birimidir ve toplum ve devlet tarafından korunur.

MADDE 17.

1- Herkesin, tek başına ya da başkalarıyla birlikte, mülkiyet hakkı vardır.

2- Kimse keyfi olarak mülkiyetinden yoksun bırakılamaz.

MADDE 18.

Hersesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din ya da inancını değiştirme özgürlüğünü ve din ya da inancın, tek başına topluca ve açık ya da özel olarak öğretme, uygulama, ibadet ve gözetim yoluyla açıklama özgürlüğünü içerir.

MADDE 19.

1- Herkes, barışçı toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir.

2- Hiç kimse bir derneğe girmeye zorlanamaz.

MADDE 20.

1- Herkes, doğrudan ya da özgürce seçilmiş temsilciler aracılığıyla ülkesinin yönetimine katılma hakkına sahiptir.

2- Herkesin, ülkesindeki kamu hizmetlerine eşit girme hakkı vardır.

3- Halkın istemi, yönetim otoritesinin temelidir. Bu istem, genel ve eşit gizli ve özgür oy'a dayalı dönemsel ve gerçek seçimlerle belirtilir.

MADDE 21.

Herkesin bir toplum üyesi olarak, toplumsal güvenliğe hakkı vardır. Ulusal çabalarla ve uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin örgüt ve

kaynaklarına göre herkes onur ve kişiliğinin özgür gelişmesinin ayrılmaz bir ögesi olarak ekonomik, toplumsal ve kültürel haklarının gerçekleşmesi hakkına sahiptir.

MADDE 22.

1- Herkesin çalışma, işini özgürce seçme, adil ve elverişli koşullarda çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı vardır.

2- Herkesin herhangi bir ayırım gözetilmeksizin eşit iş için eşit ücret hakkı vardır.

3- Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gereğinde başka toplumsal koruma yollarıyla desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.

MADDE 23.

Herkesin, iş saatlerinin makul ölçüde sınırlandırılması ve ücretli dönemsel tatiller dahil, dinlenme ve boş zamana hakkı vardır.

MADDE 24.

1- Herkesin, kendisi ve ailesinin sağlık ve gönenci için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes; işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi denetiminin dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.

2- Analar ve çocukların özel bakım ve yardım hakları vardır. Tüm çocuklar evlilik içi ya da dışı doğmuş olmalarına bakılmaksızın, yani toplumsal korunmadan yararlanır.

MADDE 25.

1- Herkes, eğitim hakkına sahiptir. Eğitim en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim yeteneğe göre herkese eşit olarak sağlanır.

2- Eğitim, insan kişiliğini tüm geliştirmeye ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, tüm uluslar, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirilmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki etkinlikleri daha da geliştirmelidir.

3- Ana-babalar, çocuklarına verilecek eğitimi seçmede öncelikle hak sahibidir.

MADDE 26.

1- Herkes, topluluğun kültürel yaşamına özgürce katılma ve sanattan yararlanma ve bilimsel gelişmeye katılarak yararlarını paylaşma hakkına sahiptir.

2- Herkesin yaratıcısı olduğu bilim, yazın ve sanat ürünlerinden doğan manevi ve maddi çıkarlarının korunmasına hakkı vardır.

MADDE 27.

Herkesin bu bildirmede ileri sürülen hak ve özgürlüklerin tam olarak gerçekleşeceği bir toplumsal ve uluslararası düzene hakkı vardır.

MADDE 28.

1- Herkesin kişiliğini özgürce ve tam gelişmesine olanak veren topluluğa karşı ödevleri vardır.

2- Herkes, hak ve özgürlüklerini kullanırken, ancak başkalarının hak ve özgürlüklerinin tanınması ve bunlara saygı gösterilmesinin sağlanması ve demokratik bir toplum da genel ahlak ve kamu düzeniyle genel gönenç gereklerinin karşılanması amacıyla yasayla belirlenmiş sınırlamalara bağlı olabilir.

3- Bu hak ve özgürlükler, hiçbir koşulda Birleşmiş Milletlerin inanç ve ilkelerine aykırı olarak kullanılamaz.

MADDE 29. Bu bildirgenin hiçbir hüküm, herhangi bir devlet, grup ya da kişiye burada ileri sürülen hak ve özgürlüklerden herhangi birinin yok edilmesini amaçlayan herhangi bir etkinlikte ve eylemde bulunma hakkını verir biçiminde yorumlanamaz.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Tüm Hükümlerine Uyulmalıdır!

**DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTDAŞ VE
19 ARKADAŞININ, GERÇEKLERİ ÇARPITILARAK
HALKI ALDATTIĞI VE BÖYLECE SUÇLULARI
KORUMAYI GÖREV HALİNE GETİRDİĞİ İDDİASIYLA
İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN HAKKINDA
ANAYASA'NIN 99., İÇTÜZÜĞÜN 107. MADDELERİ
UYARINCA BİR GENSORU AÇILMASINA İLİŞKİN
ÖNERGESİ**

GENSORU ÖNERGESİNİN ÖZETİ

Basın özgürlüğüne yönelik, basın emekçilerine yönelik gözaltı ve saldırılar günlük olaylar haline gelmiştir.

Gözaltında uygulanan ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan işkenceler, bu işkenceler nedeniyle meydana gelen ölümler hergün biraz daha artar hale gelmiştir. (Menice Kurtay-Silvan, Şevki Akıncı-İdil gibi)

Güvenlik adına uygulanan devlet terörü, yine güvenlik adına savunulur olmuştur. (Newroz olayları gibi)

Korucu ve özel timin statüsüyle bağdaşmayan faaliyetlerle adeta insan avcılığı yapmaları sürekli yaşanır olaylar haline gelmiştir. (Site, Çalınar köyleri, Tatvan gibi)

Siyasi otoritenin yetkilerini askeri çevrelere terki ile onların tutumlarını onaylamaya dönüşen davranışları daha bir belirginleşmiş, bu nedenle sivil vatandaşla silahsız sivillere yönelindiği gibi "adaletsiz yargısız infazlar" daha bir artmıştır.

Yine Sayın Bakan döneminde, bakanlığına bağlı güvenlik güçleri bütün kamuoyunun gözleri önünde "Kana Kan İntikam" ve "Kahrolsun İnsan Hakları" (İstanbul, İzmir, Adana gibi), "Kahrolsun Kürtler" ve "Kürtlere Ölüm" (Şırnak, İdil gibi) [sloganlar atmışlardır] Tüm bunların bir önceki İçişleri Bakanı döneminde dahi görülmeyen uygulamalar olduğu açıktır. Bu çerçevede Sayın Bakan vaatleri hayata geçireceğine, gerçekleri çarpıtmak yoluyla halkı aldatmak ve böylece suçluları korumayı görev haline getirmiştir.

İşte bu nedenlerle Sayın İsmet Sezgin hakkında Anayasanın 99. ve İçtüzüğü'nün 107. maddeleri gereğince gensoru açılmasını saygıyla arz ederiz. 30.6.1992

Sedat Yurtdaş-Diyarbakır, Zübeyir Aydar-Siirt, Ahmet Türk-Mardin, Sırrı Sakık-Muş, Esat Canan-Hakkâri, Nizamettin Toğuç-Batman, Fethullah Erbaş-Van, Naif Güneş-Siirt, M. Hatip Dicle-Diyarbakır, Mahmut Kılınç-Adıyaman, Mahmut Alınak-Şırnak, Leyla Zana-Diyarbakır, Remzi Kartal-Van, Mehmet Sincar-Mardin, Mahmut Uyanık-Diyarbakır, Orhan Doğan-Şırnak, Mehmet Emin Sever-Muş, Ali Yiğit-Mardin, Muzaffer Demir-Muş, Selim Sadak-Şırnak

GENSORU ÖNERGESİNİN GEREKÇESİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

İçişleri Bakanı Sayın İsmet Sezgin hakkında aşağıda belirttiğimiz gerekçelerden dolayı Anayasanın 99. ve İçtüzüğü'nün 107. maddeleri gereğince gensoru açılmasını saygıyla arz ederiz.

30.6.1992

**Diyarbakır Milletvekili
Sedat Yurtdaş ve 19 Arkadaş**

GEREKÇE

30 Kasım 1991 tarihinde iş başına gelmiş bulunan mevcut hükümet çağdaş, tam demokratik, işkencenin olmadığı, şeffaflıkla ve şefkatle insan hakları uygulamalarında uygar dünya ile bütünleşmiş; toplumsal adaleti, barış, hoşgörü, güvenlik ve refahla birlikte sağlayacağı "faili meçhul" siyasal cinayetlerin faillerinin kesin olarak yakalanması ile son bulmasını ve bu çerçevede 12 Eylül hukuku kalıntılarını kaldıracağı ve basın özgürlüğü'nün kesin olarak sağlanacağı vaatlerini programına almıştı.

Bu vaatlerin gerçekleştirilmesinde önemli bir mevki olan İçişleri Bakanlığına da bugüne kadar belediye başkanlığı, 5. dönem milletvekilliği ve değişik zamanlarda üç ayrı bakanlık görevini yürütmüş bulunan de-

neyimli bir politikacı Sayın İsmet Sezgin getirilmiş olup, o tarihten bu yana görev yapmaktadır.

Belirttiğimiz vaat ve programa bakan ve bunun önemli bir bölümünü gerçekleştirme görevini deneyimli bir politikacının üstlendiğini gören halk kitleleri inandığı gibi uygulayıcıların da bu vaatlere uygun davranmak hazırlığı içine girdikleri görüldü. Örneğin Güneydoğu Anadolu bölgesinde iktidarın ilk günlerinde sorgucuların işkence aletlerini kaldırdıkları ve o alanlara halıfleks döşedikleri bilinir.

Ancak, kısa bir süre sonra kaldırılan işkence aletleriyle birlikte yenileriyle işkencelere devam edildiği sorgudan geçenlerin yaşadıkları ve halkın yaygın kanısıdır. Çünkü Sayın Bakan yukarıda belirttiğimiz hükümet programını gerçekleştirmek için çaba harcamak şöyle dursun, yani, daha çok acı çekilmesine, gözyaşı, kan akmasına neden olan uygulamaların üzerine gideceği yerde; görevini önce savsaklamış, ardından gerçekleri çarpıtmak yoluyla halkı aldatıp, suçların gizlenmesine engel bir söylem ve davranış içerisine girmiştir. Böylece Türkiye ve Dünya kamuoyunu yanıltmayı hedef ve görev haline getirmiştir.

Aşağıda kısaca belirteceğimiz olaylara ilişkin söylem ve davranışlar ne yazık ki haklılığımızı tereddütsüz ortaya koyacak niteliktedir.

1. Ocak 1992 yılı başlarında polisçe gözaltına alındıktan sonra kendisinden bu güne kadar bir daha haber alınamayan Halkın Emek Partisi (HEP) Siirt İl Başkanı Mehmet Demir ile ilgili Sayın İçişleri Bakanı'nın değerlendirmesi şöyle olmuştu. "Bunlar ya Bekaa'da, ya da İstanbul'da metreslerinin yanında bulunuyorlar." Bu ifadenin açık, ancak soyut bir suçlama olduğu ortadadır. Bu söylem gerçekleri gizleme amacına hizmet eder.

2. 22.1.1992 tarihli İsmail Hakkı Kocakaya ile ilgili bir yazılı soru önergesine verdikleri 18.2.1992 tarihli cevapta, sorularda belirtilen ve özetle "İsmail Hakkı Kocakaya'yı bir hafta boyunca Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nün kendilerine ait olduğunu kabul ettiği 21 EC 589 ve 21 EF 916 plakalı araç içindekilerinin İ.H. Kocakaya'nın kardeşi ve oğlu tarafından gözaltına alındıktan hemen sonra Emniyet Müdürlüğüne şikayete taraf edilmelerine karşın" Sayın Bakan bunlardan hiçbirini yanıtlamadan sözüm ona cevap vererek muhtemel suçlularını açıkça korumuştur.

3. 1992 yılı Nêwroz kutlamaları döneminde;

Şırnak'ta: Her türlü silahla, dahası havadan bombalamak dahil 47 ölü, 100'den fazla yaralı. **Cizre'de:** Her türlü silahla 29 ölü 60 civarında yaralı. **Nusaybin'de:** Yine her türlü silahla ancak 8'i panzerle ezilmek suretiyle 20 ölü, 60 civarında yaralı. **Yüksekova'da:** Silahla 6 ölü. **Van'da:** Silahla 2 ölüm olayı ve böylece 100'den fazla ölü, yüzlerce yaralı; tahrip edilmiş yüzlerce araç, kimi tamamen, kimi kısmen tahrip edilmiş yüzlerce ev, Sayın Bakan tarafından kararlı ve ısrarlı bir şekilde bir "çaşma" olarak savunuldu. Bununla da devlet silahlı güçlerinin savunmada olduğunu lanse etmeye çalıştı. Halbuki, PKK militanları gibi iyi eğitim görmüş şahıslarla çaşma olsaydı, güvenlik güçlerinden sadece bir tek polis memuru, Şırnak'ta silahsız bir şekilde öldürülmüş olmazdı.

4. 24.4.1992 tarihinde **Mardin ili Savur ilçesi, Kuzerip (Yazır), Cirze (Taşlık) köylerinde** öldürülen PKK militanı oldukları iddia edilen şahıslardan 9'unun silahsız masum köylü vatandaşlar olmasına karşın bunların militan olduğu iddiasında ısrar edilmesi.

5. 25.12.1992 günü 8 milletvekili arkadaşımız Sayın İçişleri Bakanına, "Kulp'ta cenazelerini almak için karlı havada iki günden beri beklemekte olan halka engel olan albaya engel olmaması halinde bir katliam yapacağı" kesin olarak bildirilmesine ve istenildiği halde aynı gün görüşme sonrasında "albayın emri ile gerekli tedbirleri alıyoruz" demesine karşın 9 kişinin ölümü, onlarcasının yaralanmasına neden olan ve onlarca aracın tahrip olması sonucunu doğuran olaylara engel olmamıştır, olamamıştır.

6. **Mardin ili, Midyat ilçesi, Site (Çalpınar) köyünde 8, aynı ilçenin Turhalı köyünde 4 kişinin maskeli korucu ve özel timlerin köylüleri, minübüsten indirmek suretiyle silahla tarayıp öldürmeleri olayını ısrarla PKK'nin yapığını savlamak.**

7. **Muş ili, Muratgören köyü yakınlarında** yapılan bir kontrol sırasında bir minibüste bulunan 3 PKK militanı ile minibüs şoför ve muavini gözaltına alınırlar. Gerekli yasal işlemleri yapmayıp 5-6 saat sonra götürdükleri eski Murat Köprüsü'nde kurşuna dizilirler.

8. **İstanbul, Ankara, Adana gibi illerde "sağ olarak" ele geçirmek için hiçbir ciddi çaba harcamadan militanların üzerine öldürme amaçlı olarak gidilmesi şeklindeki tutumun uygulamanın bir parçası haline getirilmesi.**

9. 19.6.1992 günü Tatvan'da minibüsten indirilip öldürülen 13 kişiyi; gerek olay yerinde bulunan MKE boş kovanlar, gerek konserve kutuları ve gerekse olaydan önce bir araçla gelip, olay sonrasında askeri bir helikopterle olay bölgesini terk ettikleri yolundaki bilgi ve tanık ifadeleri, ayrıca Van'da bulunan -MÇP hariç- bütün siyasi partiler, sendikalar, bir kısım kooperatif ve işletme temsilcilerince yapılan incelemelerde saldırının PKK tarafından değil kontrgerilla tarafından yapılmış olduğu kanaatine varılmış olmasına rağmen olayların üstünü gitmek bir yana, hâlâ PKK'nın yaptığını ısrarla, suçluların üzerine gidilmesini engelleme çabası...

10. Şırnak ili, İdil ilçesi, Tepe köyünde korucuların kendi emniyetleri için daha önce döşedikleri mayına 26.6.1992 günü yine kendi traktörleriyle köyden çıkarken daha önce döşemiş oldukları mayının üzerinden geçmeleri sonucu meydana gelen patlamada, 4 korucu ve yakınlarından 4'ü ölür, 5'i yaralanır. Bu sırada başlayan yangını söndürmek için tankerle su almaya giden İdil Belediyesi görevlileri aynı köyün korucularınca durdurulur. Araçtakiler indirilir, silahla taranırlar. Bu sırada Musa Tantik ile Cemal Aslan ölür, Ali Şahin yaralanır. Bu konuda bugüne kadar bakanlıkça bir şey yapılmamış olması gerçeği, yasadışılığa güç vermektedir.

11. Bu hükümet ve Sayın Bakan döneminde sayıları onları bulan öğretmen, öğrenci, şoför, doktor, işçi ve politikacılar "karanlık" gibi görünen ve kontrgerilla ile ilgili olduğu su götürmeyen, Hizbullahçılar tarafından öldürülmesine karşın; ve bu örgütlenmede yer alanların çoğunun yakından bilinmesine ve bir Nusaybin SHP ilçe sekreterini öldürenin halk tarafından yakalanıp devlet güçlerine teslim edilmesine rağmen, bölge halkını, biz milletvekillerini ve kamuoyunu tatmin edecek bir sonucun alınmamasının sorumlusu hükümet ve özelde Sayın Bakandır.

12. Basın özgürlüğünü dilinden düşürmeyen bu hükümet, Sayın Bakan döneminde katedilen, Halit Güngen, Cengiz Altun, İzzet Kezer, Mecit Akgün ve Hafız Akdemir'in faillerinin bugüne kadar bulunamadığı ve bu günden sonra da bulunacağı meçhuldür.

Yukarıdaki tablo bize çok açık olarak göstermektedir ki; Sayın İçişleri Bakanı İsmet Sezgin döneminde kontrgerilla (yani devlet içindeki devlet) ve ona bağlı olarak çalıştığı konusunda yaygın kanı bulunan Hizbullahçıların cinayetleri fütursuzca artmıştır.

Basın özgürlüğüne yönelik, basın emekçilerine yönelik gözaltı ve saldırılar günlük olaylar haline gelmiştir.

Gözaltında uygulanan ve insan haysiyetiyle bağdaşmayan işkenceler, bu işkenceler nedeniyle meydana gelen ölümler hergün biraz daha artar hale gelmiştir. (Menice Kırtay-Silvan, Şevki Akıncı-İdil gibi)

Güvenlik adına uygulanan devlet terörü, yine güvenlik adına savunulur olmuştur. (Newroz olayları gibi)

Korucu ve özel timin statüsüyle bağdaşmayan faaliyetlerle adeta insan avcılığı yapmaları sürekli yaşanır olaylar haline gelmiştir. (Site, Çalpınar köyleri, Tatvan gibi)

Siyasi otoritenin yetkilerini askeri çevrelere terki ile onların tutumlarını onaylamaya dönüşen davranışları daha bir belirginleşmiş, bu nedenle sivil vatandaşla silahsız sivillere yönelindiği gibi “adaletsiz-yargısız infazlar” daha bir artmıştır.

Yine Sayın Bakan döneminde, bakanlığına bağlı güvenlik güçleri bütün kamuoyunun gözleri önünde “Kana Kan İntikam” ve “Kahrolsun İnsan Hakları” (İstanbul, İzmir, Adana gibi) “Kahrolsun Kürtler” ve “Kürtlere Ölüm” (Şırnak, İdil gibi), tüm bunların bir önceki İçişleri Bakanı döneminde dahi görülmemeyen uygulamalar olduğu açıktır. Bu çerçevede Sayın Bakan vaatleri hayata geçireceğine, gerçekleri çarpıtmak yoluyla halkı aldatmak ve böylece suçluları korumayı görev haline getirmiştir.

İşte bu nedenlerle Sayın İsmet Sezgin hakkında anayasanın 99. ve İçtüzüğü'nün 107. maddeleri gereğince gensoru açılmasını saygıyla arz ederiz.
30.6.1992

BELGELER

I. HEP SİİRT İL BAŞKANI MEHMET DEMİR'İN ÖLDÜRÜLMESİ İLE İLGİLİ OLARAK SABAH VE HÜRRIYET GAZETELERİNDE ÇIKAN HABERLERİ TEKZİP EDEN ABDULLAH AYDIN İLE İZZET ASLAN'IN 5.10.1992 TARİHLİ ÖZGÜR GÜNDEM GAZETESİNDE YAYINLANAN AÇIKLAMALARI

Sayın İsmet Sezgin'in, Halkın Emek Partisi Siirt İl Başkanı Mehmet Demir'in Mervan kod PKK bölge sorumlusunun öldürülmesinden sorumlu tutulduğu için, örgüt mensubu Kemal kod Abdullah Aydın ile, Ramazan kod İzzet Aslan'ın iki kişiyle birlikte Mehmet Demir'i Botan Çayı kenarında boğmak suretiyle öldürdükleri yönündeki beyanına ve yine aynı konuda aynı yönlü haber yapan Sabah ve Hürriyet gazetelerine cevaben 5 Ekim 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesinde çıkan açıklamaları aynen şöyledir.

"26 ile 27 Eylül 1992 tarihli Hürriyet gazetesinin manşetinde yer alan, daha önceleri vurulan Siirt HEP İl Başkanı ile katledilen Musa Anter olaylarının bağlantıları olabileceği yönündeki haberlerde bizim adımızın kullanılması üzerine bu basın açıklamasını yapmayı zorunlu gördük.

Sözü geçen haberde ismimizin kullanılması ve özellikle de ifadelerimiz gibi gösterilen açıklamaların da yer alması, tüyler ürpertici yalanlardır. Bu tümünden polis ilişkili haberlerdir. Ve uygulanmak istenen 'gazetecileri devlet değil de, PKK vuruyor' senaryolarının hayat bulmasında yönelik bir durumun kamuoyunda imaj bulmasıdır.

Hürriyet gazetesi böylesi bir haberi yayınlarken bizimle hiç görüşmediği gibi, gösterilen belirlemeler de tümünden uydurmadır. Biz Mehmet Demir'in kim ya da kimler tarafından vurulduğundan haberdar olmadığımız gibi hiçbir yerde (ne poliste ne de mahkemede) belirttiği gibi bir ifade vermiş de değiliz. Eğer, işkence altında ve bize okutulmadan imza-

latulan polis ifademizde böyle bir şey yazılmışsa bile haberimiz yoktur. Ayrıca adı geçen 'Davut' ve 'Dijvar' denilen şahısları tanımadığımız gibi, görmüş de değiliz. Tanımadığımız ve görmediğimiz ve hatta olup olmadıkları da belli olmayan adı geçen şahısların (Davut Dijvar) Mehmet Demir'i vurup vurmadıklarını bilmemiz de mümkün değildir.

İfademizmiş gibi gösterilen ve ondan yola çıkılarak 'Mehmet Demir'i vuran, Musa Anter'i de vurmuş olabilir' denilen ve yayınlanan haberlerde büyük bir senaryonun olduğu görülmektedir. Bu görevi de Hürriyet gazetesi üstlenmiş bulunmaktadır. Ankara (merkez) kaynaklı bu haber, aslında MİT kaynaklıdır.

Bu senaryoda isimlerimizin kullanılması alçaltıcı bir olay olduğu kadar, örtbas edilmeye çalışılan sefaletin ve rezaletin de kendisidir.

Yarın öbürğün 'Musa Anter'i PKK vurdu' diye bir haber yayınlanırsa, hiç şaşmamak gerekir. Şimdiye kadarki haberlerin bu senaryonun ilk adımları olduğu açıktır.

Adımızın kullanıldığı bu çirkin ve yalan haberleri, haber kaynaklarını ve Hürriyet gazetesini kınıyor, tüm bu konularda kamuoyunun duyarlı olmasını diliyoruz."

**II. 23.11.1991 TARİHİNDE GÖZALTINA ALINAN VE
27.11.1991 TARİHİNDE DİYARBAKIR-ŞANLIURFA
KARAYOLU ÜZERİNDE ÖLÜ BULUNAN İSMAİL
HAKKI KOCAKAYA İLE İLGİLİ BELGELER**

**A. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTDAŞ'IN
KONUyla İLGİLİ OLARAK 22.1.1992 TARİHİNDE İÇİŞLERİ
BAKANI TARAFINDAN YANITLANMAK ÜZERE VERDİĞİ
SORU ÖNERGESİ**

TBMM BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasının sağlanmasını arz ederim. Saygılarımla

Sedat Yurtdaş

Diyarbakır Milletvekili

22.1.1992

-217-

TBMM B: 38 19.2.1992 0:2

23.11.1991 günü saat 15.00 sularında Diyarbakır Sanayi Sitesi'nden alınıp daha sonra kurşuna dizilerek katledilmiş olan yedi çocuk babası emekli işçi İbrahim Hakkı Kocakaya'nın katillerinin bulunması için bugüne kadar neler yapıldı?

İsmail Hakkı Kocakaya'yı 19.11.1991 gününe kadar izleyen 21.EC 589 plakalı lacivert Murat 131 araç ile yine zaman zaman takibe kaulan ve 23.11.1991 günü bizzat bindirildiği 21 EF 916 plakalı beyaz Şahin araçlar Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nce kendilerine ait olduğu kabul edildiği halde bugüne kadar bu kabul çerçevesinde neler yapıldı?

Götürüldüğü sırada yanında bulunan oğlu Üzeyir ile kardeşi Yavuz arabalarda bulunan şahısların eşgal ve simalarını ayrıntılı olarak anlattıkları halde neden bugüne kadar robot resimleri çizilip dağıtılmadı? Ve bu çerçevede bugüne kadar yapılmış işlemler nelerdir?

Hükümet, devleti şeffakli, karakolları şeffaf hale getireceğini vaat et-

tiği ve programına aldığı halde neden hâlâ olağanüstü rejimlerde olduğu gibi insanlar kaçırlıp kurşuna dizilmektedir?

Bu tür olayların kesin çözümü için neler yapılacaktır?

B. İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN TARAFINDAN İSMAİL HAKKI KOCAKAYA İLE İLGİLİ SORU ÖNERGESİNE VERİLEN CEVAP

TC.

**İÇİŞLERİ BAKANLIğI
EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
GÜVENLİK DAİRE BAŞKANLIğI**

18.2.1992

SAYI : B.05.1.EGM. 0.12.01/154577

ŞUBE : TOP.01.(E)

KONU : Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş 'ın Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğI'NA

İlgi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'nın 29 Ocak 1992 gün ve A.01.0. GNS.0.10.00.02-7/33-469/2278 sayılı yazısı.

Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan ve tarafımdan yazılı olarak cevaplandırılması istenilen soru önergesinde öne sürülen hususlarla ilgili olarak hazırlanan cevap aşağıya çıkarılmıştır.

23.11.1991 tarihinde Diyarbakır Sanayi Sitesi'nden alınıp kurşuna dizildiği iddia edilen, aslen Diyarbakır ili, Lice ilçesi, Dibek köyü nüfusuna kayıtlı, Adem oğlu 1943 doğumlu İsmail Hakkı Kocakaya, 27.11.1991 günü Diyarbakır-Şanlıurfa karayolu üzerinde ölü olarak bulunmuş olup, olay adli makamlara intikal ettirilmiştir.

Adı geçen şahıs, yasadışı herhangi bir örgüte üye olmadığı, bu yönde herhangi bir eyleminin de bulunmadığı, güvenlik kuvvetleri tarafından gözaltına da alınmadığı tespit edilmiştir.

Güvenlik kuvvetleri, halkın huzur ve güvenliği, kamu düzeninin sağlanması için, şefkatli ve hoşgörülü bir şekilde kanunlar çerçevesinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Arz ederim.

İsmet Sezgin
İçişleri Bakanı

Institut kurde de Paris

III. 18-20 AĞUSTOS 1992 TARİHLERİNDE ŞIRNAK İLİNE GÜVENLİK GÜÇLERİNCE YAPILAN SALDIRILARLA İLGİLİ BELGELER

- A. *MİLLETVEKİLLERİ MAHMUT ALINAK, ORHAN DOĞAN, SELİM SADAK, ZÜBEYİR AYDAR, NAİF GÜNEŞ, AHMET TÜRK VE MEHMET SINCAR'IN 27.8.1992 TARİHLİ ŞIRNAK RAPORU*

HEP GENEL BAŞKANLIĞI'NA ANKARA

Şırnak olayları gözlem inceleme ve değerlendirme raporu:

Şırnak milletvekilleri Mahmut Alınak, Orhan Doğan, Selim Sadak, Siirt milletvekilleri Zübeyir Aydar, Naif Güneş, Mardin milletvekilleri Ahmet Türk, Ali Yiğit ve Mehmet Sincar'dan oluşan kurulumuz 18 Ağustos'ta başlayan Şırnak olaylarını basın mensupları ile birlikte yerinde inceleyerek aşağıdaki değerlendirmelere varmıştır.

GÖZLEM VE İNCELEME

Gezinin ilk günü Şırnak Valisi Sayın Mustafa Malay'la görüşerek olay hakkındaki bilgi ve gözlemleri alındı.

Vali Sayın Malay "... olay gecesi saat 19.30-20.00 sıralarında silah ve patlama sesleri ile birlikte elektriklerin kesildiğini birkaç saniye sonra da kentün her yanından top, havan, roket ve diğer silah seslerinin geldiğini, kente saldıran PKK'lılara güvenlik kuvvetlerince karşılık verildiğini ancak kimin kime ateş ettiği belli olmadığını, Şırnak'ın bir kör düğüşü ile savaş alanına döndüğünü, bu olayların polis ve jandarma tarafından çözülemeyeceğini, kendisine yöneltilen bir soru üzerine de Şırnak'ın güvenlik kuvvetlerince tamamen kuşatıldığını, kendisine bu şekilde bilgi verildiğini, kente saldıran ve 500-600 civarında olduğu tahmin edilen saldırıların ağır silahlar kullanmalarına rağmen nasıl kent dışına çıktıklarını bilemediğini, halkın büyük zarar gördüğünü, bütün iş yerlerinin tahrip olduğunu, pek çok evin kullanılamaz hale geldiğini" bildirdi.

Vali Sayın Malay'dan ayrıldıktan sonra kamu kurumlarında meydana gelen zararların saptanmasına başlandı.

Hükümet konağı isabet almamasına rağmen, hükümet konağın-
dan 30 m. ilerde ve aynı bahçede bulunan jandarma birliğinin tava-
nında roket ya da havan topundan oluştuğu iddia edilen büyükçe bir
göçük gözlemlendi. Emniyet Müdürlüğü binasındaki birkaç kurşun izin-
den başka bir hasar saptanamadı.

İl merkezinde bulunan hemen hemen bütün iş yerleri yakılmış,
yer yer yıkılmış ve kullanılmaz hale getirilmiş. Öğretmen Evi, Bağ-
Kur İl Müdürlüğü, Sosyal Sigortalar Kurumu, İl Müdürlükleri binasının
dış cepheleri kurşunlanmış. Askerlik Şubesinin karşısındaki binada ağır
silahlardan oluşan yıkık ve hasarlar olmasına rağmen, hükümet konağının
hemen yanında olan Askerlik Şubesinde kurşun izi dahil bir hasar olmadı-
ğı görülmüştür. Kamuya ait binalarda yerleşik, kamu kurumlarındaki
hasarların yok denecek kadar az, ancak özel şahıslara ait binalarda
hizmet veren kamu kurumlarının ağır hasar gördüğü kurulun dikka-
tini çekmiştir.

Kurulumuza bilgi veren Türk kökenli Batılı bir memurun açıklama-
ları oldukça çarpıcıydı, "... bu evi harabeye çeviren merminin içeriye gir-
diğini görmedim. Ancak, sizinde gördüğünüz gibi bu evi tahrip etmek
için mutlak suretle karşıda görünen heykelin ordan ateş etmek gerekir, za-
ten ben orada mevzilenen tankı görmüştüm. Ben düne kadar PKK'ya
düşmandım bugünden sonra PKK'lıyım. Böyle bir devlet dünyanın
hiçbir yerinde yoktur. Bu devletin vatandaşı olmaktan utanıyorum"
şeklinde ilginç açıklamalarda bulunmuştur.

Hacı Güngen, yapılan incelemede evin top mermileri ile yıkıldı-
ğını, kısmen yandığı, enkaz altında eşi Kumri ile 6 yaşındaki Gülsüm
ve 14 yaşındaki Menice'nin kaldığı, cesetlerin olayın uzun sürmesi ne-
deni ile kokuştığı ve 4. günde defnedildiği beyanı ile saptanmıştır.

İçişleri Bakanı tarafından "teröristlerin saklandığı dehliz" ola-
rak kamuoyuna sunduğu yere gelindi. Yapılan incelemede binanın
yüzyıl önce yapıldığı, dehliz olduğu iddia edilen yerin de hayvan ağılı
olarak kullanıldığı ve bu yerin de herkes tarafından bilindiği sapta-
narak basın mensuplarına gösterilmiştir.

Sağlık Müdürü Cengizhan Uysal'ın 2. kattaki evinin Uludere yoluna

bakan cephesi top atışlarıyla tamamen çökmüştür. Bu binanın karşısında bulunan DYP İl Başkanı Orhan Uysal'ın da aynı yola bakan ev ve parti binası dış cephesinin de top atışına maruz kaldığı ve dış cepheden binlerce mermi izi olduğu görülmüştür.

Cephesi Uludere yoluna bakan HEP MYK üyesi Mesut Uysal'ın da evinin 10 binlerce mermiye hedef olduğu, ev eşyalarının tamamına yakın kısmının tahrip edildiği, aramalar sırasında beyaz eşyaların darbe aldığı, ezildiği, bazılarının mermilere hedef olduğu görülmüştür.

İl Kütüphane Müdürlüğü binası (özel şahsa ait bina) delik deşik edilmiş, ön kısmı büyük ölçüde çökmüş. Görgü tanıklarının anlatımına göre Uludere Caddesi üzerinde dolaşan bazen de mevzilenen tankların Uludere Caddesine cephe olan bütün yerleşim birimlerini hedef alarak atışlar yaptığı şeklindedir.

Halil Mağrur ile yapılan görüşmede çauşmanın ikinci günü öğlenden sonra evi terk ettiklerini, sığındıkları yakın bir evde olayı izlediklerini cadde üzerinde dolaşan zırhlı araçların hedef gözetmeksizin her yere ateş ettiğini ve bu arada iki top mermisinin de evine düştüğünü bütün aile bireyleri ve komşularının olayı gördüğü ifade edilmiştir.

Kendileri ile görüşülen güvenlik görevlilerinden "asker, polis subay, astsubay" çoğunluğu karşılıklı çauşma çıktığını bir kısmı da taciz atışı yapıldıktan sonra güvenlik kuvvetlerinin halka yöneldiğini açık ve içtenlikle beyan etmişler ancak isim vermekten çekinmişlerdir.

Şırnak'a bir ay önce atanan Alay Komutanı, olayı net çözmenin mümkün olmadığını, kentin bir savaş alanına dönüştüğünü, güvenlik tedbirlerinden birinci derecede, güvenlik komutanı sıfatıyla Tugay Komutanı'nın sorumlu olduğunu, olay gecesi kentin her-yerinden patlamalar ve silah seslerinin geldiğini, kenti basan şahısların neden yakalanamadığını bilmediğini, kentin kuşatılmış olması gerektiğini beyan ederek olaylara askeri tedbirler dışında bir çözüm bulunması kurulumuzdan istenmiştir.

Ağır hasır gördüğü iddia dilen PTT binasında hasar olmadığı ancak, bina önündeki kabloların yakıldığı gözlenmiştir. İçişleri Bakanı ve Bölge Valisi tarafından saldırının Tugaya da yapıldığı açıklandığından Tugay binalarında yapmak istediğimiz inceleme için Tugay Komutanından iki kez randevu istenmesine rağmen bir defasında milletvekillikleri

kimlikleri Tugay nizamiyesinde görevli güvenlik mensubu tarafından toplanmış, bir saat beklemeye karşın görüşme sağlanamamıştır. Tugay binasında inceleme yapılmasına engel olunması Tugay'a vaki bir saldırının olmadığı kuşkusunu getirmiştir.

Tugay'ın nizamiye bitişiğinde bulunan bir binada ağır silahlara ait mermi ve havan topu izleri varken, nizamiyeye ait kulübe ve binalarda tek bir kurşun izine rastlanmamıştır. Cumhuriyet meydanından başlayıp Uludere yol ayrımına kadar giden ana caddeye yayılan iş yerlerinin daha çok tarandığı, daha çok isabet aldığı, daha çok hasar gördüğü tespit edilmiş ancak bu caddenin arkasında bulunan iş yerlerinin daha az hasar gördüğü görülmüştür.

Yol üzerinde ve açıkta bulunan binek araçlar, kamyonlar ve Öz Habur Tur'a ait bir otobüs onarılamayacak kadar hasar görmüş, bir kısmı tamamen yakılmış, bir kısmı da ezilmiş. Otobüsün Cumhuriyet Alanındaki Atatürk heykelininin hemen önünde olması, yine kurulun dikkatini çekmiştir. Evlerde yapılan incelemelerde tank topu ya da diğer havan toplarının yarattığı büyük yıkıklar, yanıklar ve göçükler görülmüştür. Belediye Başkanına ait evin ağır ölçüde yakıldığı ve yıkıldığı gözlemlerimiz arasındadır.

Dağ yamacına kurulu olan Şırmak'ın mahalle aralarında yapılan incelemede bir cami minaresininin ağır silahla "roket ya da havan gibi" hasarlandığı, DYP İl Genel Meclis üyesi Şahin Kadirhan'a ait evin tank topu ve havan topu mermileri ile yıkıldığı, evin yer yer yandığı bu sırada evde İdil Refah Partisi İl Genel Meclis üyesi ile Beytüşşebap İlçesi SHP İl Genel Meclis üyesinin de bulunduğu, bu eve yönelik atışların Cumhuriyet Meydanında bulunan Atatürk Heykelinin önündeki tanktan atıldığının bizzat görüldüğü tespit edilmiştir.

Kurulumuzun kendisi ile görüştüğü Şahin Kadirhan "... Bu devlet PKK Şırmak'ı bası gerekçesiyle bize saldırdı. Bizi tank, top ve havanlarla ölüme mahkum etmek istedi, eğer burada bir Halepçe olmamış ise bu bizim kendimizi korumamızdan, Allah'ın esirgemesinden olmuştur."

Trabzonlu olup Ziraat Bankasında çalışan ve kimliğini basına açıklamaktan çekinmeyen Ahmet Özen ise kurulu evine götürmüştür. Kurulun yaptığı incelemede, şehrin Cumhuriyet Alanına bakan cephesinin tahminen 4 m. çapında açıldığı, içeriye düşen ve MKE menşeyli olan top

parçasının içerde de büyük tahribat yarattığı, evde kullanılabilir durumda hiçbir eşyanın kalmadığı görülmüş ve anılan MKE menşeyli top parçası kurulumuza Sayın Özen tarafından verilmiştir.

Gezimiz sırasında bizi sürekli izleyen ve halkla görüşmemiz sırasında görüşmelere tanıklık eden bir diğer güvenlik görevlisi ise "burada psikopatlaşuk, halkın da, askerin de, polisin de anası ağlıyor. Bu işin böyle çözülmeyeceği artık bir gerçek, biz burdan tayin olsak da Batı'ya, uzun süre tedavi görmeden sağlıklı bir insan olmanın imkanı da yok. Olay gecesi PKK saldırdı ama devlet de vurdu burayı" biçiminde beyanda bulunmuştur. Bir diğer polis memuru "10 gündür uyumadım. Yatak yüzü görmedim, sıcak bir yemek yemedim. Ama ben kendi halimden çok bu insanlara acıyorum, kendilerine hak etmedikleri bir ceza verildi. Bizi de kurtarın" dedi.

Abdulaziz Birlik "30 yıllık emekli devlet memuruyum, kazandığımla bu evi yapmıştım, evime havan topu düştü, görüyorsunuz yerle bir edildi. Çoluk çocuk çıplak dışarı çıktık, baktık ki 5 evimiz daha yanmış. Devlet artık bu halka güven veremez, eğer benim kimliğimde TC vatandaşı yazıyor ise devlet, bize bunu yapan devlet güçlerinden hesap da sormalıdır. Bizi vatandaş olarak görmüyorsa biz de başımızın çaresine bakarız." Yapılan incelemede bu ev ile bu civardaki 5 ayrı evin yer yer tamamen, yer yer de kısmen yakıldığı ve yandığı gözlemlendi.

2. gün Şırnak'a doğru yol alırken yamaçta bulunan Balveren köyü ve civarında geniş kapsamlı dumanlar görüldü. Köy gezilerine başlamak üzere Tugay Komutanıyla görüşme sağlanamadı. İzinsiz gidilmek istendi. Balveren köyüne giden karayolunun gidişe yasaklandığı belirtildi ve bu nedenle köy gezileri yapılamadı. Köylerin yer yer yakıldığı, yer yer de ağır topçu birliklerinin atışına hedef olduğu yolundaki duyumların yoğunlaştığı bir sırada Balveren köyünde oturan 90 ile 100 yaşlarında olduğu tahmin edilen Ahmet Erk "ben Balveren köyü, Altıkuşak mezrasında otururum. 24 Ağustos 1992 günü sabah kahvaltı yaparken askerler geldi. PKK nerede diye sordu. Bilmiyorum dedim. Bana, biz, şimdi s: na gösteririz dediler ve ellerindeki plastik bidonlardan evin etrafındaki samanlara ve evin ahşap kısımlarına birşeyler döktüler. Dışarı çıkmak istedik, izin vermediler. Sonra bir anda ahşaplar etrafı sardı. Ben ve eşim kendimizi dışarıya zor attık. İşte halini görüyorsunuz. Ba-

şım, sırtım, ellerim, elbiselerim, yüzüm hep yanık içinde. Biz köyden kaçarken civardaki köylerden de alevler ve dumanlar çıkıyordu.”

Gerçekten de kuşklarımız yavaş yavaş kalkıyordu. Zira Ahmet Erk'in elbiseleri bile hâlâ yanık, yüzü, gözü, başı, saçları, 20 günlük sakalı ve elleri yanıklar içindeydi.

İsabet almayan Askerlik Şubesinin hemen bitişiğindeki bir evde yapılan incelemede evin tavanının tümüyle çöktüğü, odaya düşen havan topunun, düştüğü yerde de infilak ettiği ve evin 4/5'lük bir kısmının tamamen yandığı, bu sırada odada bulunan 8 yaşındaki Sema ve 12 yaşındaki Gülbahar Söken kardeşlerin tamamen yandığı, olaydan sonra enkaz içinden yanık parçaları alınarak bir poşete konulduğu, babaları Nurettin Sökmen tarafından ağlamaklı ama nefret ve kin dolu ifade ile anlatıldı.

DEĞERLENDİRME

Şırmak olayları, bölgede şimdiye kadar yaşanan olaylar içinde çelişki, kuşku ve karanlıklarla dolu bir olay olduğundan her incelemede olduğu gibi bu incelemede de objektif ve yansız olma ilkesine daha çok özen gösterilmiştir

Vali, alay komutanı, subay, astsubay, erbaş, er, emniyet müdürü, komiser, sivil yada resmi polis gibi güvenlik görevlileri ile Türk ve Kürt ayrımı yapmaksızın devlet memurları ve halkla basın huzurunda çok açık, çok içten ve geniş kapsamlı bir inceleme yapılmıştır.

Olay gecesi İçişleri Bakanı tarafından yapılan açıklamada, Şırmak'ın 1000-1500 kişilik PKK'lı saldırısına uğradığı belirtilirken, ertesi gün olay yerine giden OH Bölge Valisi Sayın Ünal Erkan PKK'nın gruplar halinde kente muhtelif bölgelerden saldırı düzenlediğini, takriben 100 kişi olduklarını, saldırıda, havan ve top gibi ağır silahlar kullanıldığını beyan ederek bakanla çelişkiye düşmüştür.

Yine aynı gün olaya hakim olduğu ve kentın her taraftan kuşatıldığı açıklanırken, saldırının 600 ya da 700 kişilik PKK'lı tarafından yapıldığı belirtilerek önceki açıklamalara ters düşüldü. Gerek İçişleri Bakanının gerekse de Bölge Valisinin zaman zaman birbirini tutmayan, zaman zaman da bir diğerini yalanlayan beyanları olayın daha çok karmaşık olduğu izlenimini yarattı. Olaydan sonra yapılan açıklama-

da ise basının da katıldığı kuşkların doğru olduğu sonucunu ortaya çıkardı.

Kente ağır silahlarla saldıran hiçbir PKK'lı ölü ya da sağ ele geçirilemiyor!

Olayda kullanıldığı iddia edilen havan, top ve 35 roket gibi PKK'lılara ait silahlardan hiçbiri yakalanmıyor, ya da ele geçmiyor!

Olaydan sonra toplanan boş kovanlar ile olayda ele geçtiği iddia edilen ve kurul tarafından ruhsatlı olduğu saptanan silahlar üzerinde balistik incelemesi yaptırılmıyor.

Yaşamlarını yitiren güvenlik görevlileri ve diğer sivil vatandaşlardan elde edilen mermi çekirdekleri ile boş kovanlar, ele geçen silahlar ve güvenlik kuvvetlerinin kullandığı silahlar üzerinde de balistik inceleme yok. Çepeçevre kuşatıldığı iddia edilen ve çembere alınan PKK'lılar 53 saat süren çauşma sonunda bu çemberi yararak nasıl kaçarlar?

Aramalarda ağır silahlar ele geçirilemediğine göre ağır silahla Şırnak'a giren PKK'lılar eylemden önce nasıl yakalanmadı. İnceleme sırasında ev ve iş yerlerinden kurul tarafından toplanan havan, tank topu ve roket mermilerinde MKE damgası olduğuna göre acaba PKK devlet silahını mı kullandı?

Eylemden önce kente değişik kimliklerle girdiği iddia edilen PKK'lıların ele geçirilememiş olması da dikkat çekici zira gözaltına alınan şahısların çoğuna yakın kısmı herkes tarafından tanınan ve bilinen insanlar olduğundan eylem kimler tarafından gerçekleştirildi?

Yanıt bekleyen ve yanıtlanması halinde devletin açık bir şekilde halka saldırdığı kanıtlanmaktadır.

Özellikle Cumhuriyet Meydanındaki Atatürk Heykeli önüne mevzilediği saptanan zırhlı araçtan, oraya cephesi olan pek çok ev ve iş yerlerinin isabet aldığı görülmüştür.

Şırnak Uludere caddesi ile ana cadde üzerinde sabit ve bazen de sey-yar mevzilenen zırhlı araçların hedef gözetmeksizin ateş ettiği kanısına varılmıştır.

Güvenlik birliklerinin konuşlandırıldığı Tugay, Askerlik Şubesi, Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma binalarına cephe olan işyeri ve evlerdeki

ağır hasarlara neden olan atışlarında bu yerlerden güvenlik kuvvetlerince yapıldığı gözlenmiştir.

Olaydan bu yana konunun basında değerlendirme şekli basın mensuplarının da gözlemlerimize yakın saptamaları özellikle MİT eski msteşan Koman'ın basına verdiği resepsiyondaki açıklamaları, yine Zaman Gazetesinde bir MİT görevlisinin yaptığı açıklamalar hep birlikte değerlendirildiğinde olayın tipik bir provokasyon olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Siyasa' İktidar Kürt sorununun gzmnde "PKK'nın halka korku salarak destek bulduğu devletin daha gök korku vermesi halinde halkın devletten yana olacağı görüşünü" ilke haline getirmiştir. Bu ilkeyi pratik yaşama geçirmeye kararlı ve niyetli görünen iktidar şırnak gibi bir başka yerde de yapılacak provakasyonlara engel olmak gibi bir sorumluluk taşımamaktadır. Kaldı ki Hizbullah ya da Hizbikontra gibi devlet destekli yeraltı gizli örgütlerinin varlığı ve bu örgütlerin faili meçhul cinayetler dahil, şırnak gibi olayları organize ve provake etmekle de görevli olduğu bizzat devlet yetkililerince de onaylanmaktadır.

Kesin olmamakla birlikte incelemeler sonunda 18-30 vatandaş aşaşamını yitirdiği, 100 civarında da sivil vatandaşın yaralandığı mşade edilmiştir. Maddi zarar ve ziyanın da 750 milyar ile 1 trilyon civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Saygılarımızla arz ederiz. 27.8.1992

**B. MUş MİLLETVEKİLİ MUZAFFER DEMİR VE
9 MİLLETVEKİLİNİN TBMM'YE VERDİKLERİ MECLİS
ARAşTIRMA ÖNERGESİ**

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAşKANLIğI'NA
ANKARA**

Devletin Kürt halkına yönelik olarak uyguladığı sindirme, asimile etme, yok etme anlayışlarına dayanan resmi politikaları artık iflas etmiştir. Bu politikaların ne kadar tehlikeli olduğu, bırakınız, sorunu gzmemeyi, ülkeyi bir iç savaş eşiğine gerdiği herkesçe görülmektedir.

Doğu'da ve Güneydoğu'da olağanüstü hal uygulaması, özel tim

ve koruyucular ordusu ile devlet, o bölgede, adeta farklı bir sömürgeci, işgalci devlet imajı yaratmaktadır. Ormanlar yakılmakta, köyler boşaltılmakta, ilçeler, iller yerle bir edilmektedir. Özellikle basının değerli emekçilerine ve bölgede mevcut uygulamalardan rahatsız olan Kürt insanlarımıza yönelik faili meçhul cinayetler gün geçtikçe artmaktadır.

“KÜRT REALİTESİNİ KABUL EDİYORUM” DİYEREK İKTİDARA GELEN DYP-SHP KOALİSYONU; DEMOKRATİKLEŞME, ŞEFFAFLAŞMA, SİVİL TOPLUM İDDİASINA RAĞMEN SORUNUN ÇÖZÜMÜNE YÖNELİK CİDDİ HİÇBİR ADIM ATMAMIŞTIR. DEMOKRATİK SİYASAL HİÇBİR ÇÖZÜME YANAŞMAMIŞ, BÖLGEDE EKONOMİK SOSYAL HİÇBİR TEDBİR ALINMAMIŞTIR.

Hükümet artık suçüstü yakalanmıştır. Askeri çözüm ve şiddet politikalarının sorunu çözemeyeceği en yetkili ağızlardan bile söylenmektedir.

Olaganüstü Hal Valiliği, koruyuculuk sistemi vb. politikaların mimarını, (8) yıllık ANAP iktidarın Başbakanı, Cumhurbaşkanı Sayın Turgut Özal bile sorunun salt askeri tedbirlerle çözülemeyeceğini anlamışlardır artık.

Durum böyleyken DYP-SHP koalisyon hükümeti ateşe benzinle gitmekte, ülkeyi bir iç savaş eşiğine adım adım yaklaştırmaktadır.

Son olarak Şırnak il merkezinde 19.8.1992 günü saat 20.30 sularında gelişen ve iki gün süren çatışmalar sonucu şehir yerle bir edilmiş, (4) güvenlik görevlisi, (20) sivil vatandaş ve yüzlerce büyük ve küçükbaş hayvan öldürülmüş, şehir adeta yerle bir edilmiştir. Çatışmada kullanılan ağır silahlar (Tank, Havan topu vs.) sonucu halka ait işyeri ve evlerin hemen hemen tümüne yakını büyük hasar görmüştür.

Aşağıdaki soruların açıklığa kavuşması için Anayasa'nın 98. maddesi TBMM İçtüzüğü'nün 102., 103. maddesi gereği meclis araştırmasını arz ederim.

1. Küçük nüfusuna karşın çok sayıda polis ve asker barındıran Şırnak şehir merkezine, ağır silahlarla donanmış yüzlerce PKK gerillaları kimseye görünmeden nasıl sızabildi? Başbakan Demirel; “Gece de, gündüz de devlet bölgenin her yerinde duruma hakimdir” diyordu. Nasıl olur da yüzlerce gerillanın toplanması ve şehire girmesi gözden kaçıyor?

2. Bir “meydan savaş”ından söz edilmekte ve (4) devlet görevlisi-

nin, (14) sivil vatandaşın öldüğü söylenmektedir. Bu ne biçim savaş?
Ölen (14) sivil vatandaşın kaç gerilladır?

3. Ağır silahlarla donanmış oldukları söylenen gerillalar nasıl oluyor da üç çemberli kuşatmayı yarıp kurtulabiliyorlar? Nasıl oluyor da geride bir tek havan ve roket bırakmadan geri götürebiliyorlar? Yakalandığı söylenen silahlar sadece (31) kalaşnikov ve (49) tabancadan oluşuyor. Ne bir havan, ne bir roket var. İşyerleri ve evler ağır silahlarla yıkıldığına göre; bunları güvenlik güçleri yıkımsız olamaz mı?

4. Üçüncü gün şehire girmesine izin verilen basının halkla konuşması ve fotoğraf çekmesi neden engellendi?

5. Bütün bu olayların ABD, İngiltere ve Fransa'nın içinde bulunduğu Irak'a yeniden müdahale senaryosuyla bir ilgisi olabilir mi? Bölgeye sevk edilen askeri birlikler bu iddiayı güçlendirmiyor mu?

*C. MUŞ MİLLETVEKİLİ SELİM SADAK VE
9 MİLLETVEKİLİNİN 1992 NEWROZ'UNDA ŞIRNAK'TA
MEYDANA GELEN OLAYLAR NEDENİYLE
VERDİKLERİ MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGESİ*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

21-22 Mart 1992 tarihlerinde yapılan Newroz kutlamaları sırasında Şırnak'ta biri polis olmak üzere 24 kişi; Nusaybin'de 14 kişi, Cizre'de 13 kişi toplam 51 kişi yaşamını yitirmiştir.

Özellikle Şırnak'ta önemli sayıda ev ve işyeri kurşunlanarak ya da roket ve havan toplarıyla tahrip edilerek kullanılmaz hale getirilmiştir.

Dikkat çeken başka bir husus da şudur: Ziraat Bankası'nın önündeki resmi araçlarda tek bir kurşun izine rastlanmadığı halde, şehrin muhtelif bölgelerinde ve hemen binanın yanı başında bulunan birçok otomobil, kamyon vb. araçlar ya kurşunlanmış, ya panzerle ezilmiş ya da yakılmıştır. Askerlik şubesi ve hastane binasında hiçbir kurşun izi yokken çevresinde bulunan onlarca işyeri ve ev roketlenmiş, taranmış ve yerle bir edilmiştir.

Cizre'de, Şırnak'taki kadar olmasa bile birçok ev ve işyeri taranmış ve bombalanmıştır.

Resmi yetkililer bu vahim olaylar ve gelişmeler konusunda herhangi bir tutarlı açıklamada bulunmamaktadırlar. Olayı yaşayan ve görgü tanığı durumunda olan DYP, SHP, ANAP, HEP ve benzeri parti temsilcileri ile halkın ortak görüşü şudur: Ölümlerle sonuçlanan bu olayları başlatanlar güvenlik güçleridir. Güvenlik güçleri ve PKK arasında herhangi bir çatışmanın olmadığı belirtilmektedir. Nitekim, bu çatışmalarda ne bir PKK'lı, ne de herhangi bir güvenlik görevlisi silahla yaşamını yitirmemiştir. Kaldı ki yaşamını yitiren yurttaşlarımızın arasında küçük yaşta çocuklar da olmak üzere birçok ev kadını ve 90 yaşında olan sivil insanlar da vardır. Olayın görgü tanıkları, halktan güvenlik güçlerine ateş açmadığını belirtmektedirler.

22 Mart 1992 günü saat 19.00 sıralarında Şırnak'ta PKK'nin saldırıda bulunduğunu gerekçe gösteren güvenlik güçleri, 23 Mart 1992 günü saat 14.00'e kadar yani 19 saat boyunca aralıksız olarak Şırnak'a top ve makinalı silahlarla saldırı düzenlemişlerdir. Bu süre boyunca bütün Şırnak halkı aç, susuz evlerine kapanmak zorunda bırakılmış; ev ve işyerlerine yönelik tahribata devam edilmiş ve 3 kişi öldürülmüş, 12 kişi de yaralanmıştır.

Cizre ve Nusaybin'de de aynı şekilde hiçbir ikaz yapılmadan insan topluluklarının üzerine ateş açılmıştır. Ortada hiçbir zorunlu neden olmadan sivil insanların üzerine ateş açarak insanları öldürenler, ev ve işyerlerini bu şekilde oturulamaz hale getirenler hukukun ve insanlığın dışına çıkmışlardır. Halka yapılan bu saldırı demokrasiye ve demokrasileşme çabalarına yapılan bir saldırıdır. Bu saldırının görmezlikten gelinmesi terörü himaye etmekten başka hiçbir anlam ifade etmez. Bu vahim sorumluları mutlaka ortaya çıkarmalıdır. Aksi halde ne demokrasiden ne de demokrasinin inşasından söz etmek mümkün olmayacaktır.

Ülkemizin, halkımızın ve demokrasinin geleceği; esenliği ve güvenesi için bu olayların sorumlularının açığa çıkarılması gerekmektedir. Üstelik olayların perde arkası aydınlığa kavuşmadığı sürece hiçbir demokratik çaba da amacına ulaşamayacaktır. Suçlular korunmamalıdır.

Bu nedenlerle TBMM'nin duruma el koyarak Newroz kutlamaları sırasında Şırnak, Cizre ve Nusaybin'de halka saldıran, kurşun sıkan, en ağır silahlar kullanarak insanları katleden, ev ve işyerlerini tahrip eden kişileri ve içinde buldukları organizasyonları tespit etmek üzere anayasanın

98.; içtüzüğün 102. ve 103. maddelerine göre meclis araştırmasına karar verilmesini saygılarımızla arz ederiz. 15.4.1992

Selim Sadak-Şırnak Mv., Orhan Doğan-Şırnak Mv., Sırrı Sakık-Muş Mv., Remzi Kartal-Van Mv., Ali Yiğit-Mardin Mv., Mehmet Emin Sever-Muş Mv., Leyla Zana-Diyarbakır Mv., Mahmut Kılıç-Adıyaman Mv., Naif Güneş-Siirt Mv., Nizamettin Toğuş-Batman Mv.

Institut Kurde de Paris

**IV. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTDAS VE
9 MİLLETVEKİLİNİN MARDİN İLİ, SAVUR İLÇESİ,
KUZERİP (YAZIR), CİRZE (TAŞLIK) KÖYLERİNDE
GERİLLA OLDUKLARI GEREKÇESİYLE
ÖLDÜRÜLEN ŞAHİSLARDAN 9'UNUN SİVİL VE
MASUM OLDUKLARIYLA İLGİLİ
MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGESİ**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Mardin ili, Savur ilçesi, Kuzerip (Yazır) ile Cirze (Taşlık) köylerinde olay tarihinde olağanüstü hal valisinin rakamlarıyla 33, ancak 24.4.1992 tarihinde sayın başbakanın basın toplantısındaki rakamlarla 41 "terörist" in öldürüldüğü resmi ağzından ileri sürülmüş bulunmaktadır.

Oysaki bölgede gerek bir kısım arkadaşlarımızın araştırması ve gerekse çok geniş çevrelerden aldığımız bilgilere göre öldürülenlerden 9 tanesi, silahsız, savunmasız masum vatandaşlar. Aşağıda bir kısım bilgilerle açıklayacağımız şahısların durumu, devletin yetkili kimselerinin ifadele-riyle ilgisi olmayan bir konumda gerektiğinde yapılacak araştırmayla or-taya konulabilecektir.

Öldürülen silahsız masum vatandaşlar:

Kuzerip (Yazır) Köyünden;

1. Abdülkadir Kortak (50) 16.4.1992 tarihinde kendi evinin içinde kamuoyunda "yargısız infaz"a denk düşecek bir yöntemle öldürülür.

2. (Oğlu) M. Cazım Kortak (25) (Aynı tarih, aynı yer, aynı gerekçe ve aynı yöntemle...)

3. Rıza Akbaş (24) 16.4.1992 tarihinde evinin önünde öldürülür.

Cirze (Taşlık) Köyünden:

4. Adil Kılıç (23) 16.4.1992 tarihinde evinden alınarak, köyün yakın-larında bulunan mağaraların önüne götürülmek suretiyle, "terörist" görün-tüsü yaratılarak öldürülür.

5. Orhan Kılıç (22) aynı tarih, aynı yer, aynı yöntemle öldürülür.

6. Mustafa Ok (26) aynı tarih, aynı yer, aynı yöntemle öldürülür.

7. Kemal Ok (18) aynı tarih, aynı yer, aynı yöntemle öldürülür.

8. Eyyüp İlhan (27) 16.4.1992 tarihinde evinden alındıktan sonra, mağaralara yakın bir yere götürülüp, orada bulunan ve ağır olarak kullanılan bir "avlu"da öldürülür.

9. Hıdır Demirtaş (20) aynı tarih, aynı yer, aynı yöntemle öldürülür.

Yine bölgeden aldığımız bilgilere göre bunların öldürülmesinin temel nedeni: Küzeyir köyü sakinlerinden olan ve şimdi "itirafçı" olan (Sabri) kod adlı Kazım Yalçinkaya'nın teslim olmasından sonra; kendisine verilecek olan cezayı engellemek için, kendi ve bitişik köylerdeki sakinlerden bazılarının adlarını, kendisi dağda bulunduğu sırada yardım, yataklık ettiklerini veya kendisine silah satuklarını ifade etmiş olması nedeniyle yörede görev yapan güvenlik güçlerinin bu akıl almaz cinayetlere "terörist öldürme" adı altında işledikleri yaygın ve görgü tanıkları ile ri sürmektedirler.

Tüm bu olayların bölge insanını her gün biraz daha devletten uzaklaştıracağı açıktır. Bu nedenle bu tür yaygın ve tanıklarının bulunduğu iddiaların çok geniş ve etraflıca araştırılarak ortaya konması gerekmektedir. Aksi halde, devlet "kurtuluş beyannamesi" vermemiş sayılacaktır. Vatandaşa bu kadar acımasız ve saldırgan davranan varsa mutlak suretle hak ettiği cezaya çarptırılacaktır.

Bu nedenle sayın meclisin hiç zaman yitirmeden olaya el koyması gerekmektedir.

Buna göre Anayasanın 98., TBMM'nin İçtüzük Hükümlerinin 103 ve 102. maddelerine göre Savur ilçesi, Kuzerip (Yazır) ile Cirze (Taşlık) köylerinde 16.4.1992 tarihinde öldürülen 9 siville ilgili araştırmanın selameti ve sağlığı için meclis araştırması açılarak sorumluların tespitini saygıyla arz ederim. 4.5.1992

Sedat Yurtdaş-Diyarbakır Milletvekili, Hatip Dicle-Diyarbakır Milletvekili, Mahmut Kılınç-Adıyaman Milletvekili, Leyna Zana-Diyarbakır Milletvekili, Ali Yiğit-Mardin Milletvekili, Mehmet Sincar-Mardin Milletvekili, Zübeyir Aydar-Siirt Milletvekili, Orhan Doğan-Şırnak Milletvekili, Naif Güneş-Şırnak Milletvekili, Dr. Muzaffer Demir-Muş Milletvekili.

**V. DİYARBAKIR İLİ KULP VE LİCE İLÇELERİNDE
24-25.12.1991 TARİHLERİNDE MEYDANA GELEN
OLAYLARLA İLGİLİ BELGELER**

- A. MUŞ MİLLETVEKİLİ MUZAFFER DEMİR,
ANKARA MİLLETVEKİLİ MEHMET KERİMOĞLU,
KARS MİLLETVEKİLİ ATILLA HUN,
ŞIRNAK MİLLETVEKİLİ SELİM SADAK'IN
KULP VE LİCE İLÇELERİNDE MEYDANA GELEN
OLAYLARLA İLGİLİ RAPORLARI**

**DİYARBAKIR'IN KULP ve LİCE İLÇELERİNDE
MEYDANA GELEN OLAYLARLA İLGİLİ RAPORDUR**

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grup başkanlığı tarafından bölgede son gelişen olayları yerinde incelemek üzere görevlendirilen biz; Muş Mv. Dr. Muzaffer Demir, Ankara Mv. Mehmet Kerimoğlu, Kars Mv. Atilla Hun, Şırnak Mv. Selim Sadak 25.12.1991 günü bölgede çalışmalarımıza başladık.

Diyarbakır'dan yanımıza SHP İl Sekreteri ve diğer partili görevlilerle birlikte son olayların odak noktası olan Kulp'a hareket ettik. Lice'ye varmadan 5-6 km'lik mesafede, **Duru Jandarma Karakoluna, varıncaya kadar, yolun sağında ve solunda kurşunlanmış, dipçiklenmiş, kimisi şarampole yuvarlanmış onlarca otobüs, minibüs, otomobile rastladık. Etraf cam kırıkları ve kan izleriyle doluydu. 21 SV 766 ve 34 JMC 89 plakalı otomobillerin içinde yaralılar vardı. Olay biz varmadan 20-30 dakika önce olmuştu. Yarahlılardan, 21 SV 766 plakalı otomobilin sahibi Seyfettin Söyler: "ÖNCE DURDURDULAR, SONRA DA TARADILAR"** diyordu.

Duru Jandarma Karakolu'na vardığımızda, jandarma erlerinin büyük bir gerginlik içinde olduklarını gördük. Bir gün önce Kulp'ta şehit edilen Musa Yıldız adlı jandarma eri arkadaşlarının ölümüne herkesi sorumlu görür gibi tavır ve tepki içindeydiler. Karakola girmemiz ve sorumlu yüzbaşı Nevzat Arık'la görüşmemiz engellendi. Daha sonra öğrendiğimize

göre Duru Karakolu denilen bu karakol önünde meydana gelen olayda Tevfik Ekinci adlı vatandaş ölmüş, 5-6 vatandaş da yaralanmıştı. (Olay 25.12.1991 saat 14.00)

Kulp ilçesinde ortamın gergin olduğu söyleniyordu; bu yüzden Lice'ye uğramadan Kulp'a hareket ettik.

Kulp tam bir ölü şehir görünümündeydi. Sokaklar bomboştu. Cadde-lerin sağında ve solunda kurşunla taranmış, camları kırılmış, tahrip edilmiş onlarca araç duruyordu.

Kulp Belediye binasına vardığımızda binanın önüne birikmiş 1500-2000 kişilik kalabalık bir grupla karşılaştık. İçlerinde yaşlıca bir adam ağlayarak şunları söylüyordu: "Biz artık can güvenliğinden, mal güvenliğinden vazgeçtik, yeter ki namusumuza dokunulmasın. 20 yaşındaki kızımıza gözlerimin önünde sarkıntılık etti askerler. Kilotunu indirmek istediler." 66 yaşındaki Kamil Gülsün ve 50 yaşındaki Hatip Taş, bir gün önce meydana gelen olayın şokunu yaşar gibi şöyle diyorlardı. "Artık başka çaremiz kalmadı, TC devletinin sınırlarını terk edip başka bir ülkeye sığınmaktan başka çaremiz kalmadı. Namusumuza el atılıyor, bunu asla kabul etmeyiz."

Belediye binasının önünde toplanan kalabalık grup son derece gergin ve tepkiliydi. Halkı teskin amacıyla; her şeyin demokrasi ve hoşgörü anlayışıyla aşılabileceğini içeren kısa bir konuşma yaparak, herkesi evine, işine dönmeye davet ettik.

Kulp Belediye Başkanı, olaylardan çok etkilendiğini, çok üzüldüğünü, böyle olmaması gerektiğini söylüyordu. Eğer istenseydi bu olayların olmayacağını iddia ediyordu.

Her şey birkaç gün önce Bingöl'ün Solhan İlçesi dağlarındaki bir PKK kampına yapılan operasyon sonucu öldürülen PKK'lıların cesetlerinin alınmak istenmesiyle başlıyordu. C. Savcısının ifadesine göre önce 5, sonra 4 ceset toplam 9 ceset getirilip camii avlusuna bırakılıyordu.

Olayın nasıl başladığı konusunda değişik iddialar vardır. Resmi merciler; "İlçeye girmek isteyen kalabalık grup içerisinde tabancayla ateş edildi. Bir asker vuruldu, güvenlik güçleri karşılık verdi" diyorlar. Sivil kişiler ise tersini iddia ediyorlar. "Kalabalık grubun üzerine ateş edildi, birçok insan öldü, onlarca insan yaralandı. Eğer köprü'nün ve araçların altına siperlere yatmamış olsak hepimizi öldürürlerdi. **YARALI-LAR SAAT 9.00'dan 16.30'a KADAR KAR VE YAĞMUR ALTIN-**

DA ÖLÜME BIRAKILDI. KIZLARA VE KADINLARA SARKINTILIK EDİLDİ, PARA VE DEĞERLİ EŞYALARIMIZ ALINDI.”

Kulp C. Savcısı olayın tümüyle dışında olduğunu, olayın kendi sorumluluk bölgesinde meydana gelmesine rağmen; ilk soruşturmanın Diyarbakır DGM'den getirilen iki savcı tarafından başlatıldığını söylüyordu.

Kulp Devlet Hastanesi'nden bir doktor olayın tıbbi yönüne değinerek şöyle diyordu: “Olay sabahın saat 9.00'unda meydana gelmesine rağmen tıbbi müdahaleye ancak saat 16.30 sularında çağrıldık. Yaralanan insanlara daha erken müdahale edilebilirdi.”

Saat 17.30 sularında İl Jandarma Alay Komutanı Albay İsmet Yediyıldız'a görüşme talebimizi ilettik. Zırhlı bir araçla İlçe Hükümet Konağından alınarak komando birliğine götürüldük. Albay İsmet Yediyıldız'a göre olaylara sebebiyet veren, kalabalık grup içerisinde bulunan PKK militanlarıdır. “Kalabalık grup içerisinde tabanca ile ateş açıldı, asker de karşılık verdi.” Albaya bu tür olayları önlemenin yolu nedir diye sordumuzda: “ÇÖZÜM ÇOK KOLAYDIR, BANA 24 SAAT VERSİNLER, BAKINIZ ÇÖZÜM NE KADAR KOLAYDIR” diyordu. Albay İsmet Yediyıldız sohbet arasında şunları da söylüyordu. “DAĞLIK BÖLGEDEKİ TÜM KÖY VE MEZRALARI BOŞALTACAKSINIZ. DİYARBAKIR OVASI BOMBOŞ DURUYOR. ALIP BUNLARI OVA YA YERLEŞTİRECEKSİNİZ. BAKINIZ O ZAMAN ANARŞİ OLUR MU, DAĞLARDA YUVALANIP HAINCE SALDIRIYORLAR. AMA GEREKİRSE DAĞLARA ÇEKİLİP ONLARLA ÇARPIŞMAYI DA GÖZE ALMALIYIZ.”

Albay İsmet Yediyıldız'la görüşmemiz saat 20.00 sularında sona erdiğinde; aynı zırhlı araç bizi komando birliğinden alarak İlçe Jandarma Bölük Komutanlığı'nı bıraktı.

İlçe Jandarma Bölük Komutanı binbaşı üç aydır Kulp'ta geçici görevde olduğunu, bu zaman zarfında hiçbir olayın olmadığını, kendisinin halkla olan ilişkilerinin son derece iyi olduğunu, rahat ve serbestçe çarşıda pazarda dolaşabildiğini, kahvede ve sokakta halkla çok rahat diyalog kurabildiğini, son olayların çıkmasına hiçbir anlam veremediğini söylüyordu.

Kulp'taki incelemelerimizi tamamlayıp saat 9.30 sularında geceyi geçirecek üzere Diyarbakır'a hareket ettik. Yol boyunca seyir halinde hiçbir araca rastlamadık, yollar bomboştu.

Ertesi gün (26.12.1991) Diyarbakır Valisi Sayın Muzaffer Ecemiş ve DGM savcısı ile görüştük. Diyarbakır Valisi duruma hakim olduğunu, olayların tümüyle kendi kontrolünde olduğunu özellikle vurgulamaya çalışıyordu. Ancak dün akşam Kırmataş köyü yakınında meydana gelen ve 2 vatandaşın ölümüyle sonuçlanan olayı sorduğumuzda; olaydan pek haberdar olmadığı izlenimini edindik.

DGM savcısından 24.12.1991 günü Kulp'ta meydana gelen olaylarla ilgili olarak gözaltına alınan 54 kişinin listesini aldık. DGM savcısından Kulp olaylarının ilk soruşturmasında neden Kulp C. Savcısının devre dışı bırakıldığını sorduğumuzda; bu tür olaylarda ilk soruşturmanın DGM savcılarının yetki alanına girdiğini belirtiyordu.

Saat 13.00 sularında 24.12.1991 günü Kulp'ta gelişen olaylarla birlikte meydana gelen ve 2 vatandaşın ölümü ve 3 vatandaşın yaralanması- na yol açan olayı incelemek üzere Lice'ye hareket ettik.

Lice Belediye başkanvekili Ahmet Çelik, olayın tek sorumlusu olarak Yüzbaşı Nevzat Arık'ı göstererek şöyle diyordu: "BİR YILDIR LİCE'DE GÖREV YAPAN YÜZBAŞI NEVZAT ARIK, BİR KİTLE KATLİAMI GERÇEKLEŞTİRMEK İÇİN HER YOLA BAŞVURDU. DAHA ÖNCE KENDİSİNİ CUMHURBAŞKANINA, BAŞBAKANNA ŞİKAYET ETTİK. ŞİKAYET DİLEKÇESİNDE, BELEDİYE BAŞKANVEKİLİ OLARAK BENİM, DÖRT SİYASİ PARTİ (SHP, DYP, RP, HEP) İLÇE BAŞKANLARININ ve 13 MAHALLE MUHTARININ 12 MAHALLE MUHTARININ İMZASI VARDIR."

Belediye Başkanvekili Ahmet Çelik 24.12.1991 saat 11.00'de Lice'de gelişen olayı şöyle anlatıyordu: "İlçenin alt tarafında Kulp'a başsağlığı'na gitmek isteyen 1000-1500 kişilik bir grubun önü güvenlik güçlerince kesilmişti. Emniyet Amiri grubun içinden bir genci çekip almak isteyince karşı konuldu. Bunun üzerine güvenlik güçleri havai fişek attılar ve toplulukta panik başladı. Herkes ilçenin içine doğru koşmaya başladı. Ta ki kalabalık grup hükümet konağının önüne gelinceye kadar. Hükümet konağının önünde yüzbaşı Nevzat Arık'ın emri ile topluluk üzerine ateş açıldı. İki kişi öldü, üç kişi yaralandı."

Lice Emniyet Amiri ise olayın hükümet konağına saldırılmak isteyen bir grubun durdurulmak istenmesi üzerine başladığını ifade ediyordu. Emniyet amiri ve emniyet yetkililerinin çok gergin ve stresli oldukları her hallerinden belli oluyordu. Özel Tim'den iki kişi şunu diyorlardı: "Bu du-

ruma bir çare bulun lütfen. Artık bıktık... Sekiz yıldır dağlarda dolaşyoruz. Bu bölgede bilmediğimiz köy ve mezra yoktur. Ancak bu yöntemlerle olayları durduramıyoruz.”

Emniyet Amirine Yüzbaşı Nevzat Arık'la görüşmek istediğimizi, bunu telefonla kendisine iletmesini rica ettik. Yüzbaşı Nevzat Arık, bizlerin de duyacağı bir şekilde ve bir subaya hatta bir insana yakışmayacak sözlerle görüşme talebimizi reddetti..!

27.12.1991 günü Diyarbakır'daki siyasi partiler ve demokratik kitle örgütleri (sendikalar ve insan hakları derneği) bir toplantı düzenledik. Tüm kuruluşların tek tek görüşlerini aldık. Hepsinin ortak görüşü; bölgede sivil otoritenin kalmadığı, sivil otorite yerine askeri otoritesinin hakim olduğu ve olayların da salt askeri önlemlerle durdurulamayacağı fikrinde birleşiyorlardı. Ve yine hepsinin ortak görüşü; son olayların demokratikleşme yönünde somut ve samimi adımlar atan DYP- SHP koalisyonunu zayıflatmak amacıyla, belirli güçlerce tertiplendiğini savunuyorlardı.

Kulp'ta yedi sivil vatandaş ve bir askerin ölümü, onlarca sivil vatandaşın yaralanması, Lice'de iki sivil vatandaşın ölümü ve üç sivil vatandaşın yaralanması, Duru Jandarma Karakolu önünde bir sivil vatandaşın ölümü ve birçok sivil vatandaşın yaralanması, Kırmataş köyünde iki sivil vatandaşın ölümü ve olaylarla birlikte; kurşunlanmış, dipçiklenmiş, onlarca aracın tahrip edilmesi, zarar görmesi ile sonuçlanan olayların gerisinde kalan toplam onüç ölü ve onlarca yaralı...

Kendimizden hiçbir yorum katmadan Diyarbakır'ın Kulp ve Lice ilçelerinde meydana gelen son olaylarla ilgili gördüklerimiz, duyduklarımız bunlardır.

B. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ MAHMUT UYANIK'IN KULP' OLAYLARI SIRASINDA GÖSTERDİĞİ ÇABALARIN İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NA RAPOR EDİLMESİ İLE İLGİLİ OLARAK 8 OCAK 1992 TARİHLİ BUGÜN GAZETESİNDE ÇIKAN HABERİ

“Lice ve Kulp olaylarında halkı askere karşı bir milletvekilinin kışkırttığı belirlendi.”

“Türk askerine ateş açın”

"İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'e verilen raporda HEP kökenli SHP Diyarbakır Milletvekili Mahmut Uyanık'ın, halka 'Askerlere ateş açın' diye emir verdiği açıklandı.

Korkunç raporda 'Bu milletvekili ikibin kişilik gruba öncülük yaptı. Halka, askerın üzerine ateş açması için emir verdi. Bir güvenlik görevlisi hayatını kaybetti' denildi.

Bakan Sezgin, HEP kökenli milletvekilleriyle gizli bir görüşme yaparak durumu anlattı. Mahmut Uyanık suçlamayı inkâr etti.

'Türk askerine ateş açın!'

Lice ve Kulp ilçelerinde yaşanan ve birçok vatandaşın ölümüyle sonuçlanan olaylarda halkı güvenlik kuvvetlerine karşı HEP kökenli SHP milletvekili Mahmut Uyanık'ın kışkırttığı belirtildi.

İçişleri Bakanı, İsmet Sezgin'e verilen raporda, Mahmut Uyanık'ın halka 'Askerlere ateş açın' emri verdiği açıklandı. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nce bölgede görevli askeri yetkililere dayanılarak hazırlanan raporda, bazı milletvekillerinin kışkırtıcılık yaptığı ve özellikle SHP Diyarbakır Milletvekili Mahmut Uyanık'ın olaylarda rol oynadığı belirtilerek, 'Bu milletvekili Kulp'a arkasında ikibin kişilik vatandaş topluluğu olduğu halde gelmek istedi. Grubun başında öncülük etti. Ayrıca halka, askerın üzerine ateş açması için emir verdi. Bu ateş sonucu bir güvenlik görevlisi hayatını kaybetti. Bundan sonra görevli erler telaşa kapılıp, karşılık verdiler' denildi."

**VI. MARDİN İLİ MİDYAT İLÇESİ, SİTE KÖYÜNDE
MASKELİ KORUCULAR TARAFINDAN ÖLDÜRÜLEN
KÖYLÜLERLE İLGİLİ BELGELER**

**A. MİDYAT CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN
KORUCULAR HAKKINDA GİYABI TUTUKLAMA
TALEP EDEN MÜTALAASI**

**TC.
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI**

30.6.1992

SAYI:

HAZIRLIK NO: 1992/146

20.4.1992 günü Midyat ilçesi Çalınar köyünden 8 kişiyi öldürüp, 7 kişiyi yaralamaktan sanıklar Abbas Taş'ın vicahen tutuklanmaları savcılığımızca yapılan talep ile yine aynı suçtan sanıklar, Cengiz Kaçmaz ve İsmail Taş hakkında giyabi tutuklanmalarına dair talcbimizin Midyat Sulh Ceza Mahkemesi'nin 30.6.1992 tarih ve 1992/64-65 müt. kararı ile reddedilmiştir.

Dosyanın incelenmesinde gerek sanık Abbas Taş hakkında maktüller, Abdülkadir Açırgan, Adulkadir Akan, Sabri Acar, İsmet Acar, Süleyman Acar, Hasan Akay, Mehmet Emin Acar'ın öldürülmesi, Reşit, Salih, Yusuf ve Erdal Acar'la, İbrahim ve ..... Akan'ın yaralanması olayına katıldığına dair Diyarbakır Bölge Kriminal Polis Laboratuvarı raporu bulunduğu, sanığın dosyada hiçbir şekilde dayanağı bulunmayan "Ben silahımı olaydan sonra aldım" gibi geçersiz ve dayanaksız savunmasına itibar edilerek yine aynı mahkemece 24.6.1992 tarihinde verilen giyabi tevkif müzekkeresinin vicahiye çevrilmeyip kaldırılması;

Yine soruşturmanın bizzat tarafımızdan yürütülmeye başlandığı andan itibaren olayda yaralanan ve sağ kalan tüm tanık ve mağdurların oluşu ve hayata uygun içtenlikli beyanlarında olayda sanıklar Cengiz Kaçmaz ve İsmail Taş'ın da duyduklarını belirttikleri halde, bu sanıkların

giyaben tutuklanmalarına ilişkin bizim mahkemece "tanık beyanlarından başka delil olmadığından" şeklindeki aykırı ve CUMUK'nun da esaslı delil olarak kabul edilmiş, tanıklık kurumunu yok sayarak bu sanıkların tutuklanmalarına ilişkin talebimizin reddi yasaya aykırı bulunduğundan;

Midyat Sulh Ceza Mahkemesi'nce sanıklar Abbas Taş, Cengiz Kaçmaz ve İsmail Taş haklarındaki salıverilme kararının kaldırılarak, Abbas Taş'ın vicahen Cengiz Kaçmaz ve İsmail Taş'ın giyaben tutuklanmalarına karar verilmesi kamu adına iddia ve talep olunur.

C. Savcısı

23188

**B. MASKELİ KORUCULARLA İLGİLİ OLARAK
DİYARBAKIR BÖLGE KRİMİNAL LABORATUVARININ
EKSPERTİZ RAPORU**

GİZLİ

EKSPERTİZ RAPORU

Bölge Kriminal Polis Laboratuvarı

Diyarbakır 23.6.1992

Genel İşlem Defter : 1822

Uzmanlık No : 1992/1762

Ekspertiz : Seyit Demirci

Diyarbakır Bölge Kriminal Polis Lab. Kriminalistik Uzmanı

Haluk Gürsoy : Diyarbakır Bölge Kriminal Polis Lab. Kriminalistik Uzmanı

Ekspertizi veren Yer : Midyat Cumhuriyet Başsavcılığı

(Yazı, Gün ve Sayısı) : 9.6.1992 Sayı: Hz. 1992/156

Ekspertiz : Kovan İncelemesi

Ekspere verilen eşya:

1. 20.4.1992 günü, Çalpınar köyünden Midyat ilçe merkezine gitmekte olan 1 minibüs ile 1 kamyonun silahlı kişilerce durdurularak, araç-

lar içerisinde indirilen yolculardan 8 kişinin öldürülmesi, 7 kişinin yaralanması olayı ile ilgili olarak olay yerinden elde edildiği ve Midyat Adli Emanetinin 1992/38 sırasında kayıtlı olduğu bildirilen 7.62x39 mm. çapında 66 adet kovan.

2. Cengiz Kaçmaz'a ait 65 L 0687 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

3. Tacettin Gökalp'a ait 72 C 4496 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

4. Mehdi Özbay'a ait 72 AK 5205 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

5. İsmail Taş'a ait 72 F 1584 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

6. Şehmuz Seyda'ya ait 72 C 7413 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

7. Tacettin Sakan'a ait 72 F 1821 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

8. Bedri Göktekin'e ait 72 AK 4894 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

9. Halil Taş'a ait 65 B 3618 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

10. Nevaf Aydın'a ait 72 AK 4544 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

11. İsmail Kaçmaz'a ait 65 L 0283 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

12. Ahmet Başak'a ait 65 L 0669 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

13. Mehmet Seyhan'a ait 65 L 0561 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

14. Ferhan Alp'a ait 65 L 0563 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

15. Ali Akbay'a ait 65 L 0554 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

16. Asian Kaçmaz'a ait 65 BY 2766 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

17. Aziz Gökalp'a ait 72 C 3785 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

18. Halil Aktar'a ait 72 C 4072 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

19. İzzet'in Şeymin'e ait 72 AK 4837 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x 9 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

20. Ethem Seyhan'a ait 72 C 4394 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

21. Tevfik Akbay'a ait 72 AK 4789 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

22. Hasan Kaçmaz'a ait 68 U 1571 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

23. Rahmi Kaçmaz'a ait 72 AK 4774 seri numaralı, Kalashnikov

marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

24. Fahri Barış'a ait 72 BL 1476 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

25. Abbas Taş'a ait 65 L 0727 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

26. Fatih Kaçmaz'a ait 65 L 0552 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

27. Hüseyin Başak'a ait 73 BL 1040 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

28. Abdullah Mencik'e ait 73 BL 1541 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapında 3 adet mukayese kovani.

RAPOR

1. Olay yerinden elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapındaki 66 adet kovanın mikroskopta kendi arasında yapılan incelenmesinde; (12-12-9-6-6-6-5-4-2-2-1-1-) olarak 12 ayrı gruba ayrıldığı ve çapına uygun 12 ayrı silah ile atıldığı, anlaşılmıştır.

2. Yirmiyedi (27) adet tüfekten mahallinde yapılan atışlar sonucu elde edildiği bildirilen mukayese kovanlarının olay yerinden elde edildiği bildirilen 7.62x39 mm. çapındaki 66 adet kovan ile mikroskopta ayrı ayrı yapılan karşılaştırılmalarında;

a) 66 adet kovandan 12 adedi ile Tacettin Sakan'a ait 72 F 1821 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları arasında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 12 adet kovanın Tacettin Sakan'a ait 72. E 1821 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı;

b) 66 adet kovandan 12 adedinin Nevaf Aydın'a ait 72 AK 4544 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları ile aralarında çeşitli özellikler yö-

nünden uygunluk görülmüş ve bu 12 adet kovanın Nevaf Aydın'a ait 72 AK 4544 numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı;

c) 66 adet kovandan 9 adedinin Şehmuz Seyda'ya ait 72 C 7413 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları ile aralarında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 9 adet kovanın Şehmuz Seyda'ya ait 72 C 7413 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı;

d) 66 adet kovandan 6 adedinin Halil Aktar'a ait 72 C 4072 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları ile arasında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 6 adet kovanın Halil Aktar'a ait 72 C 4072 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı;

e) 66 adet kovandan 6 adedinin Rahmi Kaçmaz'a ait 72 AK 4774 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları arasında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 6 adet kovanın Rahmi Kaçmaz'a ait 72 AK 4774 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı,

f) 66 adet kovandan 6 adedinin Mehdi Özbay'a ait 72 AK 5205 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları ile arasında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 6 adet kovanın Mehdi Özbay'a ait 72 AK 5205 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı,

g) 66 adet kovandan 5 adedinin Ethem Seyhan'a ait 72 C 4394 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları ile arasında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 5 adet kovanın Ethem Seyhan'a ait 72 C 4394 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı,

h) 66 adet kovandan 4 adedinin Tevfik Akbay'a ait 72 AK 4789 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları arasında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 4 adet kovanın Tevfik Akbay'a ait 72 AK 4789 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı,

ı) 66 adet kovandan 2 adedinin Abbas Taşa ait 65 L 0727 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları ile aralarında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 2 adet kovanın Abbas Taşa ait 65 L 0727 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı,

j) 66 adet kovandan 1 adedinin Mehmet Seyhan'a ait 65 L 0561 seri numaralı tüfeğin mukayese kovanları ile aralarında çeşitli özellikler yönünden uygunluk görülmüş ve bu 1 adet kovanın Mehmet Seyhan'a ait 65 L 0561 seri numaralı, Kalashnikov marka tüfek ile atıldığı;

Anlaşılmıştır.

3. Olay yerinde bulunan toplam 66 adet 7.62x39 mm. çapındaki kovandan yukarıda 2. maddede ayrı ayrı belirttiğimiz 10 ayrı silah ile atılmış, toplam 63 adet kovandan geriye kalan 3 adet 7.62x39 mm. çapındaki kovan üzerindeki mevcut izler ile mahallinde yapılan atışlar neticesinde 27 ayrı silahtan elde edilmiş mukayese kovanları arasında bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Not: 27 ayrı silahtan mahallinde yapılan atışlar neticesi elde edilmiş olan 3'er adet mukayese kovanlarından her silah için birer adet olmak üzere toplam 27 adet mukayese kovan laboratuvarımızda alıkonulmuştur.

C. MİDYAT ASLİYE CEZA HAKİMLİĞİNİN MASKELİ KORUCULARLA İLGİLİ GİYABI TUTUKLAMA KARARI

GİZLİ

Ş.Ç. Işık
Haluk Gürsoy
(İmza)

1992/64 Mlt.

S/3

Sarığa Kutlubey geçici köy korucularının listesini gösterir Seli Alde-mir imzalı belge gösterildi. O belgede adım vardır. Ancak ben olay günü korucu değildim. Silahımın daha önce kimde olduğunu bilmiyorum. Ben o zaman aday korucuydum. Aday koruculukta kaymakamlığa müracaatta bulunuyoruz. Silahımız gelene kadar bekliyoruz. Benim kesinlikle olayda bir ilgim yoktur dedi.

Sarığa, ekspertiz raporu, otopsi tutanakları tanık anlatımları ve delil kuvvetine haiz tüm belge ve beyanlar okundu. Aleyhime olanları kabul etmem dedi.

Sanık Mehmet Seyhan savunmasında: Bize iftira ediyorlar, hiç kimseyi ne yaraladım, ne de öldürdüm dedi. Ben olay sabahı olan saat 6.00'ya kadar nöbetçi-ydim. Olayı saat 8.00'de beni karakola çağır-dıklarında öğrendim. Ekspertiz raporunu kabul etmem dedi. Sarığa ekspertiz raporu, otopsi tutanağı, olay yeri tespit tutanağı, tanık anlatımları ve evrak arasın-

da mevcut tüm belge ve beyanlar okundu. Aleyhime olanları kabul etmem dedi.

Sanık Şehmus Seyda: Halç ve Adle oğlu, 1965 doğumlu, Nusaybin Kutlubey köyü nüfusuna kayıtlı olup, aynı köyde oturur. Evli, bir çocuklu, okur-yazar, beyanına göre sabıkasız. G.K.K. TC.

Sanığa Midyat C. Başsavcılığının yazısı ve ekleri okundu. Őuu anlatılıp, savunması soruldu: Olay gecesi sabah, 5.00'a kadar nbetiydim. Ben susuzum dedi.

Ekspertiz raporu okundu. Bu raporu kabul emiyorum dedi.

Sanığa evrak arasında mevcut otopsi tutanağı, olay yeri tespit tutanağı, tanık anlatımları ve delil kuvvetine haiz tüm belge ve beyanlar okundu. Aleyhime olanları kabul etmem dedi. Gıyabi tevkif mzekkerelerinde adı geçenlerin kendileri olduğunu söylediler.

Evrak incelendi.

GEREĞİ DŐNLD:

1. Sanık Abbas Taş'ın olaydan sonra geçici köy korucusu olarak alındığını bildirmesi üzerine evrak arasında bulunan geçici köy korucularının listesi incelendiğinde bu sanığın adının listenin sonlarında yer aldığı ve J. Asb. Kd. vş. Selim Aldemir imzalı ve tarihsiz listenin, Nusaybin C. Savcılığının 1992/2545 muhabere numaralı ve 25.5.1992 tarihli yazıları üzerine gönderildiği anlaşıldığından her ne kadar sanığa ait silahla olay yerinde ele geçen boş kovanların atıldığı belirtilmiş ise de, silahın o tarihte sanıkta olmadığı kanaatine varıldığından, sanığın tutuklanması talebinin reddine ve hakkındaki gıyabi tevkif kararının kaldırılmasına,

2. Diğer sanıklar, Tacettin Sekan, Nevaf Aydın, Halit Aktar, Rahim Kaçmaz, Mehdi zbey, Ekrem Seyhan, Tevfik Akbay, Mehmet Seyhan'ın evrak içindeki mevcut durumları, suçun vasıf ve mahiyeti dikkate alınarak haklarındaki gıyabi tevkif mzekkerelerinin vicahiyeye çevrilerek sorguları yapıldığından, **TUTUKLANMALARINA**, haklarında yeteri kadar tutuklama yazıları çıkarılmasına, tutuklandıklarından yakınlarına haber verilmesine,

3. Sanık Şehmus Seyda'nın üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu ve evrak kapsamına göre CUMUK 104 ve devamı maddeleri gereğince **TUTUKLANMASINA**, hakkında yeteri kadar tutuklama yazısı çıkarılmasına, tutuklandığından yakınlağına haber verilmesi-

ne, cvrakın ikmalı için C. Savcılığına iadesine, talebe kısmen uygun olarak itiraz yolu açık olmak üzere karar verildi.

30.6.1992

CUMUK 104 ve devamı maddeleri gereğince tutuklanmalarına karar verilmiştir.

Katip 122

Hakim 32143

*D. MİDYAT CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'DAN
NUSAYBİN CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA
HİTABEN YAZILI GİYABI TEVKİF MÜZEKKERESİ*

TC.
MİDYAT
CUMHURİYET SAVCILIĞI

Sayı :

Hazırlık : 1992/146

Cumhuriyet Başsavcılığına
Nusaybin

Teammüden 8 kişiyi öldürmek ve yaralamak suçundan aşağıda isimleri yazılı bulunan sanıklarla ilgili olarak Midyat Asliye Ceza Mahkemesi'nin 30.6.1992 tarih ve 1992/79 Müt. sayılı giyabi tevkif müzekkeresi ekli olarak gönderilmiştir.

Adı geçenlerin sıkı ve gizli bir şekilde takibi ile ele geçtiklerinde haklarında bulunan giyabi tevkif müzekkeresinin vicahiye çevrilerek savcılığımıza gönderilmesinin temini rica olunur. 30.6.1992

C. Savcısı
23188

Sanıklar:

1. İsmail Taş, Mehmet oğlu, 1951 doğumlu; Nusaybin Kutlubey köyünden.
2. Cengiz Kaçmaz, Ali oğlu, 1945 doğumlu, aynı yerden.

VII. MUŞ İLİ MURATGÖREN KÖYÜ YAKINLARINDA KURŞUNA DİZİLEN 3'Ü GERİLLA OLMAK ÜZERE 5 KİŞİ İLE İLGİLİ BELGELER

A. 6.6.1992 TARİHLİ ÖZGÜR GÜNDEM GAZETESİNİN "SAĞ YAKALADIKTAN SONRA KURŞUNA DİZİLDİLER" BAŞLIKLİ HABERİ

"3 PKK'li ile birlikte "çaşıtmada öldü" denen 2 kişinin yakınları savcılığa başvurdu:

"Sağ yakalandıktan sonra kurşuna dizildiler"

Muş merkeze bağlı Muratgören yakınlarında yol araması sırasında çıkan çatışmada öldükleri açıklanan 3 gerilla ile bir minibüs şoförü ve muavininin gerçekte yakalandıktan beş altı saat sonra Eski Murat Köprüsü'ne getirilerek kurşuna dizildiği öne sürüldü. Olay resmi yetkililer ve basın organları tarafından kamuoyuna "çaşıtma sonucu beş terörist ölü ele geçirildi" şeklinde yansıtılmıştı.

Minibüs şoförünün amcası Ebuseyit Çelik anlatıyor:

"Ölüler hastanaya jandarma tarafından getirilmiş. Olay yerine savcı ile birlikte gittik. Beş yerde kan izi vardı. Toprağı kazınca mermi çekirdekleri çıkıyordu. Yere yatırılıp kurşunlandıkları anlaşılıyordu. Kağıt parçaları bulduk yerde. İçinde çamur vardı."

Baba Çelik anlatıyor:

Baba Yusuf Çelik olay gecesini şöyle anlatıyor:

"Olay gecesi saat 21.00 sıralarında 3 PKK'linin oğlumu ve komşumuz olan Veysi Çağlayan'ı yanlarına alarak bize ait olan bir minibüs ile köyden ayrıldıklarını duyduk. Ben de köyde hazır bekleyen bir akrabanın taksisi ile peşlerine düştüm. Saat 22.00 sıralarında Muş-Bingöl-Varto üçgenindeki yol ayrımında bunların durdurulduklarını gördüm. Üç PKK'li yere yatırılmışlardı. Oğlum ve komşumuz ise arabaya yaslanmış bir şekilde duruyordu. Elleri başlarının üstündeydi. Hemen oradan ayrıldım ve Muş merkezde oturan kardeşim Abuzeyit'in yanına gittim, durumu ona anlattım. O da bana yakalanmışlarsa bir şey olmayacağını, mahkemeye çıkarılacaklarını suçsuz iseler serbest bırakılacaklarını söyledi. Bunun

üzerine ben köye döndüm. Sabah erkenden ben, ağabeyim ve köy muhtarı ile birlikte Muş'a gidip onları aramaya başladık."

Önce Emniyet Müdürlüğü'ne gittiklerini, oradan İl Jandarma Komutanlığı'na, sonra da Devlet Hastanesi morguna gönderildiklerini belirten Yusuf Çelik, anlatımını şöyle sürdürdü: "Muş Devlet Hastanesi morgunda üç PKK'li ile oğlumun ve komşumuzun cenazeleri vardı. Cenazelerimizi aldık. Köye götürdük. Fakat şuna kesinlikle inanıyoruz ki oğlum ve diğerleri yakalandıktan sonra Eski Murat Köprüsü yakınında öldürüldüler. Çünkü onların yakalandıklarını gözlerimle gördüm. Esirlere bu muamele yapılmaz. Bu olayın peşini bırakmayacağız ki bir daha böyle suçsuz ve yargısız infazlar olmasın."

Resmi yetkililerin çelişkili açıklamaları

Çelik ailesinin bildirdiğine göre Muş Jandarma Alay Komutanı olayı, "söz konusu beş kişi bize yolda arama yapan ekip tarafından sağ olarak teslim edildi. Bunların Alay Komutanlığımızdaki sorgulamaları sırasında aynı yoldan ikinci bir gerilla grubunun geçeceğini öğrendik. Onları da yanımıza alarak Eski Murat Köprüsü'ne gittik. Burada pusu kurup bekleyecektik. Ancak pusuya düşen biz olduk. Bu beş kişi gerillalarla bizim aramızda çıkan silahlı çatışmada iki ateş arasında kalarak öldüler" şeklinde anlatı. Saim Çelik'in babası da Özel Tim Harekat Merkezinde görevli Cemil isimli bir kişinin kendisine, "Hakkını ara. Oğlunu biz vurmadık. Ben suçsuz insanı vurmam. Bana silah çekene silah çekerim" dediğini söyledi.

B. MUŞ CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN SANIKLAR HAKKINDA "TAKİBAT YAPILMASINA MAHAL OLMADIĞI" YÖNÜNDEKİ KARARI

TC,

MUŞ

CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI

Sayı :

Hazırlık: 1992/361

Karar : 1992/307

Davacı : K.H.

Müştekiler: 1. Yusuf Çelik, Halil oğlu, Güllüden doğma, 1934 doğumlu, Muş merkez Üçsırt köyü nüfusuna kayıtlı olup, halen Muş Merkez Yazla köyünde oturur.

2. Fevzi Çağlayan, Mecit oğlu, Koçerden doğma, 1960 doğumlu, Muş Yazla köyünde kayıtlı ve oturur.

Vekilleri:

1. Sait Sever, Muş Barosu Avukatlarından,
2. Ali Haydar Ekmeççi, Muş Barosu Avukatlarından
3. Abdullah Güneş Muş Barosu Avukatlarından
4. Ferit Yeşilbingöl Muş Barosu Avukatlarından
5. Selahattin Kaya Muş Barosu Avukatlarından

Maktüller:

1. Saim Çelik, Yusuf oğlu, Zöhreden olma, 1966 doğumlu, Muş Üçsırt köyünden. Ölmeden önce Muş Yazla köyünde oturur.

2. Veysi Çağlayan, Mecit oğlu, Koçerden doğma, 1952 doğumlu, Muş Yazla köyüne kayıtlı olup, ölmeden önce aynı yerde oturur.

3. Curi Türkdal, Mehmet Ali oğlu, Geviyeden olma, 1970 doğumlu, Bitlis ili Gürmak ilçesi, Bağlar Mahallesinde kayıtlı olup, nerede oturduğu belli olmayan PKK örgüt üyesi.

4. Kimliği tespit edilemeyen 28.5.1992 tarihinde cesedi üzerinde otopsi yapılan şahıs.

5. Kimliği tespit edilemeyen 28.5.1992 tarihinde cesedi üzerinde otopsi yapılan PKK örgüt mensubu şahıs.

Sanıklar : Kimlikleri tespit edilemeyen ve sorguya çekilemeyen 27.5.1992 tarihi Muş il ve civarında görevli MİT elemanları.

Suç : Teröristlerle birlikte yakalanan Saim Çelik ve Veysi Çağlayan isimli şahıslarla birlikte 5 kişinin yakalandıktan sonra MİT görevlileri tarafından öldürülmele-ri.

Suç Tarihi : 27.5.1992'yi 28.5.1992'ye bağlayan gece.

Suç Yeri : Muş ili Murat Köprüsü civarı.

Hazırlık Evrakı İncelendi

Tahkikat mevzunu teşkil eden suçun Adalet Bakanlığından izin alınmasına bağlı bulunmasına, Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 26.11.1992 tarih ve 1.65.7.19 46947 sayılı yazıları ile takibata izin verilmediği anlaşılmasına binaen faili meçhul sanıklar hakkında takibat yapılmasına mahal olmadığına,

Karardan birer suretinin Müşteki ile Müşteki vekillerine tebliğine CMUK. 164. maddesi gereğince, itirazı kabil olmak üzere karar verildi. 04.12.1992

Nail Yalçın 24972

C. Savcısı

NOT: 13 Ocak 1993 tarihinde "gündem dışı" bir konuşmayla konuyu elindeki belgelerle aydınlatan Muş Milletvekili Sayın Sırrı Sakık'a cevap veren Devlet Bakanı Sayın Mehmet Batallı hiçbir iddiaya somut cevap vermeden, soyut inkarcı ve gerçek dışı beyanlarla konuyu geçiştirme yoluna gitti.

**C. MUŞ MİLLETVEKİLİ MUZAFFER DEMİR'İN
8.6.1992 TARİHLİ SORU ÖNERGESİ**

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA
ANKARA**

Aşağıdaki soruların İçişleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Saygılarımla. 8.6.1992

**Dr. Muzaffer Demir
Muş Milletvekili**

27.5.1992 günü Muş merkezde bağlı, Yazla Köyü'ne gelen silahlı üç kişinin Saim Çelik'e ait yolcu minibüsüne silah zoruyla el koydukları; Saim Çelik ve yanındaki Veysi Çağlayan'ı da zorla yanlarına alarak Muş'a ve oradan da Muş-Solhan istikametine yöneldikleri; saat 23.00 sularında Muş-Solhan arasındaki Murat Nehri üzerindeki yeni köprüye geldiklerin-

de güvenlik güçlerince durdurularak etkisiz duruma getirildikleri; bu durumun saat 23.00-24.00 sularında yoldan geçen çeşitli yolcu otobüs ve diğer vasıtalarca gözleendiği, ayrıca oğlunun minibüsünün gasp edildiğini duyan Saim Çelik'in babası Yusuf Çelik'in, özel bir oto ile önce karakola gidip haber verdiği, sonra minibüsü takip ederek duruma şahit olduğu, oğlu ve yanındakilerin güvenlik güçlerince teslim alındığı ve elleri enselelerinde yere yatırıldıklarını gördüğü; teslim alınan, etkisiz duruma getirilen örgüt üyeleri ile birlikte Saim Çelik ve Veysi Çağlayan'ın önce Muş İl Jandarma Alay Komutanlığı'na götürüldükleri, sonra 28.5.1992 günü saat 04.00-05.00 sularında Murat Nehri üzerindeki eski köprü civarında yere yatırılarak, kafalarına mermi sıkılarak öldürüldükleri doğru mudur?

Doğru ise;

1. Hukukun üstünlüğünden ve Anayasanın 9. maddesinde belirtilen "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" ilkesinden bahs edilebilir mi?

2. Doğuda ve Güneydoğuda yaşayan suçlu suçsuz tüm Kürt insanını potansiyel suçlu kabul eden ırkçı şoven çağdışı idcoloji ve düşünceye sahip bu sorumlular hakkında yasal soruşturma başlatılmış mıdır?

3. Komuoyunda "yerinde infaz" olarak adlandırılan sorgusuz, yargısız öldürme olayları ne zaman bitecek? Hükümet olarak bu tür olaylara bir tedbir düşünüyor musunuz?

D. İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN'İN KONUSU İLE İLGİLİ SORU ÖNERGESİNE YANITI

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Emniyet Genel Müdürlüğü Güvenlik Daire Başkanlığı

Sayı : B. 05.1.EGM. 0.12.01.01

Şube : Top.01 (E)

Konu : Muş Milletvekili Muzaffer Demir'in Yazılı Soru Önergesi

TBMM BAŞKANLIĞINA

İlgi: 22.06.1992 gün ve TBMM. Kan. Kar. MD. A. 01.0 GNS.0.10.00.02-7/217-1752 9355 sayılı yazınız.

Muş Milletvekili Dr. Muzaffer Demir tarafından TBMM Başkanlığı'na sunulan ve tarafımdan cevaplandırılması istenilen yazılı soru önergesinde ileri sürülen hususlarla ilgili olarak hazırlanan cevap aşağıya çıkarılmıştır.

27.05.1992 günü saat 02.00 sıralarında Muş ili merkez Muratgören köyü Murat Köprüsü mevkiinde bir minibüsün aranması sırasında, oto içerisinde bulunan (5) terörist üzerlerinde, (3) adet Kaleşnikov marka uzun namlulu silah, (1) adet tabanca, (1) adet savunma el bombası ile birlikte yakalanmıştır.

Yakalanan (5) PKK militanı ile yakalandıkları mahalde buluşmak üzere giden diğer bir PKK örgüt mensubu grupça güvenlik güçlerine ateş açılmış, açılan bu ateş sırasında yakalanan (5) militan ateşe maruz kalarak ölmüştür. Sıcak temas, bir süre devam etmiş ve gecenin karanlığından da yararlanan teröristler olay mahallinden kaçmayı başarmışlardır.

Bahse konu olayla ilgili olarak Muş İli Cumhuriyet Başsavcılığınca 28.05.1992 tarihinde gerekli soruşturmaya başlanmış olup soruşturma halen devam etmektedir.

Bölgede görev yapan güvenlik güçlerimiz kanunların kendilerine verdiği yetkiler çerçevesinde, vatandaşlarımızın huzur ve güvenliğini sağlamak için soğukkanlı ve hoşgörülü bir şekilde görevlerini sürdürmektedirler.

Bölge halkını potansiyel suçlu gibi görmek ve yerinde infaz diye bir durum kesinlikle söz konusu değildir.

Arz ederim.

DAĞITIM :

Gereği : TBMM Başkanlığı'na Bilgi : Başbakanlığa

İsmet Sezgin

Bakan

**VIII. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ HATİP DİCLE'NİN,
BİTLİS İLİ, TATVAN İLÇESİ, KOKARSU
(KARUKAN) KÖYÜNDE KURŞUNA DİZİLEN
13 KİŞİ İLE İLGİLİ OLARAK, 30.6.1992 TARİHİNDE
İÇİŞLERİ BAKANİ İSMET SEZGİN TARAFINDAN
YANITLANMAK ÜZERE VERDİĞİ SORU ÖNERGESİ**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasının sağlanmasını arz ederim.

Saygılarımla 30.6.1992

M. Hatip Dicle

Diyarbakır Milletvekili

10 Haziran 1992 günü saat 19.30 sıralarında Bitlis ili Tatvan ilçesi Karukan (Kokarsu) köyü yakınlarında, aralarında Refah Partisi Bitlis İl Genel Meclisi üyesi Hikmetullah Diksin'in de bulunduğu 13 insanımız kurşuna dizilerek katledilmişlerdir.

Köye gidip incelemelerde bulunan Tatvan ilçesi RP, DYP, ANAP ve HEP Parti yetkilileri, Esnaf Derneği ve sendika temsilcileri ile İnsan Hakları Derneği yöneticilerinin düzenledikleri araştırma raporunda; köylülerin beyanına göre aynı gün saat 19.10 sıralarında beyaz bir Renault araçla, köy yakınlarına 4 veya 5 kişi olduğu bildirilen şahıslar bırakılmış, 20-25 dakika sonra da söz konusu katliam gerçekleştirilmiştir. Köylülerin beyanına göre saat 04.30 sıralarında olay mahalline yakın tepeye bir helikopterin indiği ve birkaç dakika sonra tekrar havalandığı, raporda tespit edilmiştir. Yine aynı mahalde konserve kutuları bulunmuş ve olay yerindeki kovanlardan çoğunun MKE yapısı olduğu rapora beyan edilmiştir.

Devlet televizyonunda olayı gerçekleştirenlerin PKK militanları olduğu beyan edilmesine rağmen, gerek Tatvan'daki parti ve demokratik kitle örgütü temsilcilerinin düzenledikleri araştırma raporunda, gerekse

PKK'nin gazetelere fakslanan bildirimlerinde olayı üstlenmedikleri dikkate alındığında, olayın faileri hakkında bakanlığınızın tespiti var mıdır?

Bu insanlık dışı cinayetlerin aydınlatılması konusunda yürütülen soruşturmada mesafe alınmış mıdır?

Yukarıdaki bulgular dikkate alınarak, cinayeti kontrogerilla olarak bilinen karanlık güçlerin gerçekleştirdiği hakkındaki bölgede yaygın olan iddialara karşın, İçişleri Bakanı olarak sizin kanaatiniz nedir?

Institut Kurde de Paris

IX. DİYARBAKIR İLİ, SİLVAN İLÇESİ'NDE İŞKENCE SONUCU ÇOCUĞUNU DÜŞÜREN MENİCE KIRTAY İLE İLGİLİ BELGELER

A. 25.6.1992 TARİHLİ ÖZGÜR GÜNDEM GAZETESİNİN "COP SOKTULAR DOĞMAMIŞ ÇOCUĞU ÖLDÜRDÜLER" BAŞLIKLİ HABERİ

"Cop soktular, doğmamış çocuğu öldürdüler"

DİYARBAKIR, GÜNDEM

"Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde 19 Haziran gecesi devlet güçleri tarafından öldürülen 4 kişiden Ali Kırtay'ın eşi Menice Kırtay olay gecesi Silvan Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polisler tarafından gözaltına alınarak rahmine cop ve tüfek namlusu sokulduğunu, işkence sonucu 3 aylık bebeğini düşürdüğünü söyledi. Olayla ilgili olarak ilçede incelemelerde bulunan Diyarbakır SHP, HEP İl Başkanları, İHD Şube Başkanı ile çeşitli meslek odası ve sendika yöneticileri, yetkililerin Silvan'daki ev baskını ve sonrasında gelişen olayların araştırılması konusunda duyarsız davrandıklarını açıkladılar.

Silvan'da 19 Haziran gecesi saat 04.30 sularında düzenlenen ev baskınında devlet güçleri tarafından öldürülen 4 kişiden Ali Kırtay'ın 22 yaşındaki eşi ve 2 çocuk annesi Menice Kırtay'la Çeşmegözü Sokağı'ndaki 7 nolu evinde görüştük. 19 Haziran gecesini ağlayarak anlatan Menice, Silvan Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı siyasi şubede görevli polislerin kendisine Türkçe konuşması için sürekli baskı yaptığını, Türkçe bilmediğini, anlamadığını söyleyince de işkence yaptıklarını söyledi. Menice Kırtay şöyle konuştu:

'Olay gecesi şiddetli gürültü sesiyle uyandım. Kocam dışarıda polislerle konuşuyordu. Ben de dışarı çıkıp yanlarına gittim. Bana ve kocama hakaret ederek, tekme tokat dövmeye başladılar. Sonra, birkaç polis içeri girip içerdekileri taramaya başladılar. O ara her taraftan kurşun yağmaya başladı. Çocuklarım Zeynep ve Semra içeriden 'Anne, baba bizi kurtarın' diye bağıyorlardı. Sesleri kulağımdan hiç gitmiyor. Sonra içeriye çok sayıda bomba atıldılar ve evimizi yaktılar.

Menice Kırtay Silvan Emniyet Müdürlüğü'nde gördüğü işkenceleri acıdan kasılarak anlatırken evde, olayı incelemek için ilçeye gelen SHP, HEP, İHD, çeşitli demokratik kitle örgütleri ve basın mensupları da vardı.

Menice Kırtay sözlerini şöyle sürdürdü: 'Evimiz atılan bombalarla yerle bir oldu. Beni saçlarımdan sürükleyerek arabanın içine koyup karakola götürdüler. Polisler sürekli tekmeleyip anlamadığım bir şeyler soruyorlardı. Bir süre sonra her yanımda kan içinde kaldı. Beni Silvan Devlet Hastanesi'ne götürdüler. Orada serum takıldı. Aradan 15 dakika geçtikten sonra tekrar beni Emniyet Müdürlüğü'ne götürüp hakaret edip üzerimi parçaladılar. Sonra rahmime cop ve silah nam-lusu soktular. Ondan sonra bayılmışım. Beni alıp yine Silvan Devlet Hastanesi'ne kaldırdılar. Oradaki doktor ve hemşireler durumum ağır olduğu için beni kabul etmediler. Sonra Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kaldırıldığımı hatırlıyorum.'

Halen olayın şokunu yaşayan Menice Kırtay, yaşadığı 'dehşet' anlarına ilişkin sözlerini şöyle bitirdi:

"Ben artık yaşamak istemiyorum. Bana öyle şeyler yaptılar ki, ben artık ölmek istiyorum. Onlara da 'Beni öldürün' dedim. Öldürmediler. Bana hep 'Türkçe konuş' diyorlardı. Ben de 'Türkçe bilmediğimi' söyleyince işkence yapıyorlardı.'

Menice Kırtay'ın bütün vücudu yaralar içindeydi. Her yanında morluklar vardı. Olayla ilgili olarak Diyarbakır HEP İl Başkanı Hüseyin Turhalli'nin Silvan Cumhuriyet Savcısı'na durumla ilgili herhangi bir soruşturma açılıp açılmadığına ilişkin sorusunu Savcı Mustafa Divrik, 'Bu konuda herhangi bir şikayet gelmedi. Zaten siz de biliyorsunuz, adam öldürme dışında Olağanüstü Hal ve Terörle Mücadele Yasası memurlara ilişkin suçları kovuşturmada elimizi kolumuzu bağlıyor. Başka herhangi açıklamada bulunamayacağım' şeklinde yanıtladı.

Diyarbakır Doğum Hastanesi yetkilileri Menice Kırtay'ın 20 Haziran günü sabaha karşı hastaneye yattığını, tedavisi yapıldıktan sonra kendi isteğiyle taburcu edildiğini açıkladılar. Hastane yetkilileri Menice Kırtay'ın rahim ile ilgili 'sorunu'nun olduğunu, durumunun da ciddiye-tini koruduğunu belirttiler.

Öte yandan olayla ilgili olarak incelemelerde bulunmak amacıyla Diyarbakır SHP, HEP İl örgütü, İHD ve çeşitli sendika ve meslek odası temsilcileri ilçedeki çalışmalarını tamamladı.

Heyet yayınladığı raporda Silvan'daki yetkililerin ilçede meydana gelen olaylara duyarsız kaldığı ve ilgilenmediği belirtildi. Raporda ayrıca heyetin ilçedeki yetkililerle görüşme talebinin reddedildiği kaydedildi."

**B. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ MAHMUT UYANIK'IN
KONU İLE İLGİLİ OLARAK PARLAMENTODA YAPTIĞI
GÜNDEM DIŞI KONUŞMA METNİ**

BAŞKAN- Gündeme geçmeden önce üç arkadaşına gündem dışı söz vereceğim. İlk söz, Silvan'daki son gelişmelerle ilgili olarak, Diyarbakır Milletvekili Sayın Mahmut Uyanık'ın.

Buyurun (ÖZEP Sıralarından alkışlar)

Mahmut Uyanık (Diyarbakır)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Silvan Emniyet Müdürlüğü'nde, kocası güvenlik güçlerince öldürülen Menice Kırtay adındaki kadınıımızın, rahmine cop ve silah namlusu sokulmak suretiyle, çocuğunun da düşmesine neden olan olayla ilgili olarak görüşlerimizi arz etmek üzere huzurunuzu işgal etmiş bulunmaktayım. Bu vesileyle, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, olayı, 25.6.1992 tarihli Özgür Gündem gazetesi kamuoyuna duyurdu; ancak, bugüne kadar Hükümet tarafından bir açıklama yapılmadı. Ben, Sayın Başbakanımıza ve İçişleri Bakanımıza inanıyor ve güveniyorum ki, sorumlular hakkında soruşturma açuracak ve suçlu görülenleri yargı önüne çıkaracaklardır. Yine inanıyor ve güveniyorum ki, soruşturmanın sonucu hakkında Yüce Meclisimizi de bilgilendireceklerdir. Ancak, bunlar olurken, bizlerin de bu olaya bir ad bulmamız gerekmektedir. Buna işkence diyemeyiz. İşkence kelimesi, olayı tarifte aciz kalıyor. Ben hukukçuyum; ceza mevzuatımızı gözümün önünden geçirdim, böylesi bir olayı tarif eden bir maddeye de rastlamadım. Demek ki, vazikanun böyle bir olayın meydana gelebileceğini düşünmemiştir. Peki, bu olaya ne diyeceğiz, bunu nasıl tarif edeceğiz? Bu, bence, insanlığın namusuna yönelik bir tecavüz olayıdır. Ben, başka türlü izah edemiyorum.

Bu sebeple de, bütün insanları üzmüş, vicdanları yaralamıştır. Hatta inanıyorum ki, bu olaya sebebiyet veren polis memurları dahi olaydan sonra üzülmüşlerdir, pişman olmuşlardır.

Değerli arkadaşlarım, ceza hukukuna göre, suçlu, suç teşkil eden eylemi yapanlardır. Burada da suçlu, karakolda bu eylemi yapan polis memurlarıdır, cezayı da bunların çekmesi gerekmektedir; ancak, bence gerçek suçlu bu polis memurları değildir; insan değerini kavramayan, insan haklarını hiçe sayan, demokrasinin nimetlerinden istifadeyi başkalarına fazla gören her zihniyet, her zaman böylesi olaylara sebebiyet verebilir.

İnancımız odur ki, devletin kuruluşundan bu yana bütün yöneticiler bu zihniyetle devleti yönetmişler, bu zihniyeti toplumun her ferdi de hakim kılmışlardır. Bu sebeptedir ki, toplumda böylesi olaylara sebebiyet verebilecek sayısız insanımız vardır ve ben bu insanları, dolayısıyla da bu polis memurlarını ayıplayamıyorum, suçlayamıyorum. Bence, gerçek suçlu, devletin, toplumun demokratikleşmesine çalışmayan, demokrat insanlara, hür düşünceye katlanamayan yönetimlerdedir. Bugüne kadar gelen bu yönetim anlayışı, demokrat insanların yetişmesine mani olmuş, tek tük yetişen demokratları da sindirmiş ve sağlıksız bir toplumun oluşmasına sebebiyet vermiştir. Bugün de, anayasayı değiştirerek, bazı antidemokratik yasaları yürürlükten kaldırarak, Türkiye'nin demokratikleşmesine katkıda bulunacağımızı zannediyoruz. Bence yanılıyorz. Demokratikleşme, her şeyden önce, bir kültür meselesidir. Her ferdimiz demokrasi kültürüyle yoğrulmadıkça, her şey kağıt üzerinde kalır. Mesela, Anayasamızı ve yasalarımızı Fransa'ya götürelim, onların da anayasalarını tüm yasalarıyla birlikte Türkiye'ye getirelim; ne Türkiye demokratik bir yapıya kavuşur ve ne de Fransa kâmil demokrasiden uzaklaşır. Biz, üç ay sonra "Bu anayasa bize göre değil" diye mırıldanmaya başlarız ve Allah'ın izniyle de, altı ay sonra hepsini değiştirir, kendi kafa yapımıza, kendi sağlıksız toplumumuza uydururuz.

Bugün, ülkemizde gerçek demokrasiyi yerleştirmeye karar vermiş bir siyasi örgütü göremiyorum. Her örgüt, her fert demokrasinin zevklerini tatmak istiyor; ama başkalarının tatmasını asla.

Burada basınıımızı da cleştirmek istiyorum. Basın, demokrasinin nimeti olan özgürlükten yararlanacak; ama başkaları bu zevkleri tatmayacak... Kendisi, bazen demokrasi havarisi kesilecek, bazen de susacak... Nitekim, bundan birkaç yıl önce, İsrail askerlerinin sivil bir Filistinli'nin sopayla kolunu kırması olayı karşısında, dünya basınıyla beraber ayaklanan, kalem ve mürekkebiyle İsrail'e savaş ilan eden basınıımızın, Türkiye'deki benzer olaylar karşısında susması da, deminden beri izah ettiğim

bir çarpık zihniyetin ürününden başka bir şey değildir. Oysa, basın, kendi ülkesindeki insan hakları ihlallerine tepki göstermeden, başka ülkelerde meydana gelen benzer olaylara tepki göstermeye hakkı yoktur. Hırsızın hırsızını kınadığı nerede görülmüştür.

Bu sebeptendir ki değerli arkadaşlarım, öncelikle siyasi partiler ve devlete hakim olan kuruluşların bütün bu olumsuzluklardan kurtulmak için gerçek demokrasiyi bu güzel ülkemize yerleştirmeye karar vermeleri gerekir. Böyle bir karar samimi olarak verildikten sonra, gerisi kolaydır.

Böyle bir kararın bir an önce verilmesi dileğiyle huzurunuzdan ayrılrken, beni dinleme lütfunda bulunduğunuz için hepimize teşekkürlerimle birlikte saygılar sunarım. (ÖZEP ve SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederiz.

Sahte oy, sahte imza konularında...

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Aydın) - Sayın Başkan...

BAŞKAN- Siz istiyor musunuz efendim?

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Aydın) - Cevap vermem gerekiyorsa arz edeyim efendim.

BAŞKAN- İstiyorsanız buyurun, onun gerekliliğine ben karar veremem.

**C. İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN'İN DİYARBAKIR
MİLLETVEKİLİ MAHMUT UYANIK'IN GÜNDEM DIŞI
KONUŞMASINA VERDİĞİ YANIT**

BAŞKAN- Gündem dışı konuşmaya cevap vermek üzere, buyurun Sayın İçişleri Bakanı.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Aydın)- Sayın Başkan, yüce meclisimizin değerli üyeleri, aziz arkadaşlarım; Sayın Mahmut Uyanık kardeşimizi dinledim. Bahsettikleri olay hakkında inceleme yapmaları, bu konuyu tetkik etmeleri ve eğer suçlular varsa, cezalandırılmaları için ilgili mesai arkadaşlarıma gerekli talimatı verdim. Bu konuda henüz bir cevap alamadım. Cevap aldığım zaman, hem kendilerini, hem de Yüce Meclisimizi aydınlatacağımı ifade etmekle yetinmek istiyorum.

Ayrıca, sevgili arkadaşlarım, Sayın Uyanık'ın demokratikleşmeyle il-

gili olarak söylediklerinin büyük bölümüne katılıyorum; ama maalesef, Güneydoğu'da yaptığımız demokratikleşme hareketlerine karşı gelen, demokratikleşmeyle elde edeceğimiz sonuçları, hususları namlularla, silahlarla, kurşunlarla elde etmeye çalışan bir grup ve bu grubun himayecileri de var. Sevgili arkadaşlarım, her şeyden önce, bu olayları ve Sayın Uyanık'ın bahsettiği olayları önlemek ve çoğulcu, özgürlükçü, katılımcı demokrasinin bütünüyle, hem devlet hayatımıza egemen olması, hem de vatandaşımızın günlük yaşam biçimine dönüşmesi için uğraşımız olan saydam bir demokratik düzenin tekrar işlerliğe kavuşması için yaptığımız çalışmalarla yerine getirme gayreti içerisindeyiz; ama maalesef bu gayretlerimizin önlendiğini de izlemekten ayrıca üzüntü duyduğumuzu da belirtmek istiyorum değerli arkadaşlarım. Elbette ki, bu arada bu zihniyeti değil, polisimizi, devletimizi suçlu görmek, belki de bunun bir izahı olabilir; ama, her şeyden önce, devletin yeniden yapılanmasında, restorasyonunda hepimize ve öncelikle yüce parlamentoya büyük görev düşüyor. Bu demokratikleşme sürecinde yüce parlamentomuz, hükümet tasarılarını daha geliştirerek, daha iyi şekle getirerek çıkarabildiği takdirde, şikayet ettiğimiz problemleri çözmüş oluruz. Onu arz etmek istedim.

Teşekkür eder, saygılar sunarım. (DYP, SHP ve ANAP sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Bakan.

*D. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ HATİP DİCLE'NİN
KONUyla İLGİLİ OLARAK 30.6.1992 TARİHİNDE
İÇİŞLERİ BAKANİ İSMET SEZGİN'İN YANITLAMASI
İSTEMİYLE VERDİĞİ SORU ÖNERGESİ*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasının sağlanmasını arz ederim.

Saygılarımla 30.06.1992

Hatip Dicle
Diyarbakır Milletvekili

19 Haziran 1992 günü gözaltına alınan, 22 yaşında ve iki aylık hamile olan Menice Kırtay, Silvan Emniyet Müdürlüğü'nce cinsel uzvuna cop ve silah namlusu sokulmak suretiyle işkence gördüğünü beyan etmiş ve iki aylık bebeğini bu işkence sonucunda düşürdüğünü, doktor raporuyla kanıtlamıştır. Aynı olay 25.06.1992 günü Özgür Gündem gazetesinde detaylı bir şekilde kamuoyunun ve ilgililerin bilgisine sunulmuştur.

Her türlü insani değerlerden uzaklaşarak gerçekleştirilen bu yüzkızcırtıcı işkence hakkında başlatılmış olan bir soruşturma var mıdır?

Tüm insani değerlerini kaybetmiş olan bu psikopat ve işkenceci emniyet görevlileri hâlâ görevlerini sürdürmekte midirler?

Türkiye'nin de alunda imzası bulunan işkenceye karşı sözleşme ve Paris Şartı'na rağmen gerçekleştirilen bu insanlık dışı işkencenin sorumlularına karşı, bakanlığınızca nasıl bir tavır alınacaktır?

"Karakolların camdan" yapılması ve işkencenin kökünden kazınması yönündeki hükümet vaatleri doğrultusunda hangi tedbirler alınmış ve alınmaktadır?

**E. İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN'İN KONU İLE İLGİLİ
CARAK SORU ÖNERGESİNE VERDİĞİ YANIT**

**TC.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü
Güvenlik Daire Başkanlığı**

Sayı : B.05.1.EGM. 0.1201.01
Şube : Top. 01.(E)
Konu : Yazılı Soru Önergesi

TBMM Başkanlığına

İlgi: TBMM Başkanlığının 07.07.1992 gün ve Kan. Kar. Md. A. 01.0 GNS. 0. 10.00-6/354-1879/9929 sayılı yazısı.

Diyarbakır Milletvekili M. Hatip Dicle tarafından TBMM Başkanlığına

ğı'na sunulan ve tarafımdan cevaplandırılması istenilen yazılı soru önergesinde ileri sürülen hususlarla ilgili olarak hazırlanan cevap aşağıya çıkarılmıştır.

19.06.1992 günü saat 03.00 sıralarında Diyarbakır ili Silvan ilçesi Mescit mahallesi Çeşme Gözü sokak, No: 7'de ikamet eden M. Ali Kırtay'ın evinde güvenlik kuvvetleriyle teröristler arasında meydana gelen silahlı çatışmada (4) terörist ölü olarak silahlarıyla birlikte ele geçirilmiş bu çatışma esnasında (6) güvenlik görevlisi de yaralanmıştır.

Bu olayla ilgili olarak, (8) kişi gözaltına alınmış ertesi günü ilçe Devlet Hastanesi'ne sevk edilerek, doktor raporları alındıktan sonra olayla ilgi ve irtibatlarının bulunmadığı anlaşılmış üzerine salıverilmiştir.

Gözaltına alınan şahıslar arasında, önergede bahsedilen Menice Kırtay isimli bir kadın bulunmamaktadır.

Ayrıca Diyarbakır il merkezince yapılan incelemede Menice Kırtay isimli bayanın, Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi, SSK ve Devlet Hastaneleri kayıtlarında konuyla ilgili rapor aldığına dair bir kayıt tespit edilememiştir.

Arzedirim.

DAĞITIM :

Gereği : TBMM Başkanlığına Bilgi: Başbakanlığa

İsmet Sezgin
Bakan

X. MARDİN İLİ, DARGEÇİT (KERBORAN) İLÇESİ, HEP YÖNETİM KURULU ÜYESİ TAHİR SEYHAN'IN İŞKENCEDE ÖLDÜRÜLMELERİ İLE İLGİLİ BELGELER

A. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTDAŞ'IN KONU İLE İLGİLİ 4.5.1992 TARİHLİ SORU ÖNERGESİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasının sağlanmasını arz ederim.

Saygılarımla 4.5.1992

Sedat Yurtdaş

Diyarbakır Milletvekili

Mardin ili Kerboran (Darğeçit) ilçesi, Halkın Emek Partisi Yönetim Kurulu Üyesi Tahir Seyhan hiçbir gerekçe gösterilmeden, 7 Nisan 1992 tarihinde bölgede ve ilçe özelinde giderek artan gözaltılara paralel olarak, son bir ayında üçüncü kez olmak üzere ilçe jandarma komutanlığı tarafından gözaltına alınır. 11 Nisan 1992 günü Mardin Devlet Hastanesi'ne sevk edilir. Hemen ardından durumunun ağır olması nedeniyle Diyarbakır Tıp Fakültesi Hastanesi'ne sevk edilir. Ancak öğrenilmeyen, anlaşılmayan nedenlerle kabul edilemeyen HEP yöneticisi zorunlu olarak Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne kayıtlara "tutuklu" olarak geçerek yoğun bakıma alınmıştır. 12.4.1992 tarihinde almış olduğu darbeler sonucunda ölür. Otopsi sonucu "kafa travması"dır.

Tahir Seyhan'ın defalarca gözaltına alınmasını ve 7 Nisan 1992 tarihinde gözaltına alınması neden/nedenleri nelerdir?

Gözaltında kendisinden istenen bilgiler nelerdi? Hangileri yanıtız kaldı?

HEP yöneticisi olmak, doğal gözaltı nedeni midir?

Diyarbakır Tıp Fakültesi Hastanesi işkence sonucu sevk edilen Tahir Seyhan'ı, neden hastaneye kabul etmemişler?

İşkenceye defalarca karşı olduğu beyan edilmesine ve karakolların "camdan" yapılacağına vaad edilmesine rağmen, sık sık ölümlere neden olacak düzeyde yapılan sistematik işkencelerin temelinde hükümetin ilgili birimlerde etkili olmaması mı, yoksa, vaadlerine aykırı davranması mı ya-
yıyor?

İşkencesiz ve işkenceye bağlı ölümsüz bir Türkiye'nin müjdesini ne zaman alabileceğiz?

- B. İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN'İN SORU**
• **ÖNERGESİNE VERDİĞİ YANIT**

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
JANDARNA GENEL KOMUTANLIĞI
ANKARA

22 Haziran 1992

HRK : 7504-404-92/ASYŞ.Ş. (1597)

KONU : Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

İLGİ: TBMM Başkanlığı'nın 7 Mayıs 1992 gün ve 7/149-1430/6054 sayılı yazısı.

Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın Mardin Dargeçit ilçesinden Tahir Seyhan isimli şahsın gözaltına alındıktan sonra yapılan işkence sonucu öldüğü iddiasına ilişkin soru önergesi incelenmiştir.

1. Mardin-Dargeçit ilçesinden Tahir Seyhan; PKK terör örgütüyle ilişkisi olan bir şahsın sorgulaması sırasında adı geçen bölgede illegal faaliyet gösteren Delil kod isimli İhsan Çetün, Ali kod Nezir Acar, Çektar kod Hüznü İş isimli PKK terör örgütü mensupları ile ilişkisinin olduğu ve şehir içerisinde örgüt adına yapılacak eylemleri tertiplelediği şeklindeki beyanı üzerine; PKK terör örgütünün mahalle sorumlusu olarak örgüt adına halk mahkemesi oluşturduğu, olaylara müdahale ederek yargılama yaptığı ve örgüt mensuplarına yardım ve yataklık ettiği gerekçesiyle 7 Nisan 1992 günü gözaltına alınmıştır.

2. Yapılan ilk aramada kaçan, daha sonra ilçe merkezinde düzenlenen operasyonda ele geçirilen Tahir Seyhan, sorgu merkezinde konumu ile ilgili olarak kendisine yöneltilen sorulara başlangıçta olumsuz cevaplar vermesi üzerine, Çiçek kod isimli örgüt mensubu ile çektiği fotoğraflar kendisine gösterildiği sırada aniden yere düşmüştür.

3. Düşme sonucu meydana gelen rahatsızlığını gidirmek için ilk müdahale kışla tabibi tarafından yapılmış, ambulans ile önce Mardin Devlet Hastanesi, oradan da Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne sevk edilmiş, ancak bütün çabalara rağmen kurtarılamayarak 12 Nisan 1992 günü hastanede ölmüştür.

4. Adı geçenin hastanede ölümünden sonra olaya C. Başsavcılığı'nca elkonulduğu ve soruşturmanın sürdürüldüğünü arz ederim.

İsmet Sezgin
İçişleri Bakanı

DAĞITIM:

Gereği: TBMM Başkanlığına

Bilgi: Başbakanlığa

**C. MARDİN CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN,
MARDİN İL JANDARMA KOMUTANLIĞI SORGU
GÖREVLİLERİ HAKKINDA VERDİĞİ
TAKİPSİZLİK KARARI**

**TC.
MARDİN
C. BAŞSAVCILIĞI**

Sayı :

Hazırlık No : 1992/701

Karar No : 1992/264

TAKİPSİZLİK KARARI

**Maktül : Tahir Seyhan: Ali ve Emine'den 1955'de olma. Mardin ili
Dargeçit ilçesi Kuşluca köyü nüfusuna kayıtlı ve oturur.**

Sanıklar : Mardin İl Jandarma Komutanlığı sorgu görevlileri

Olay : Kafa travmasına bağlı beyin kanaması sonucu ölüm.

Olay Tarihi: 12.4.1992

Hazırlık evrak incelendi:

7.4.1992 günü Mardin ili, Dargeçit şehir merkezinde yapılan genel aramada, yasadışı bölücü PKK terör örgütü tarafından seçildiği ve örgütün mahalle sorumluluğunu yaptığı, örgüt adına halk mahkemesi oluşturarak bazı olaylara müdahale edip yargılama yapıp ceza kesuği istihbari bilgiler sonucu tespit edilen Mardin ili Dargeçit ilçesi Kuşluca köyü nüfusuna kayıtlı, Ali oğlu, 1955 doğumlu Tahir Seyhan'ın yakalanarak gözaltına alındığı, Mardin İl Jandarma Alay Komutanlığı sorgu merkezinde yapılan sorgulamasında kendisine yöneltilen örgütsel faaliyetleri ile ilgili tüm sorulara cevap vermediği, adı geçen şahısla ilgili hakkında toplanan bilgi ve dökümanların kendisine bizzat gözü ile görmesi için daha önce yakalanan örgüt mensubu Çiçek (K) isimli kadın teröristin dosya içerisinde mevcut kendisi ile çekirmiş olduğu fotoğrafı gösterildiğinde tekrar tanımadığını beyanı üzerine kendisine düşünme müddeti verilerek bulunduğu nezaret odasına gönderilirken 11.4.1992 günü saat 09.30 sıralarında aniden koridor kısmında düşerek başını betona çarpması sonucu fenalaştığı, bunun üzerine aynı saatte Mardin Devlet Hastanesi'ne tedavi için sevk edildiği, bu hastanede 11.4.1992' gün ve 4844 protokol sayı ile beyin kanaması düşünülerek Diyarbakır Devlet Hastanesi Beyin Cerrahi Servisi'ne sevkini yapıldığı, sevk edildiği Dicle Üniversitesi Eğitim Araştırma Hastanesi'nde 12.4.1992 günü sabah saat 06.00 sıralarında vefaati ettiği yapılan otopside ölümün kafa travmasına bağlı kafa iç kanama, beyin doku erimesi neticesi meydana geldiği sonucuna varıldığı, böylelikle maktül Tahir Seyhan'ın Mardin İl Jandarma Komutanlığı sorgu merkezi koridorunda bilinmeyen bir sebeple düşerek başını betona çarpması sonucu beyin kanaması sonucu vefaati ettiği, olaylarda kimsenin kast ve kusurunun bulunmadığı tüm hazırlık soruşturma evrakı kapsamında anlaşılmış olmakla,

Sanıklar hakkında olay nedeni ile kovuşturma yapılmasına yer olmadığına takipsizlik karar örneğinden bir adedinin maktül Tahir Seyhan'ın yakınlarına tebliğine, CUMUK'nun 164. maddesi uyarınca itirazı kabil olmak üzere karar verildi. 8.6.1992

Rıza Cingi C. Savcısı 23255

**D. TAHİR SEYHAN İLE İLGİLİ OLARAK HAFTALIK
YENİ ÜLKE GAZETESİNİN 18-24 EKİM 1992 TARİHLİ
SAYISINDA YER ALAN NOTLAR**

Tahir Seyhan İle İlgili Ek:

Haftalık Yeni Ülke gazetesinin 18-24 Ekim, 1992 tarihli "TC'nin Dargeçitteki imha politikası" başlıklı Rojin PALE imzalı "gezi notlarından"... 7 Nisan 1992 tarihinde devlet güçleri tarafından Dargeçit ilçe merkezine yapılan baskında, köylülerin ve HEP üyelerinin de içinde bulunduğu 20 kişiye işkence yapıldığı anlatılıyor. Günlerce süren işkencelerde HEP üyesi Tahir Seyhan yaşamını yitiriyor. Tahir Seyhan'ın amcasının oğlu Muhyettin Seyhan ve diğer gözaltına alınan insanlar, kendilerine yönelik uygulamaları ve Tahir Seyhan'ın işkencedeki halini anlatıyorlar. "Biz hiçbir gerekçe gösterilmeden gözaltına alındık. Bize işkence yapıldı. Ama HEP üyesi Tahir Seyhan hepimizden daha çok işkence gördü. Gördüğü işkenceden dolayı her tarafı kanlar içindeydi. Tahir'i işkenceye aldıklarında üzerinde hiçbir yara yoktu. Sorgudan geri getirilirken kafası kanlar içindeydi. Sonra birden kan kusmaya başladı. Ayakları ve kolları morarmıştı. Bu adam ölüyor dedik, ama kimse bizi dinlemedi. Bize "öl-sün, geberdiği zaman atacak bir çöplük bulunur" dediler. Tahir öldükten sonra onu doktora çıkardılar.

Tahir Seyhan'ın eşi Hediye Seyhan kocasının karakolda işkence sonucu öldüğünü belirterek, devlet yetkililerinin iddialarına cevap veriyor.

"İsmet Sezgin utanmadan kafaüstü düştüğü için öldüğünü söyledi. İnsanlar sorgu yerine araçlar vasıtasıyla götürülüyorlar. Peki diyelim düştü, düştüğü zaman kafası üç yerden mi yanılır? 60 milyonluk TC'nin İçişleri Bakanı bağıra bağıra yalan söylüyor. İçişleri Bakanı ne söylerse söylesin, onlara inanmıyorum" demektedir.

**XI. DIYARBAKIR İLİ, BİSMİL İLÇESİNDE GÖZALTINDA
ÖLDÜRÜLEN ABDÜLKADİR KURT İLE İLGİLİ
BELGELER**

**A. *DIYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTDAŞ'IN
KONU İLE İLGİLİ OLARAK İSMET SEZGİN'İN
YANITLANMASI İSTEMİYLE 28.4.1992 TARİHİNDE
VERDİĞİ SORU ÖNERGESİ***

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı tarafından YAZILI olarak cevaplandırılmasının sağlanmasını arz ederim. Saygılarımla. 28.4.1992

Sedat Yurtdaş

Diyarbakır Milletvekili

Diyarbakır ili, Bismil ilçesi, Birik (Ağılı) köyü nüfusuna kayıtlı ve aynı köyde ikamet eden, evli, 3 çocuk babası Abdülkadir KURT'un (45) 19.4.1992 tarihinde gözaltına alınmasının nedeni nedir?

20.4.1992 tarihinde gözaltında bulunduğu Bismil ilçesi Köprübaşı Komando Taburu'ndan alınarak önce Bismil Sağlık Ocağı'na, ardından Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne götürülmüş olması ve bu arada vefatı, kendisine gözaltında bulunduğu süre içinde işkence yapılmış olduğuna ve bu nedenle öldüğüne delalet etmiyor mu?

Gözaltında bulunduğu süre içinde kendisinden hangi bilgiler istenmiştir? Bunlardan hangileri cevapsız kalmıştır?

Abdülkadir KURT'u gözaltına alıp sorgulayan görevliler hakkında bugüne kadar herhangi bir soruşturma yapılmış mıdır? Eğer böyle bir soruşturma yapılmamışsa başlatmayı düşünüyor musunuz?

"Karakolların Camdan" yapılması yönünde yapılan çalışmalar hangi safhadadır?

Türkiye'nin içeride ve dışarıda ylıkarası durumunda bulunan işkencenin kökünden ortadan kaldırılması için hangi tedbirler alınmış ve alınmaktadır?

**B. İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN'İN
SORU ÖNERGESİNE VERDİĞİ YANIT**

**TC.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI
ANKARA**

HRK : 7504-405-92 Asyş. Ş. (1589)

Konu: Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

İlgi: TBMM Başkanlığının 4 Mayıs 1992 gün ve 7/144-1389/5444 sayılı yazısı.

Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurtdaş'ın; Bismil ilçesi Ağıllı köyünden Abdülkadir Kurt isimli şahsın, güvenlik güçlerince gözaltına alındıktan sonra işkence neticesi öldüğü iddiasına ilişkin soru önergesi incelenmiştir.

1. Diyarbakır-Bismil-Ağıllı köyünde 19 Nisan 1992 günü güvenlik kuvvetleri ile PKK terör örgütü mensupları arasında çıkan silahlı çatışmada (3) PKK terör örgütü mensubu ölü olarak ele geçirilmiştir.

2. Çatışma esnasında köy içerisinde güvenlik kuvvetlerinin üzerine ateş açılması sonucu köyde yapılan operasyonda gözaltına alınan Abdülkadir Kurt isimli şahıs, gözetim altında tutulduğu esnada rahatsızlanmış, tedavi için sevk edildiği Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde 20 Nisan 1992 günü ölmüştür.

3. Olaya Bismil C. Başsavcılığınca elkonulduğu ve tahkikata devam edildiğini arz ederim.

**İsmet Sezgin
İçişleri Bakanı**

DAĞITIM:

Gereği: TBMM. Başkanlığına

Bilgi: Başbakanlığa

**XII. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTDAŞ'IN
DİYARBAKIR İLİ HAZRO İLÇESİ SARIERİK
(KANDERHAL) KÖYÜNDEN İBRAHİM GÜNDEM'İN
KAYBIYLA İLGİLİ İÇİŞLERİ BAKANI
İSMET SEZGİN'İN YANITLAMASI İSTEMİYLE
VERDİĞİ SORU ÖNERGESİ**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasının sağlanmasını arz ederim.

Saygılarımla 30.4.1992

Sedat Yurtdaş
Diyarbakır Milletvekili

Diyarbakır ili, Hazro ilçesi, Sarierik (Kanderhal) köyünde ikamet etmekte olan İbrahim Gündem, 25.9.1991 tarihinde saat 01.00 sularında, ayışığı olması nedeniyle köylülerin tespit edebildikleri üzere, Hazro Jandarma Bölük Komutanı Kenan Şahin ile yine aynı karakolda görevli bir astsubayın, askerlerle birlikte köyün etrafını çevirmesinden sonra, sivil giyimli ve kendilerini “özel tim” görevlileri olarak tanıtan 5 kişi tarafından alındığı hususu daha önce çeşitli kereler ve çeşitli nedenlerle basına yansımıştı.

Yine basının konuyu sayın İçişleri Bakanı'ndan sorması üzerine sayın bakan bir keresinde “Bunlar ya Beckaa'da, ya da İstanbul'da metreslerinin yanında bulunuyorlar” demişti. Bu güne kadar ölü ya da diri izine rastlanamayan İbrahim Gündem Sayın Bakan'ın belirttiği yerlerden acaba hangisindeydi? Hâlâ hangisindedir?

İbrahim Gündem'in, aradan geçen 220 gün içerisinde bulunamamış olması bölgede, hakların başında doğal olarak yer alan “Yaşama Hakkına” düşen bir gölge değil midir?

Yukarıdaki bilgilerin ailesi tarafından çeşitli kereler dilekçelerle Devlet Güvenlik Mahkemesi Başsavcılığı, İçişleri Bakanlığı'na bildiril-

mesine karşın bu güne kadar, bu dilekçeler ve bilgiler çerçevesinde ne tür işlemler, araştırmalar yapılmıştır?

Vatandaşların şöyle veya böyle devlet veya güvenlik güçlerine atfedilen ve yasal olmayan bir şekilde bilinmeyen akıbetlere uğramalarının tamamen ortadan kaldırılması için alınan tedbirler nelerdir?

Institut Kurde de Paris

XIII. SHP TARAFINDAN HAZIRLANAN VE DYP TARAFINDAN DESTEKLENEN KONTR-GERİLLA İLE İLGİLİ MECLİS ARAŞTIRMA ÖNERGESİ

BAŞKAN - Meclis araştırması önergesi vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İtalya Başbakanı Guillio Andreotti'nin, NATO'nun, "bazı üye ülkelerde" CIA ve Amerikan Askeri İstihbarat Örgütü (USSS)ye bağlı olarak çok gizli bir, ilgili devletlerin kontrolünün dışında "Gladio" adlı silahlı bir örgüt kurduğu şeklindeki açıklamalarından sonra, Belçika Savunma Bakanı Guy Comes'in, Belçika'nın bu örgütün şu andaki dönem başkanı olduğu, bu örgütün Türkiye'de "kontrgerilla" adı altında faaliyette bulunduğu, kontrgerillanın yıllık olağan toplantısının Ekim ayı sonunda Brüksel'de yapıldığına ilişkin açıklamaları, ülkemizdeki kontrgerilla tartışmalarına yeni boyutlar kazandırdı.

İtalya'dan sonra, Yunanistan eski Başbakanı A. Papandreu'nun da varlığını kabul ettiği "Gladio" ve bağlı örgütlerinin varlığından, devletlerin en üst düzey iki-üç yetkilisi haberdar edilmektedir. Fransız Devlet Başkanı kendi ülkesinde bu örgütü 1985'de Papandreu'da 1984'de feshetmiştir.

Emekli Kurmay Yarbay Talat Turhan, Genel Kurmay Özel Harp Dairesi'ne bağlı olan Kontrgerillanın varlığını, belgeleri ile kanıtlamaya hazır olduğunu belirtmektedir.

Talat Turhan, "FM 31-16 Contr-Guerilla Operations" adlı Amerikan Talimatnamesinin "Gayri nizami kuvvetlere karşı hareket" başlığı altında, 1964 yılında Kara Kuvvetleri Komutanı olan Orgeneral Ali Keskiner tarafından imzalandığını belirterek, 12 Mart döneminde Eminönü Vapurunun batırılmasında kullanılan plastik su altı bombasının sadece Deniz Kuvvetlerinde bulunduğuna dikkat çekiyor ve 12 Eylül darbesinin de bu örgüt tarafından hazırlandığını iddia ediyor. Genelkurmay Başkanlığı Harekat Dairesi eski başkanı emekli tuğgeneral Celil Gürkan da kesin bir dille, Türkiye'de böyle bir örgütün bulunduğunu belirtmektedir.

Eski başbakanlardan Bülent Ecevit de böyle bir örgütün varlığını kabul ederken, başbakanlığı döneminde, bu konuda kendisine gizli bir briefing verildiğini, bu örgütün ABD'den para aldığını, gizli silah depolarının bulunduğunu, bir gezisi sırasında, adını vermek istemediği bir ilçede, bir generalin, bu örgüt içinde çalıştığını öğrendiğini, bu generalin, sözü edilen ilçenin MHP Başkanının da Özel Harp Dairesi elemanı olduğunu söylediğini, bu örgüt elemanlarının ileri yaşlarda meclise ve partilere girebilediklerini söylemektedir.

Devlet içinde örgütlenen başka gizli bir devlet mi var?

Bütün bu ve benzeri açıklamalar, başta TBMM olmak üzere, Silahlı Kuvvetleri, MİT'i ve sokaktaki her bir vatandaşı ağır bir töhmet altına sokmuştur. Kontrgerillanın mensubu kimdir, belli değil. Belki sokakta hergün karşılaştığımız bir insan, belki komşumuz, belki de mesai arkadaşımız! Üstelik, devletin en üst düzey yetkililerinden iki üç kişinin dışında da bu örgütü, işleyişini, eleman sayısını ve silah gücünü bilen de yok. İnsanlarımız nereden geleceği belli olmayan bir kurşuna, ya da ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan bir suikaste hedef olma korkusu ve paniği içinde yaşamayı hak etmemişlerdir.

1977 yılında Taksim Meydanı bir kitle katliamı yaşamıştır. Malatya Belediye Başkanı Hamit Fendoğlu, plastik malzemenin kullanıldığı bir bomba ile öldürüldükten sonra, bu ilde büyük çatışmalar çıkmıştır. Cevat Yurdakul, Bedrettin Cömert, Bedri Karafakioğlu, Orhan Tütengil, Kemal Türkler, Ümit Kaftancıoğlu, Abdi İpekçi vb. daha birçok bilim adamı sendikacı, gazeteci ve aydın insanlar öldürüldüler. Bu siyasal cinayetlerin hiçbirinin faili bulunmamıştır. Bu cinayetler üzerindeki sis perdesi bütün koyuluğu ile devam etmektedir. Daha yeni Muammer Aksoy, Turan Dursun, Bahriye Üçok ve başkaları öldürüldü. Bu siyasal cinayetlerin failleri de ortalıkta yok. Besbelli ki, bu gidişle daha birçok insan öldürülecek, daha çok kan akacak.

Eski başbakanlardan Bülent Ecevit'in açıklamaları, başbakanların bile bu suç örgütü kontrgerillaya ulaşamadıklarını ve üstünde denetim sağlayamadıklarını göstermektedir. Nitekim, eski başbakanlardan Süleyman Demirel de böyle bir örgütten haberinin olmadığını söylemektedir

Demokrasilerde, açıklık temel ilkedir. Hukuk devletlerinde bu tür karanlık örgütlere yer yoktur ve izin de verilmez.

Bundan sonra işlenecek her siyasi cinayetin arkasında kontrgerilla aranacaktır. İnsanlarımız katillerle iç içe yaşama korkusundan ve kuşkusundan kurtarılmalıdır.

Parlamentonun bu toplumsal tehlikeye, hukuk dışılığa ve devlet içindeki bu gizli örgütlenmeye karşı çıkması bir görev haline gelmiştir. Çünkü, yukarıda da belirttiğimiz gibi, en başta parlamento töhmet altına girmiştir. Bu nedenle, anayasanın 98, TBMM İçtüzüğü'nün 102 ve 103'üncü maddelerine göre Meclis araştırması açılarak kontrgerillanın açığa çıkarılmasını, bu örgütün dağıtılmasını, bugüne kadar bu örgüt tarafından işlenen faili meçhul siyasal cinayetlerin faillerinin belirlenmesini ve toplumumuzun bu kaostan kurtarılmasını saygıyla arz ederiz.

Mahmut Alınak-Kars, Abdullah Baştürk-İstanbul, Mehmet Adnan Ekmen-Mardin, Salih Sümer-Diyarbakır, İbrahim Aksoy-Malatya, Arif Sağ-Ankara, Cüneyt Canver-Adana, M. Ali Eren-İstanbul, İsmail Hakkı Önal-İstanbul, Ahmet Türk-Mardin

**XIV. MARDİN, ŞIRNAK, HAKKARİ, VAN, BİTLİS, SİİRT
VE BATMAN İLLERİNDE EMNİYET
MÜDÜRLÜKLERİNİN ASTIRDIĞI İMZASIZ AFIŞ VE
İLANLAR İLE İLGİLİ BELGELER**

**A. DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTDAŞ'IN
KONU İLE İLGİLİ, 19.8.1992 TARİHLİ SORU ÖNERGESİ**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı tarafından YAZILI olarak cevaplandırılmasının sağlanmasını arz ederim.

Saygılarımla. 19.8.1992

Sedat YURTDAŞ

Diyarbakır Milletvekili

21 Temmuz 1992-4 Ağustos 1992 tarihleri arasında Şanlıurfa, Mardin, Şırnak, Hakkâri, Van, Bitlis, Siirt ve Batman il, bir kısım ilçe ve köylerinde Halkın Emek Partisi (HEP)'nden heyet olarak incelemelerde bulunduk. Bu incelemelerimiz sırasında İçişleri Bakanlığı'na bağlı Emniyet Müdürlüklerince "zimmetsiz" olarak kamuya açık yerlerde propaganda amaçlı olarak, imzasız afiş ve ilan astırıldığını tespit ettik. İzlelenen bu yöntemle savunulan görüş ve hedeflenen amaca karşı eleştirilerimiz öteden beri bilinmektedir. Bu nedenle konunun bizi ilgilendiren bir ilandaki sözleri aynen buraya alıyorum.

"VATANDAŞ!

**HALKIN EMEKÇİ PARTİSİ (HEP) BİLE GERÇEĞİ GÖRDÜ.
BAZILARI PKK'YI DESTEKLEMekten VAZ GEÇTİ. VAZGEÇMEYENLER DE GERÇEĞİ BİLİYORLAR. AMA APO'NUN KENDİLERİNİ ÖLDÜRTECEĞİNDEN KORKTUKLARI İÇİN AYRILAMIYORLAR."**

1. İçişleri Bakanlığının ilgili birimi, Halkın Emek Partisi'ni Halkın Emekçi Partisi olarak -yanlış- yazılmasının nedeni nedir?

Partimizin gerçek adı bilinmiyor mu?

İçişleri Bakanlığı karşı propagandayı bu tür yanlış temellere mi oturtmuş bulunuyor?

2. Olsa olsa, yargının konusu olacak HEP'in PKK'yı desteklediği savını, hangi nedenlerle kesin görüş olarak savunuyorsunuz?

Bu ülkede -çok büyük eksikliklerine karşın- yargı erkinin varlığını görmeme hakkını Sayın Bakanlık nereden alıyor? Yani, "kendi yasalarına bağlı olmama hakkını" nereden alıyor?

3. Hangi yasal dayanak ve propaganda amacı, İçişleri Bakanlığı ile ilgili birimin HEP'i kamuoyunda PKK'yı "destekleyenler ve desteklemekten vazgeçenler" in partisi olarak lanse etme hakkını veriyor?

4. HEP'e yönelik bu tür suçlamalarla, HEP yönetici, üye ve destekleyicilerine yönelik olarak baskı yapılması için direktif mi verilmiş oluyor?

5. Bu güne kadar HEP yönetici üye ve parti binalarının uğradığı saldırıların "azmettiren" düzeyindeki sorumlusu Sayın Bakanlık olmuyor mu?

6. Doğru Yol Partisi (DYP)'nin Sayın İçişleri Bakanı siyasi rakibi Halkın Emek Partisi (HEP)'ne mücadelesi bu tür, haksız, dayanaksız, görev gaspı içeren yöntemlerle mi sürdürmeyi önererek uyguluyor?

**B. İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN'İN
SORU ÖNERGESİNE VERDİĞİ YANIT**

TC

**İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü
Güvenlik Daire Başkanlığı**

ANKARA

Sayı : B. 05.1.EGM.0.12.01.01

Şube : Top.01. (E)

Konu : Yazılı Soru Önergesi

TBMM BAŞKANLIĞI'NA

**İLGİ: TBMM Bşk. Gnl. Sek.liğinin Kan. Kar. Md. A. 01.0
GNS.0.00.02-7/297-2146/11395 sayılı yazısı.**

Diyarbakır milletvekili Sedat YURTDaş tarafından TBMM Başkanlığı'na sunulan ve Bakanlığımızca yazılı olarak cevaplandırılması iste-

nilen soru önergesinde ileri sürülen hususlarla ilgili olarak hazırlanan cevap aşağıya çıkarılmıştır.

21 Temmuz 1992 - 4 Ağustos 1992 tarihleri arasında Şanlıurfa, Mardin Şırnak, Hakkâri, Van, Bitlis, Siirt, Batman il ve ilçelerinde yazılı soru önergesinde iddia edildiği gibi pankart, afiş ve ilan asılma olayının meydana gelmediği anlaşılmıştır. Emniyet teşkilatı da devletin tüm organları gibi anayasa ve kanunlara göre kurulmuş görev yapan bir kuruluştur.

Bu tür asılsız suçlamaların o yörede başarılı görev yapan emniyet güçlerini yıpratmak için yapıldığı değerlendirilmektedir.

Arz ederim.

İsmet SEZGİN
Bakan

DAĞITIM:

GEREĞİ : TBMM Başkanlığına   **BİLGİ:** Başbakanlığa

C. DAĞITILAN BELGELERE ÖRNEK

VATANDAŞ !

**HALKIN EMEKÇİ PARTİSİ (HEP)
BİLE GERÇEĞİ GÖRDÜ. BAZILARI
PKK'YI DESTEKLEMekten VAZ-
GEÇTİ. VAZGEÇMEYENLER DE
GERÇEĞİ BİLİYORLAR. AMA
APO'NUN KENDİLERİNİ
ÖLDÜRTECEĞİNDEN KORKTUK-
LARI İÇİN AYRILAMIYORLAR.**

**DIYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTTAŞ'IN
22.9.1992 TARİHİNDE İMZAÇI ARKADAŞLARI ADINA
PARLAMENTODA YAPTIĞI 10 DAKİKALIK
KONUŞMA METNİ**

22.9.1992

Sedat Yurtdaş (Diyarbakır) ve Arkadaşları

BAŞKAN- Bu görüşmede, anayasanın 99'uncu maddesine göre, önerge sahiplerinden biri, siyasi parti grupları adına birer milletvekili ile ilgili bakan konuşabileceklerdir.

Konuşma süreleri, önerge sahibi için 10 dakika, ilgili bakan ve grupları için 20'şer dakikadır.

Önerge sahibi, Diyarbakır Milletvekili Sayın Sedat Yurtdaş, siz mi konuşacaksınız efendim?

SEDAT YURTTAŞ (Diyarbakır) - Evet.

BAŞKAN- Sayın Yurtdaş, buyurun. (HEP sıralarından alkışlar)

Sayın Yurtdaş, süreniz 10 dakikadır.

SEDAT YURTTAŞ (Diyarbakır) - Sayın başkan, Sayın milletvekilleri; bugün sizlere, İktüzüğün 107., Anayasanın 99. maddeleri doğrultusunda vermiş bulunduğumuz, Sayın İçişleri Bakanı hakkında gensoru açılmasıyla ilgili olarak, imzacı arkadaşlarım adına hitap edeceğim. Öncelikle, yüce meclise saygılar sunuyorum.

Mevcut hükümet çağdaş, tam demokratik, işkencenin olmadığı, şeffaflıkla ve şefkate insan hakları uygulamalarında uygar dünya ile bütünleşmiş; toplumsal adaleti, barış, hoşgörü, güvenlik ve refahla birlikte sağlayacağı "faili meçhul" siyasal cinayetlerin faillerinin kesin olarak yakalanması ile son bulmasını ve bu çerçevede 12 Eylül hukuku kalıntılarını kaldıracağı ve basın özgürlüğünün kesin olarak sağlanacağı vaatlerini programına alarak kamuoyuna sunmuştu. Bu vaatlerin gerçekleştirilmesinde önemli bir mevki olan İçişleri Bakanlığı'na da bugüne kadar belediye başkanlığı, 5. dönem milletvekilliği ve değişik zamanlarda üç ayrı bakanlık görevini yürütmüş bulunan deneyimli bir politikacı Sayın İsmet Sezgin getirilmiş olup, o tarihten bu yana görev yapmaktadır. Ancak, her

geçen gün biraz daha net olarak anlaşıldı ki, gerek koalisyon hükümeti ve gerekse İçişleri Bakanlığı, vaatlerinin aksine, 12 Eylül devamı iktidarların uygulamalarını ve bu nedenle toplumda açılan yaraları giderip saracakları yerde, hiçbir değişiklik yapmadan, daha da ağırlaşuran bir programın uygulayıcısı olmuşlardır. Bunu Sayın Bakanın imzasından çıkmış birkaç belgeyle açıklığa kavuşturmaya çalışacağım.

4 Mayıs 1992 tarihinde, işkence öldürüldüğü yönünde ulaşan bilgiler çerçevesinde verdiğim soru önergeme cevaben, önergeye konu, Tahir Seyhan'ın sorgu merkezinde soruları olumsuz yanıtladığını, bunun üzerine kendisine "Çiçek" kod isimli örgüt mensubuyla çektiği fotoğraflar gösterildiği sırada "aniden yere düşmüştür" diyerek, ölüm nedeni olarak bu düşüş gösterilmiştir.

Gözalında sorguyu yaşayan ve yaşatanların, dahası kamuoyunun çok iyi bileceği üzere zanlının, hele hele fotoğraf göstermek gibi nazikane bir sırada, sanık, ölümüne neden olacak düşme şansına sahip değildir. Bu maddeden ve tıbben mümkün değildir. Kaldı ki, Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 1992/701-264 sayılı takipsizlik kararında, "Çiçek isimli kadın teröristin kendisiyle çektiği olduğu fotoğrafı gösterildiğinde, tekrar tanımadığı beyanı üzerine kendisine düşünme müddeti verilerek bulunduğu nezaret odasına gönderilirken aniden koridor kısmında düşerek başını betona çarpması sonucu fenalaştı" demek suretiyle Sayın Bakanı yalanlamıştır.

Şimdi soruyorum: Önergeme cevap veren Sayın Bakan mı, yoksa takipsizlik kararı veren Sayın Başsavcılık mı doğru söylüyor? Bu bir. İkincisi; ısrar ve tekrar ediyorum: Her iki anlatım da hayaun ve sorgunun maddi akışına ters tıbben mümkün olmayan, inandırıcılıktan uzak bir anlatımdır.

Yine 4 Mayıs 1992 tarihli bir başka soru önergeme Sayın Bakan, sapağlam olarak gözalına alınan Abdülkadir Kurt isimli şahsın, bir gün sonra, tıbben hiçbir gerekçe gösterilme zahmetine katlanmadan, 20.4.1992 tarihinde kurtarılmadığı için öldüğünü belirtiyor. Bu cevapla da ölüm nedenine inanmamızı bekliyor Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri, bu hükümet ve hükümetin Sayın Bakanı ülkenin tümünde insan hakları ve temel özgürlüklere dayalı bir hukuk devletinin kurulacağını belirterek, devamla, "işkence bir insanlık suçudur. Son

yıllarda bu konuda ÷lkemize yöneltilen iddialar herkesi rahatsız etmiştir, bunun önlenmesi görevimizdir" demelerine ve "karakolların camdan yapılacağını" dillerinden dşrmemelerine karşın, işkenceyi adeta meşru bir sorgu yöntemi olarak kabul ettiklerini ortaya koymuşlardır.

Bunun için, sicili 12 Eylül hükümetlerinden daha bir bozuk olan hükümetin 1 Ocak-30 Haziran tarihleri arasında Türkiye'de işkence-de ölüm ve işkence olayları konusunda Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın hazırladığı rapora göz atmak yetecektir.

Buna göre 6 ay içinde sonucu ölüm olan ve bir kısmına da genso-ruda yer verdiğimiz 11 işkence olayı meydana gelmiştir. Yine bu dönemde 78 ayrı olayda 6'sı ocuk, 32'si kadın toplam 179 kişinin işken-ce gördüğü ve bunlardan 53'ünün durumunun doktor raporuyla sabit olduğu tespit edilmiştir.

Bu tablo 12 Eylül rn Anayasanın dahi 17/3 ile İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 5., Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesini ihlal etmektedir. şimdi soruyorum sizlere: **Bu durumun işkenceyi nleme ve karakolları camdan yapmayla ne ilgisi vardır?**

Sayın Bakanın imza ve görüşlerine dayanan belge ve beyanlarıyla anlatmaya devam ediyorum.

22 Ocak 1992 tarihinde verdiğim soru ncergeme 29 Ocak 1992 tarihinde verdikleri yanıtla, muhtemel katilleri koruduğunu düşünüyorum. şöyle ki: İsmail Hakkı Kocakaya adlı 7 ocuk babası emekli bir işçi, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nün kendilerine adiyetini kabul ettikleri 21 EC 589 plaka sayılı, lacivert Murat-131, 21 EF 916 plakalı beyaz şahin araçların bir hafta boyunca izledikleri ve bu süre içinde oğlu ve kardeşlerince araçların içinde bulunan şahısar tarif edilmesine ve şahsın kaçırıldığı gün veya gözaltına alındığı gün Emniyet Müdürlüğüne şikayette bulunulmasına rağmen, Sayın Bakan verdikleri cevapta sorularımdan hiç söz etmez, her iki araçtan hiç söz etmez, önergeye konu şahsın kardeşi ve oğlunun o günkü şikayetlerinden hiç söz etmez, şikayet sırasındaki tariflerden söz etmez, Emniyet Müdürlüğü'nün araçların kendilerine adiyetinden söz etmez... Böylesine bir beyanı da hiç şüphesiz doğru kabul etmemizi bekler. şşte bu tutum objektif olmadığı için muhtemel katilleri korumaya hizmet eder diyoruz.

Diyarbakır ili Hazro ilçesi Sarierik köyünde ikamet etmekte

olan İbrahim Gündem adlı şahıs, 25.9.1992 tarihinde gece saat 01.00 sularında ay ışığı altında jandarma bölük komutanı ve astsubay komutasındaki askerlerle birlikte sivil giyimli ve kendilerini özel tim görevlileri olarak tanıtan 5 kişi tarafından alındığı tarihten bugüne kadar kayıptır.

BAŞKAN- Sayın Yurtdaş, zaman itibariyle size müsamaha göstereceğim. Biraz yavaş okursanız Genel Kurul neyi ifade ettiğinizi takip etme imkânını bulur.

SEDAT YURTDAŞ (Devamla)- Teşekkür ederim.

SEDAT YURTDAŞ (Devamla)- Siirt HEP İl Başkanı Mehmet Demir işyerinden alındığı...

BAŞKAN- Yani, anlıyorum yazdığınızı okumak zorunluluğu hissediyorsunuz. Müsamaha göstereceğim. Genel kurul bilgilensin efendim, buyurun efendim.

SEDAT YURTDAŞ (Devamla) - Teşekkür ederim.

Siirt HEP İl Başkanı Mehmet Demir işyerinden alındığı aylar öncesinden bugüne kadar kayıp ve dahası başka kayıplar hakkında Sayın Bakanın objektif araştırma ile muhtemel suçluları yargı önüne çıkaracağı yerde; sıfat ve deneyimine uymayan bir üsleple gazetecilere, "Bunlar ya Bekaa'da, ya da İstanbul'da metreslerinin yanında bulunuyorlar" diyerek, işin içinden çıkmaya çalışmıştır. Sayın Bakan, bu düşüncelerini bugüne kadar kanıtlayamadığından, bu karanlık olay ve peşi sıra gelen cinayet işleyicilerine manevi destek verir mahiyette konuşmuştur.

Kaldı ki, Sayın Bakan kamuoyunda yargısız, yerinde ve adaletsiz infaz olarak bilinen baskınlarda, sağ olarak yakalama olanaklarını sonuna kadar zorlamak ve bu çerçevede suç ve ceza eşitliğini korumaya çalışmak yerine, böylesi baskınlardaki öldürme eylemini açıkça savunarak; hukuk devleti ilkesine sadakatsizliğini ortaya koymuştur.

Daha iki gün önce Diyarbakır'da özel olarak planlanmış bir şekilde katledilen, bu konuda kontrgerilla ile ilintili verilerini sunduğumuz yazar, gazeteci, insan hakları savunucusu değerli Kürt aydını Sayın Musa Anter'in kaleminden, düşüncesinden başka hiçbir silahı yoktur. Hükümet ve Sayın Bakan ve diğer olaylardaki katilleri derhal ortaya çıkaracak bir çalışmayı yapmazsa; vebal altında kalmaya devam edeceklerdir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; Mardin ili, Midyat ilçesi, Sitte-Çalpınar köyünden 20 Nisan 1992 günü Nusaybin'e giderken, Kutlubey köyü yakınlarında bir minibüs ve kamyon durdurulmak suretiyle araçlardan yolcular indirilerek silahla tarandılar. Geride 8 ölü, 9 yaralı kaldı. Aynı akşam radyo ve televizyonlardan, sonraki gün gazetelerden dinleyip, okunduğu üzere, İçişleri Bakanlığına bağlı Olağanüstü Hal Bölge Valiliği sorumluları bu vahşetin failini PKK diye ilan etti.

Sayın İçişleri Bakanı sessizlikle verdikleri onayla aynı görüşü paylaştı. Ancak, daha sonra ilçe savcılığının iküdarın peşin hükmüne takılıp kalmadan yaptığı objektif araştırma neticesinde; gerek 8 ölü ve 9 yaralının faillerinin ve gerekse 28.5.1992 günü Turhallı köyünde öldürülen 4 şahsın faillerinin; maske takan, devletten maaş alan köy koruyucuları olduğu kesin olarak tespit edildi. Sonuçta; sanıkların tutuklanmasına karşı, bunlardan korucubaşı olan sanık İsmail Taş, her nedense tahliye edildi. Bu yanıt bekleyen soruyu belirttikten sonra, şunu soruyoruz: İnsan hak ve özgürlüğünü sağlamak, toplumsal adalet, barış, hoşgörü, güvenlik ve refah vaadinde bulunan hükümet ve Sayın Bakan, bu tutumu ile söylediklerinden çok farklı bir yere düşmüyor mu? Bu uçurum nasıl izah edilebilir? Bu koşullarda insanın yarınından emin olması mümkün müdür?

Son aylarda giderek yoğunlaşan, halk arasında kontrgerilla ve ilişkili olduğu konusunda yaygın kanı bulunan hizbullaha atfedilen onlarca cinayet faili meçhul kalmış ve cinayetler giderek basın emekçilerine dönük olarak yoğunluk kazanmıştır. Bu konuda Sayın Bakan ve Sayın hükümet, objektif, inandırıcı ve kalıcı bir çözüm arayışı yerine bu cinayetleri zimnen de olsa adeta haklı gören bir üslupla söylemlerle "bunlar bildiğiniz türden gazeteci değillerdir" diyerek, bu konuda görevden kaçmış bulunmaktadır.

Sayın Milletvekilleri, tarih sorgulayıcıdır. Bu hükümetin tarihi de bugün hükümeti sorgulamaktadır. İlk defa 1974 yılında Sayın Ecevit'in başkanlığı döneminde, kafasına takılan sorularla kontrgerillanın örgütlenme, faaliyet ve amaç bakımından sorgulandığı bilinen bir olgudur. Bu nedenle bu konuya fazlaca girmeyeceğim; çünkü, bu konuyu Sayın Milletvekillerinin en az benim kadar bildiklerini varsayıyorum.

Koalisyon hükümetinin başkanı Sayın Demirel, 15.11.1992 tarihinde, "Hükümeti göreve çağırıyorum. Türkiye'de böyle bir teşkilat olup olmadığı hakkında açıklama yapsın" derken, iküdarın diğer ortağı ve Baş-

bakan Yardımcısı Sayın İnönü de 26.11.1992 tarihinde, "kontrgerilla konusunda çözüm bekliyoruz; ama, biz şimdi iktidar değiliz" dedikleri hatırlanacak olursa; hükümet hiç zaman yitirmeden 1990 Aralık ayında bu konuda SHP tarafından hazırlanan ve Doğru Yol Partisi ile Halkın Emek Partisi'nin desteklediği araştırma önergesi doğrultusunda objektif, inandırıcı ve bu noktada gerektiği kadarıyla sorgulayıcı ve yargılayıcı çözümlenmeyi ve bu çerçevede şeffaflığı derhal sağlamak zorundadırlar. Aksi halde, tarihleriyle çelişen ve inandırıcı olamayan konularını halka ve mevcut bilgilere rağmen sürdürmek zorunda kalacaklardır.

Sözün burasında Başbakan Yardımcısı Sayın İnönü'nün "muhalfelet başka, iktidar başka" sözlerini hayretle ve ibretle hatırlayınca; sosyal demokratlara ve tarihsel görev ve çizgilerine gülümsemeden geçmek mümkün değildir. Hepiniz hatırlarsınız, çok değil daha birkaç gün önce Sayın İnönü'nün genel sekreteri yukarıdaki sözler hiç söylememişcesine, olağanüstü hal ve koruculuk sistemine karşı olduklarını elbette iyi niyetleriyle açıklıyorlardı.

Türkiye, bir paradokslar ülkesi durumundadır; daha üzerinde çok konuşulup, yazılacak olan Şırnak olaylarının zihinlerde bıraktığı kuşku ve sorular bu niteliktedir. İlk akla gelenleri, basının çeşitli kesimlerinde akla gelen soruları sıralarsak:

İle saldırdığı iddia edilen, önce 1000-1500 olarak, sonraları ise 500-600 olarak sayıları verilen PKK'lılar, üstelik bir saldırı beklenirken, ile nasıl girdiler?

Çatışmaların sürdüğü süre içinde, ikili hatta üçlü çember önlemine karşın, olayların bitiminde il; havan, roketatar gibi ağır silahlar, ölü ve yaralılarla nasıl terkedildi?

Çoğu MKE yapısı 300 bin boş kovan nasıl açıklanabilir?

Dehliz denilen yerin, bir konağın odaları olduğu neden gizlenir?

Şırnak valisinin, "Şırnaklı'yı kaybettik, vicdan azabı duyuyorum ve halk en çok rastgele ateş açılmasından ve yağma yapılmasından rahatsızdır" sözlerindeki korkunç sorulara bu güne kadar sessiz kalınmasının nedeni nedir?

Yukarıda belirttiğim ve sayıları artırılabilir sorular, inandırıcı cevaplardan yoksun kaldıkça -ki bu güne kadar kalmışır- hükümetin ve Sa-

yın İçişleri Bakanı'nın, 12 Eylül ve iktidarlarının yaralarını sarmak şeffaflık ve şefkat vaadi havada uçuşan sözler olacaktır.

Bu sorular yanıtısz kaldıkça, insan haklarına saygılı demokratik hukuk devleti dışlanmış olacaktır. Bu soruların hele hele, bu iktidar döneminde kurulan, ancak hâlâ yetkisiz ve işlevsiz görev yapan İnsan Hakları Bakanlığı'na, çok kolay, basit ve tehlikeli bir üslup ve söyleyişle, iktidarın kendini gözden geçirmesini sağlayacak bir tutum takınmak yerine, ilde inceleme yapan arkadaşlarımızı haksız ve dayanaksız olarak, üstelik, hazırlanıp hazırlanmadığı ve kim tarafından hazırlandığı belli olmadığı gibi, içerik olarak da doğru olmadığı açığa çıkmış bulunan muhbirlerin kaleminden çıktığı belli bilgilerle suçlama yapmayı tercih etmiştir; bunun adı, gerçekleri çarpıtmak, kamuoyunu ve halkı aldatmak ve muhtemel sonuçları korumaktır.

Biliyorum, zamanı geldiğinde bu kürsüden Sayın Bakan, aynı görüşleri, aynı soyutlukla ifade edecektir; bu nedenle, şimdiden belirtme gereği duyuyorum: Ne ben, ne imzacı arkadaşlarım ne de kamuoyu, objektif ve doğru olmayan hiçbir ifadeyi kabulle geçiştirecek durumda değildir.

Tüm bunların yanında, daha işin başındayken, Kürt realitesini kabul ettiklerini ilan eden hükümetin, çok kısa süre içinde açığa çıktığı üzere, diğer özellikleri yanında, bir etnik sorun olan Kürt sorununu şiddetle çözmeyi programladığı ortaya çıkmış bulunmaktadır. İşte bu nedenle, kabul ettiği realiteye uygun anayasal ve yasal düzenlemeler yapacağı yerde, hergün biraz daha bu taahhüdünü unutturacak politikaların uygulayıcısı durumuna gelmiştir. Bu tutumun kaynağında, 1961 Anayasası'yla kurumlaşan, 12 Eylül cuntası döneminde ve sonrasında düzenlemelerle konumu güçlendirilen ve Türkiye'deki temel politikaları belirleyen, Milli Güvenlik Kurulu'nun olduğunu elbette biliyoruz. 4 sivil karşı, 5 generalin, kararlarının belirleyici olacağını da biliyoruz ve 1961 yılından bugüne hiçbir tavsiyenin şimdilerde "bildirim" çevrilmediğini de biliyoruz.

Yine Sayın Bakan döneminde, bakanlığına bağlı güvenlik güçlerinin, bütün kamuoyunun gözleri önünde -biz bunu, 16 Martta Şırnak'a ziyaret yaptığımız sırada tespit ettik. "Kana Kan, İntikam", "Kahrolsun insan hakları", "Kahrolsun Kürtler" ve "Kürtlere ölüm" gibi sloganları atmasına sessiz kalarak onay vermiştir.

İşte bu koşullar altında, sorun, çözüleceği yerde, her gün biraz daha içinden çıkılmaz bir hal alıyor. Önümüzdeki günlerin, Türk ve Kürt halkına, Türkiye'de yaşayan bütün herkese, barış, demokrasi özgürlük ve tüm sorunların açıkça konuşulup tartışılabildiği özgürlük ortamı ve huzur getirmesi dileklerimizle, Sayın İçişleri Bakanı hakkında Anayasa'nın 99., İçtüzüğü'nün 107. maddeleri doğrultusunda verdiğimiz önerenin desteklenmesini diliyor, önerenin görüşülmesi için gerekli desteği, hepimizden, Türkiye'nin geleceği için rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum. (HEP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Yurtdaş, teşekkür ediyorum.

ANAP GRUBU ADINA KASTAMONU MİLLETVEKİLİ MURAT BAŞESGİOĞLU'NUN KONUŞMA METNİ

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; Diyarbakır Milletvekili Sayın Sedat Yurtdaş ve 19 arkadaşının, gerçekleri çarpıtarak, halkı aldattığı ve böylece suçluları korumayı görev haline getirdiği iddiasıyla İçişleri Bakanı sayın İsmet Sezgin hakkında Anayasanın 99. İçtüzüğü'nün 107. maddeleri uyarınca bir gensoru açılmasına ilişkin önergesi üzerine, Anavatan Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, yüce meclisi, şahsım ve grubum adına saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin hemen başında, ülkemizde cereyan eden bu üzücü olaylar nedeniyle hayatını kaybeden güvenlik güçlerimize, şehitlerimize ve vatanşahlarımıza cenabı allah'tan rahmet, geride kalan yakınlarına da sabır ve metanet temenni ediyorum.

Sayın Milletvekilleri, gensoru önergesi Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na 30 Haziran 1992 tarihinde verilmiştir. O tarihten bu yana, maalesef bölücü terör olayları sayısal olarak daha artmış, alanı daha da genişlemiştir. Sorun, İçişleri Bakanlığı ve hükümetin çapını çoktan aşarak bir devlet sorunu olmuştur. Bu sorunun tartışılacağı ve çözüm yollarının bulunacağı meşru zemin parlamentodur. Artık, yüce meclisimiz, soruna el koyma iradesini ve kararlılığını açıkça ortaya koymalıdır; koymalıdır ki, hiçkimse de meşru olmayan kişi ve zeminlere, olayları taşıma sevdasına kapılmasın, yanlış adresler aramasın. Ülkemizde yaşanan bu olayları yüce mecliste olabildiğince tartışmak, çözüm yollarını aramak durumundayız. Hükümet bundan rahatsız olamamalıdır. Belki, önerge sahipleri sizi sert bir şekilde eleştireceklerdir, anamuhalefet partisi olarak bizler, eksik veya hatalı bulduğumuz uygulamalarınıza karşı ikazlarımızı ve tenkitlerimizi yapacağız; ama bütün bunlar neticede, sorunun çözümüne katkı sağlayacak konulardır. Hükümetin, bu ikazları, eleştirileri önyargısız ve sabırla dinlemesini istiyoruz. Zira, bölücü terörle mücadele konusunda en deneyimli politikamızın bile tecrübesi yenidir. Çünkü, iç ve dış mihraklarca tezgahlanan bu denli bir olayla Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana ilk defa karşı karşıyayız. O halde, üniter devlet yapımızdan

taviz vermeden, parlamento çatısı altındaki her görüş ve düşünceyi dinlemeyi ve istifade etmenin yollarını aramalıyız. Verilmiş olan gensoru önergesini de, muhtevasıyla ilgili görüş ve düşüncelerimiz saklı kalmak kaydıyla, öncelikle bu kapsamda değerlendiriyoruz.

Sayın milletvekilleri, bu dönemdeki parlamentomuz, tarihi bir sorumluluk altındadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, başına musallat edilmiş bu meseleden mutlaka; ama mutlaka kurtulacaktır. Temennimiz odur ki, bizden sonra gelip bu sıralarda oturacak milletvekilleri ve bu dönemin tarihini yazacak siyasi tarihçiler, meclis tutanaklarını inceledikleri zaman, ülkede akan kanın durmasında, anaların gözyaşlarının dinmesinde ve bu taprakları vatan yapmak için birlikte kan ve can veren insanların eskiden olduğu gibi, huzur ve güven içerisinde yaşayabilmelerini sağlamada emek ve onur sahibi olmuş bir parlamentoyu hayırla anmalarını temenni ediyoruz. Bu konuda anamuhalefet olarak üzerimize düşeni yaptığımız inancındayız. Hükümetin de, parlamentoya daha sık bilgi vermesini, gelişen olaylar hakkında siyasi parti liderlerimizi ve yöneticilerini bilgilendirmesini istiyoruz. Sayın Milletvekilleri, Güncydoğu sorunu, bugün büyük ekonomik sıkıntular altında inleyen sade vatandaşımızın bile başlıca gündem maddesi olmuştur. Bir ülkenin hükümeti, bu konuda, sokaktaki vatandaşından daha duyarsız olamaz. Hükümet, bu olaylara gündemindeki birinci öncelikli konular olarak bakmak zorundadır. Ayrıca, bu önceliğin gereklerini yerine getirecek önlem ve tedbirleri hızla almaya devam etmeli ve kararlılıkla uygulanmalıdır. Bu manada, hükümetin eksik ve yetersiz bulduğumuz bazı icraatlarına kısaca değinmek istiyorum.

Yüce meclisin malumu olduğu üzere, bölgede, sınır ticareti başta olmak üzere ekonomik faaliyetler tümünden durmuştur. Keza, yatırımlar tamamıyla durma noktasına gelmiştir. Bir taraftan terörle mücadele ederken, diğer yandan bölgenin ekonomik canlılığının sağlanmasının yolları aranmalıdır.

Güvenlik güçlerine teknik yardım sağlamada hükümet yetersiz kalmıştır. Hâlâ o bölgede görev yapan erlerin büyük bir bölümüne maalesef çelik yelek dağıtılmamıştır. Anavatan Hükümeti döneminde alınan zırhlı helikopter sayısında tek bir artış dahi yoktur; diğer teknik donanımlarda da eksiklikler mevcuttur. Bu eksikliklerin, bütün imkânlar seferber edilerek tamamlanmasını istiyoruz.

Sınır karakollarının yerleşim alanları yeniden gözden geçirilmiştir. Erzincan ile birlikte Şırnak ve Çukurca için çıkarılan yasa, yönetmenlik hazırlanmadığı için hayata geçirilememiştir. Bu yasanın işlerliği bir an önce sağlanmalıdır.

Sayın Milletvekilleri, bölücü terörün dış kaynaklarına karşı da hükümeti, siyasi kararlılığını ortaya koymada yetersiz buluyoruz. Sayın İçişleri Bakanımız Nisan ayında Suriye'yi ziyaret etti, Suriye'nin bundan böyle terör örgütüne destek vermeyeceği, terör örgütünün bu ülkeden çıkartılacağı söylendi; aradan altı ay geçmesine rağmen değişen hiçbir şey olmadı. Sadece biz, taahhüt ettiğimiz suyu vermeye devam ettik. Bu arada, bölücü terör örgütünün Suriye'deki faaliyetlerinden rahatsızlık duyan sekiz Suriyeli milletvekili istifa etti. Bu konuda, kendi devletine tavır koyan Suriyeli milletvekilleri kadar bile duyarlı olmamız için makul bir nedanimiz var mıdır acaba?

Sayın Sezgin'in son İran ziyaretinden, tam bir mutabakat ve işbirliği yapılacağı izlenimini maalesef alamadık. Kuzey Irak'taki bölge, muammasını korurken, son olarak Orta Asya Cumhuriyetiyle birlikte tanıdığımız ve dünyaya açılması bize bağlı olan Ermenistan'da yeni PKK kampları kurulacağı, yetkili ağızlarca ifade edildi. Irak yönetiminin bu konudaki tavrı bellidir. Kuzey Kıbrıs'tan başlayıp Ermenistan'a kadar uzanan sınırlarımızı sarmış bir çemberin oluşturulmakla olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır.

• İngiliz Parlamentosu, İnsan Hakları Grubundan iki milletvekilinin Şırnak olayları nedeniyle Türkiye aleyhine bir rapor hazırladıkları, keza Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu'ndabazı grupların işbirliğiyle Türkiye'yi kınayan bir kararın çıktığı basınımızda yer aldı. Bütün bunlar da gösteriyor ki, bu meseleyi dünya kamuoyuna anlatmada hükümet, maalesef yetersiz kalmıştır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; partilerüstü ve devlet meselesi olarak gördüğümüz bu soruna kamuoyu, basın, parlamento, büyük bir destek vermektedir. Hayat pahalılığı altında ezilen vatandaşlarımız bile devletin bir an önce bu işin üstesinden gelmesini beklemektedir. Hükümetin bu konuda şikayete hiç mi hakkı yoktur. Bu derece toplumsal bir desteğe sahip olan hükümetin, bölücü terörün dış mihraklarına karşı daha kararlı olmasını bekliyoruz; çünkü, uluslararası hiçbir gerekçe ve menfaat, dökülen kanlardan, ölen insanlardan ve ülke bütünlüğünden daha önemli

olamaz. Ülke içinde de hükümet, bölünmüş bir tavır sergilememelidir. Hükümet, bölgede kaybettiği güveni yeniden sağlamak zorundadır.

Son olaylar nedeniyle Sayın Cumhurbaşkanımızın, Sayın Meclis Başkanımızın, Sayın Genel Başkanımızın ve parlamenter arkadaşlarımızın Güneydoğu'ya gitmelerine rağmen **Sayın Başbakanın henüz bölgeye gitmemesini yadırgıyoruz.** Bölgeye ne zaman gideceğini soran basın mensuplarına Sayın Başbakan, "Ekim ayı içerisinde, Sayın İnönü'nün müsait olduğu bir tarihte gideceğiz" cevabını vermiştir.

Değerli Milletvekilleri, dikkat buyurunuz, anamuhalefet partisi lideri Sayın Mesut Yılmaz, bölgeye gidiyor, üç gün süre ile çeşitli yerleri dolaşıyor, partimizin bölge toplantısını yapıyor, halkla görüşüyor, görevlilerle konuşuyor, incelemelerde bulunuyor. Bu gezinin en önemli yanı, anamuhalefet partisi lideri, hem sorumlu muhalefet anlayışımızın gereğini yerine getiriyor, hem de Güneydoğu meselesinde siyasi kararlılığı ortaya koymada, bölünmüş bir tavır sergileyen, aynı frekansı tutturamayan koalisyon iktidarının devlette yarattığı boşluğu gidermeye çalışıyor.

Sayın başbakanın, kendi grup toplantılarında memnuniyetini ifade ettiği bu duyarlılığı, dileriz, gelecekteki muhalefet liderleri de gösterebilirler.

Değerli Milletvekilleri, bir taraftan bölücü teröre karşı mücadele verirken, diğer yandan, o bölgede yaşayan, teröre bulaşmamış, masum vatandaşlarımızın zarar görmemelerini sağlamalıyız. **Hükümet, bu vatandaşlarımızın, başta yaşama hakkı olmak üzere, temel hak ve hürriyetlerini güvence altına almalıdır. En önemlisi, hükümete yok olan güveni yeniden kazanmalıdır.** Bölge halkına şefkatle yaklaşmak, koalisyon iktidarının baştan beri savunduğu bir husustur. Hükümetin, kendi ortaya koyduğu bu politikasını, fiilen uygulamasını istiyoruz. İnanıyoruz ki, bu mücadelenin başarıya ulaşmasının başlıca şartlarından biri de, o bölgede yaşayan vatandaşlarımızın sağduyusu olacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; bu genel görüşlerimizi ifade ettikten sonra, Anayasanın 109. ve İçtüzüğümüzün 107. maddeleri gereğince açılması istenen gensoru ile ilgili görüşlerimizi arz etmek istiyorum.

Her şeyden önce, verilmiş bulunan gensoru önergesi, klasik anlamda bir denetim müessesesinin işletilmesinden ziyade, tartışılması gereken çok önemli özellikler taşımaktadır. Bu gensoru önergesine imza

koyan sayın milletvekillerinin büyük bir çoğunluğu, SHP listelerinden milletvekili seçilmişlerdir; hatta ve hatta, şu anda görev başında bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine güven oyu vermişlerdir. Gensoru önergesiyle, Sayın Bakan, çok ciddi suçlamalarla karşıkarşıyadır. İddia ve ithamlar, Sayın Bakanın görev ve sorumluluk sahasını aşmış, hükümeti de kapsamaktadır. Sayın Bakan, görevini savsaklamadan, gerçekleri çarpıtmak yoluyla halkı ve kamuoyunu yanıltmaktan, cinayetlerin artmasına, işkencelere, yargısız infazlara, siyasi otoritenin yetkilerini devrinden, devlet terörüne kadar uzanan çok ağır ithamlar altındadır. Koalisyon Hükümeti, gerek koalisyon protokolünde, gerekse, hükümet programında, bu sorunu, demokratik hukuk devleti otoritesi, insan hakları ve demokrasi içerisinde mutlaka çözeceğini vaat etmiştir. Sorunun bu yolla çözülmesi gerektiği, hükümetin vaadinden öte, hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Şimdi, bir tarafta bu mücadelenin demokratik hukuk devleti ilkeleri ve demokrasi içerisinde yapılması gerektiği, diğer taraftan da, tam aksi iddia ve ithamlar vardır.

Sayın Bakan, elbette, bu iddia ve ithamlara cevap verecektir, devletin bilgi ve belgeleri elindedir. Biz, gensoruda belirtilen olayların -ki çoğunda, yer, zaman ve kişiler bildirilmiştir- en ince ayrıntısına kadar tetkik edilmesini, edilenlerin yeniden araştırılmasını, bunlar yapıldıysa olayların sebep ve faillerinin açıklanması gerektiği inancındayız. Bu olaylar açıklanmadığı sürece, hükümetin şahsında, devlet töhmet altında kalacaktır; o bölgede canı pahasına görev yapan güvenlik kuvvetleri, itham ve töhmet altında kalacaklardır. Güvenlik kuvvetlerini yıpratmak ve etkisizleştirmek gayreti içinde olanlara fırsat verilmemelidir. İşlenen cinayetler, şahsi veya siyasi çekişmelerden mi kaynaklanıyor veya tümüyle bu olayların gerçeklik derecesi nedir; öldürüldüğü iddia edilen insanlar gerçekten masum kişiler midir; yoksa, bölücü terör örgütü militanları mıdır, ya da bölgede başka terör örgütleri var da, bunlar arasındaki bir mücadeleye midir? Bütün bu hususlara açıklık getirilerek, devlet güçleri ithamdan kurtarılmalıdır.

Sayın Milletvekilleri, Sayın Genel Başkanımızın ifade ettikleri gibi, demokratik hukuk devleti ilkeleri içinde, hükümetin getireceği tedbirlerle destek olmaya devam edeceğiz. Bunu söylerken, masum vatandaşların zarar görmemesini, zarar görenlerin yaralarının bir an önce sarılmasını da hükümetten istiyoruz.

Yine, sorunu, sadece bir asayiş ve güvenlik sorunu olmadığı, ekonomik, sosyal ve dış boyutlarının gözardı edilemeyeceğini ikaz ediyoruz. Keza, Sayın Genel Başkanımızın 28.8.1992 tarihli meclis konuşmalarında dile getirdikleri gibi, bölgede canı pahasına devlet adına görev yapan güvenlik güçleri bu meclisten, burada temsil edilen hiçbir gruptan, en başta da hükümetten cesaretlerini kıracak, işlerini güçleştirecek yanlış mesajlar almamalıdır.

Değerli Milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, demokrasi içerisinde bu sorunun üstesinden mutlaka gelecektir. Bu mücadelenin başarıya ulaşmasının en büyük amillerinden biri de, o bölgede yaşayan vatandaşlarımızın sağduyusu olacaktır. Çok değerli bir tarihçi ve araştırmamızın belirttiği gibi, Batı'yı Doğu'dan, Doğu'yu Batı'dan Van'lıyı Edirne'liden ayırmayan tarihtir, kültürdür, coğrafyadır, dindir, devlettir. Bu unsurlar ebedidir, o halde birlikte ebedi olacaktır. Bu birliği bozmak, tarihe, coğrafyaya, inançlara, kültüre ve devlete meydan okumaktır ki, şimdiye kadar kimsenin ama hiç kimsenin gücü buna yetmemiştir.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri, gensoru önergesinde belirtilen hususların açıklığa kavuşturulmasını hem demokratik hukuk devletine olan inancımız gereği, hem de hükümetin, devletin, güvenlik güçlerinin devamlı surette töhmet altında bırakılmaması için istiyoruz. Ancak, gensoru önergesinde konu edilen birçok olayın, bağımsız yargı mercilerinin görev sahası içinde olduğuna da inanıyoruz. Keza, bir çok konun, Sayın Bakanın şahsi ve siyasal sorumluluk alanını aştığı kanaatindeyiz.

Bu düşüncelerle İçişleri Bakanı Sayın İsmet Sezgin hakkında Anayasanın 99 ve İktüzüğün 107. maddesi uyarınca gensoru açılması istenen önergeye katılmadığımızı, Anavatan Partisi Grubu olarak ret oyu vereceğimizi arz eder, yüce meclise grubum ve şahsım adına saygılar sunarım.

(ANAP, DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ediyorum Sayın Başesgioğlu.

SHP GRUBU ADINA ÇORUM MİLLETVEKİLİ CEMAL ŞAHİN'İN KONUŞMA METNİ

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri arkadaşlarım; bir kısım Sayın Milletvekli arkadaşlarımızın, İçişleri Bakanımız Sayın İsmet Sezgin hakkında verdikleri gensoru sebebiyle söz almış bulunuyorum. Bu nedenle Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu ve şahsım adına yüce heyetinizi saygı ve sevgilerimle selamlıyorum.

Konuşmamın esas bölümüne geçmeden önce hemen her gün yurt savunması için, ülke bütünlüğü için canlarını feda ederek, şehit olan erlerimize, astsubaylarımıza, subaylarımıza; emniyet görevlilerimize, velhasıl tüm kamu görevlilerimize allaha tan rahmet diliyorum ve şehit ailelerine başsağlığı dileyerek konuşmamı sürdürmek istiyorum.*

Sayın Milletvekilleri, gensoru önergesinde ileri sürülen hususların hemen hepsini tek tek incelediğimiz zaman, bunların hiçbirinin basit olmadığı, her birinin çok önemli iddialara dayalı olarak ileri sürüldüğü görülmektedir. Ancak, bunların hiçbirini küçümsemek ya da bunları hafife almak anlamında söyleyemiyorum. Ama hemen üzülererek belirteyim ki, gensoru önergesinin hemen ilk bölümünde tüm bu olayların oluşumlarının güvenlik adına uygulanan bir devlet terörü anlamında sürdürüldüğü ve başlatıldığı, ya da yapılmakta olduğu ileri sürülüyor.

Sayın Milletvekilleri, ülkemiz bu kadar ciddi bir olayla karşı karşıya iken, önerge sahiplerinin ya da önerge sahibi arkadaşlarımız dışındakilerin tümünün, bu kürsüden konuşurlarken, söyleyecekleri en ufak bir kelimenin, savın ya da düşüncenin özellikle altını çizerek belirtmeleri ve ileri sürmeleri gerekir.

Ülkemizde bugün kime sorarsanız sorunuz, ülkenin baş sorunu olarak terör olayı gösterilmektedir ve doğrusu da öyledir. Millet olarak toprak bütünlüğümüze halel gelmeden, bu terör belasından kurtulabilmek için de, herkesin üzerine düşeni en iyi bir şekilde yapması gerektiğine inanıyorum. Aksi halde yüce parlamentoda elbette birbirimizi eleştireceğiz,

---

(*) Sadece kamu görevlileri ve ailelerine başsağlığı dilediğine dikkat edilmelidir

birbirimizin fikirlerini beğenmeyeceğiz, yapılanları yeterli görmeyebileceğiz; ama meselenin özünü hiçbir zaman elden kaçırmadan bu eleştirilerimizi yapmak zorundayız. Elbette birbirimizi eleştireceğiz dedik, sadece eleştiri yetmez, özeleştiri de yapacağız. Bunu şu anlamda ifade etmek istiyorum: Özeleştiri yaparken ya da birbirimizi eleştirirken beğenmediklerimizi de söyleyeceğiz; ama beğenmediklerimizin niçin ve nedeninin altını çizerek çarelerini de göstereceğiz. Aksi halde bu kürsüye çıkarak sadece eleştireceğiz, sadece eleştireceğiz; ama hiçbir çare de gösteremeyeceksek, artık o eleştiri olmaktan çıkar ve biraz da olayın üzerine gözü kapalı varmak anlamında olur diye düşünüyorum.

Sayın Milletvekilleri, terörle ilgili olarak bu kürsüden çok laflar edildi, çok meseleler konuşuldu, kimilerine göre çok çareler gösterildi; ama terör olayının halen devam ettiği de bir vakiadır. Acaba neden? Terör olayıyla ilgili reçeteler yazılırken yeterli teşhis ve çareler gösterilmediğinden mi kaynaklanıyor veya terörün boyutu mu iyi hesaplanmıyor, yoksa terör olayı sandığımızın üzerinde bir boyutta, bir derinlikte ve büyüklükte mi devam ediyor? Bunu şunun için arz ediyorum:

Bu kürsüden bugüne kadar çok laflar söylendi; ama terörün niçin ve nedenleri araştırılırken bir meselenin gözden kaçırıldığına inanıyorum. **Bir çoğumuz terör olaylarının, o bölgede yaşayan insanların işsizlik sorununa dayalı olduğu konusunda konuşuyorlar.** Bölgede bir işsizlik sorunu var, insanlar işsiz olunca sosyal dengeler bozuluyor, gençler ya da işsiz ordusu içerisinde teröre mütemayil olur olmaz insanlar meydana çıkıyor ve böylece terör başlamış oluyor.

Devlet, o bölgedeki yatırımları yeterince önemsemediği için yol, su, okul ve altyapı gibi velhasılı devlet yatırımlarının yetersizliği dolayısıyla **bölgede yeterli oranda kalkınma sağlanamadığı için insanlar teröre mütemayil oluyor** ve bir kısım insanımız da bu ve buna benzer nedenlerle terörün içerisinde olur olmaz şekilde itiliyor.

Bu görüşe göre devlet, bu bölgeyi sürgün yeri kullanıyor ya da o bölge, oraya giden savcı, asker gibi memur ve sivil herkesçe bir sürgün yeri olarak kabul ediliyor, dolayısıyla bu durum, oradaki insanları rencide ediyor ve bu nedenlerle bir bölüm insan da, olur olmaz şekilde kendisini terör içinde görüyor.

Diğer bir görüşe göre de, bu bölgede demokrasi ve insan hakları-

na yeterince önem verilmemesinin doğal bir sonucu olarak insanlar teröre itiliyorlar. İnsan hakları ihlal ediliyor, işkenceler yapılıyor, insanlar, tahkikat süresinde işkenceler sonucu öldürülüyorlar ya da kaçırılıyor ve bu nedenle insanlar terör içerisine sürülüyor.

Değerli Arkadaşlarım, Sayın Milletvekilleri, bu ve buna benzer olayları dilediğiniz kadar çoğaltabilirsiniz; ama bir meseleye altını çizerek işaret etmek gerekiyor, Yüce heyetimiz huzurunda ileri sürdüğüm ve saydığım bu olayların hemen tamamı sadece Güneydoğu veya Doğu Anadolu bölgesinde mi cereyan ediyor? Yani devlet, 74 ilin tümünde yeterince yatırım yapıyor, altyapıyı yeterince tamamlıyor, işsizliği hallediyor da, sadece ve sadece Güneydoğu Anadolu bölgesinde mi bu sorunlar söz konusu oluyor? hepiniz bu soruya cevap olarak "hayır" diyeceksiniz, buna inanıyorum. Kendi bölgelerimiz ve yörelerimizde de, geldiğimiz gezdiğimiz Türkiye'nin genelinde, bu arz ettiğim sorunların hemen tamamı görülmektedir. İşsizlik Türkiye'de genel bir sorundur; Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesine has bir sorun değildir. Eğer ülkemizde -hepimizin de üzerinde anlaşığı gibi demokrasi ve insan haklarıyla ilgili yetersizlikler, yetersiz uygulamalar var ve 12 Eylül'ün işlediği dönemlerde de ilgili olarak, söylediğimiz birtakım antidemokratik uygulamalar varsa, bunların tamamı sadece Güneydoğu Anadolu bölgesine has olaylar değildir. Bu olayları Türkiye'mizin her ilinde, ilçesinde hemen herkesin, her Türk insanının karşılaştığı birer olay olarak algılamak gerekir.

Bunu şunun için söylüyorum: Ülkemizde bir demokrasi sorunu varsa, bu hepimizi ilgilendiriyor. İşsizlik sorunu varsa bu da hepimizi ilgilendiriyor. Bunu Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki olaylara bir neden, daha doğrusu teröre bir neden olarak göstermek kadar yanlış bir şey olduğunu sanmıyorum.

Geçenlerde, Çorum'da, bizim belediyemizde 5 kişilik kadro için sınav açılmış ve bu sınava 3 bin kişinin başvurduğunu yerel basından ben okudum. Demek ki işsizlik, sadece Güneydoğu Anadolu bölgesinde görülen bir olay değildir. Konu, doğal olarak işsizliğin, ya da ekonomik kalkınmamışlığın, ya da geri kalmışlığın doğal sonucu olarak da ele alınmalıdır ki, önergenin bir yerinde bu husus yer alıyor. Önergede, milli gelirden alınan payın bu bölgede çok düşük olduğu da söylenmektedir. Ben de buna Çorum'u, Çankırı'yı, Yozgat'ı örnek verebilirim. Devlet Planlama Teşkilatı'nın bu konuyla ilgili yayınları incelendiği zaman, Yoz-

gat, Çorum ve Çankırı'nın milli gelirden aldığı payın, Türkiye ortalamasının çok çok altında, 3 kat altında -340 dolardan ibaret olduğu görülür. O halde bir ülkede işsizlik var ya da yeterli yatırımı devlet yapamıyorsa, bunun cevabı hiçbir zaman silaha sarılarak dağa çıkmak ve isyan etmek olmamalıdır, olmamalıdır.

Hemen aklınıza gelebilir: Dersiniz ki; peki, bunlar madem sebep değilse, bu terörün daha doğrusu silahlı ayaklanmanın sebebi nedir? Bana sorarsanız, silahlı ayaklanmanın sebebi çok yönlüdür. Elbette bu arz ettiğim sebepleri istismar etmek; onu iç ve dış poliükada ya da propaganda da kullanarak, bazı gençleri bu terör içine sürükleyen davranışlar olarak kabul etmek mümkündür, o yönde algılamak mümkündür, ama inanıyorum ki, meselenin aslı burada değildir. Meselenin aslı bana sorarsanız şudur: **Dünyada birtakım senaryolar çiziliyor değerli milletvekilleri.** Hep bilirsiniz ki dünyayı sarsın olaylar vardır ve süper güçlerin egemenliğinde, kapalı kapılar arkasında çizilen bu senaryoları çok iyi bilmemiz gerekiyor. Eğer bu senaryoları günü gününe tespit edemez, o düşünülen senaryoların neden ibaret olduğunu, hattını ve hududunu iyi tespit edemezsek, bunlara karşı önlem almamız çoğu kez mümkün olmaz.

1984 yılından bugüne kadar cereyan eden olayları kademe kademe gözlerinizin önünden geçirin, ortaya çıkan sonuç şudur: Terörün, özellikle turmanış aşamasının, Ortadoğu Savaşı sonrasında meydana geldiği, turmanmanın büyük boyutlara bu dönemde ulaştığı kolaylıkla görülür. Bununla şunu söylemek istiyorum; elbette bunun dünyada çok çok örnekleri var: Önce senaryolar çiziliyor, ondan sonra bu iş ilgili devletlere fatura ediliyor. Hatta çoğu kez bu kürsüden söylendiği gibi, celvellere sınırlar çiziliyor. Ortadoğuda özellikle Irak'ın parçalanmasıyla sonuçlanan veya parçalanmak üzere olan nokta ile noktalanın bu senaryoyu ço' iyi tayin etmemiz gerekir.

Yıllardan beri Amerika'nın Ortadoğu'da petrol çıkarlarını koruyabilmek için pek çok senaryoyu gündeme getirdiği biliniyor. Çünkü Amerika'nın petrol olayını gündeme getirirken, Avrupa'da cereyan eden ve bugün pek çoğumuzu üzen Bosna-Hersek'teki olaylara nasıl sırt çevirdiği ya da şaşı gözle baktığı da bir gerçek. Ama orada bir avuç petrol söz konusu olduğu zaman, aynı Amerika neler yapıyor? Çünkü dünya petrolünün rezerv olarak yüzde 66'sının Ortadoğu'da Körfez ülkelerinde mevcut olduğunu bilim adamları söylüyor. Şu anda üretilen petrolün miktar olarak

yüzde 40'ı orada üretiliyor. Amerika böyle zengin petrol yataklarıyla mücehhez olan ülkelerdeki politikayı her zaman kendi güdümüne bağlamak istiyor, bağlamak ister.

Diğer taraftan, İsrail'in yıllardan beri Ortadoğu'da oynadığı politikalar var. Ermenilerin, Rumların birlikte Ortadoğu'da oynadıkları politikaların, senaryoların doğal bir sonucu var.

Bunları şunun için arz etmek istiyorum: Benim şahsi kanaatime göre; buradaki meselenin özü, Irak'ın parçalanması, Ortadoğu'daki Amerika'nın uzun vadedeki çıkarlarını koruyabilmek için bir senaryo oynanıyor. Bugün ülkemize yansıyan yönleri de menfidir. Burada müspet yönü demiyorum. Çünkü, müspet yönünü göremiyoruz; hiç kimse de bunu iddia edemiyor. Öyle "bir koyacağız, üç alacağız; hayatımızın kumarını oynuyoruz; bir koyup yirmi alacağız" iddialarının kısa dönemde nasıl çürütüldüğünü hep birlikte gördük.

Öyle ise bir tek nokta var: Bu oynanan senaryonun sonucunda, ülkemiz toprak bütünlüğüne varacak derecede ciddi tehlikelerle burun buruna olduğumuzu bilmemiz ve ona göre planlarımızı, programlarımızı yapmamızın gerekliliğine inanıyorum.

Aynı şekilde 1918'de Osmanlı'nın Sevr anlaşması yolu ile silah bırakmasına benzer bir senaryo ile bugün de Irak; aradan şu kadar yıl geçmiş, aynı şekilde karşı karşıya kalmış, ülke fiilen üçe bölünmüş durumda; Kuzey bölümünü, orta bölümünü ve Güney bölümünü ayrı ayrı bölmüş.

Acaba, uzun vadede burada bir Kürt devletini kurmak mı amaçlanıyor ya da Saddam'ın elini kolunu bağlayıp Irak'ta Saddam rejimi dışında uzun vadede bir rejim mi öngörülüyor? Tüm bunlar üst üste konduğu zaman, tehlikenin ne denli büyük boyutta olduğu daha da anlaşılır.

Sayın Milletvekilleri, bu Ortadoğu olayı söz konusu olduğu zaman bir mesceleye de değinmeden geçemeyeceğim. Bu Ortadoğu ilk yıllarda, ilk günlerde meydana çıktığı zaman, biz Sosyaldemokrat Halkçı Parti olarak sürekli olarak bir konuyu -barış olayını- işledik. Niçin barış olayını işledik; çünkü, Sosyaldemokratlar olarak biz de bir şeye inanıyoruz. Dünyanın neresinde cereyan ederse etsin, hangi boyutta cereyan ederse etsin, en ufağından en büyüğüne kadar silahlı çatışmalar o halklara refah getiriyor. Huzur getiriyor. Bunu Kore'de, Vietnam'da, Birinci Dünya Harbi'nin sonuçlarında bunu gördük. İrili ufaklı tüm çatışmaları gözlemledi-

ğimiz zaman, görüyoruz ki, nerede bir insan öldürülüyor, nerede bir insan katlediliyor, insanların, devletlerin toprakları bir diğer devlet tarafından, onun iradesine aykırı olarak çiziliyor ya da senaryolar yazılıyorsa; sonuç ne olursa olsun, oradaki insanlara, o devletlere, hatta o senaryoyu düzen devletlere bile rahatlık ve huzur getirmiyor.

İşte, Amerika bu oyunun başını çekti; bu senaryonun ve silahlı çatışmanın başını çekti, şimdi de Cumhurbaşkanlığı seçimindeki durumunu düşününüz. Eğer şu an seçim yapılmış olsa, Bush, 10-15 puanla başkanlık yarışında geride olduğu gözleniyor. Niçin? Karşı taraf olan Demokrat Parti tarafından, Ortadoğu'da oynanan oyunun bir senaryo olduğunu ve bunun dünya uluslarına zorla kabul ettirilen bir senaryo olduğu için, büyük bir propagandaya malzeme konusu oluyor ve olmakta da devam ediyor.

Çok büyük bir ihtimalle Kasım ayında yapılacak bir seçimi garanti altına alacağı şeklinde düşünülererek hazırlanan bu planın, göreceğimiz ki, Amerika'da cinde sonunda o senaryoyu hazırlayanların başlarına neler geleceğini hep birlikte, Kasım ayında yapılacak seçimde göreceğiz.

İşte bu noktalardan hareket edersek, görürüz ki, bugün bu senaryonun sonucunda meydana gelen manzaralardan, Körfez ülkeleri dahil hiçkimse memnun değildir. Bunun en büyük zararını, özellikle Irak ile komşu olan Türkiye'nin de çekmekte olduğunu acı acı görüyoruz. Uygulanan ambargo sebebiyle bunu düşünebilirsiniz. Tırmanan terör sebebiyle görürsünüz, Çekiç Güç sebebiyle görürsünüz. Meseleleri daha da çoğaltıp, bir noktaya gelip dayanırız. Ortadoğu'da oynanan senaryonun büyük bir bölümünün faturasını ülkemiz de ödüyor, bunu da istiyorlar.

Ohalde ne yapmalıyız: Bugüne kadar Ortadoğu ya da Güneydoğu bölgesi ile ilgili uygulanan poliükalarda, birbirimizi eleştirerek, birbirimizi boğazlayarak ya da birbirimizin hatalarını veya kusurlarını gösterirken, çok dikkatli olmalıyız. Çünkü, bunların eninde sonunda kimseye yarar getirmeyeceği bir gerçektir. 1984'ten bugüne kadar uygulanan politikalarda yanlışlıklar varsa, devlet yöneticilerimiz, hükümet yetkililerimiz, bu yanlışlıkları elbette bulur, dertlerin çarelerini bulurlar; ama bir meselenin altını çizmekte yarar var: Konuşmamın başında da arz ettiğim gibi, bütün eleştirilerimizi yaparken, çareler ve tedbirleri düşünürken, hiçbir zaman parlamentonun, bu konunun odak noktası olduğunu gözden çıkarmamalıyız; ama, ne yazık ki bugün çarenin parlamentoda olması gerekirken, alın-

ması gereken tüm önlemlerin, yüce parlamentomuzca alınması gerekirken, devletin tepesinde oturan Sayın Cumhurbaşkanımızın, özellikle Ortadoğu politikasıyla ilgili, zaman zaman sergilediği mesajları, beyanlarını bir talihsizlik olarak değerlendirmekte yarar var diye düşünüyorum. Ben bunu böyle görüyorum. Hatta daha da ileri giderek, bir siyasi partimizin Sayın Genel Başkanı, geçenlerde İstanbul'da yaptıkları bir miting sırasında, tüm millete ve dünya kamuoyuna, Sayın Cumhurbaşkanımızın bu eylem ve davranışlarını bir bölücülük hareketi olarak aktarmakta ve böyle bir iddiada bulunmaktadır. Başbakanlık yapmış, yıllarca bu parlamentonun çatısı altında bulunan ciddi bir insan, -eğer dünya kamuoyuna ve Türk kamuoyuna- devletin tepesinde oturan Sayın Cumhurbaşkanımızın bu tutum ve davranışları bir bölücülük hareketi olarak algılıyor ve bunu millete ilan ediyor ise hepimizin çok daha dikkatli davranması gerekir, çok daha dikkatlice düşünmesi gerekir diye düşünüyorum.

Bunun sonucu ne oluyor? Bunun sonucu: Hükümetimizin almakta olduğu tedbirlerin, daha doğrusu kamuoyunun hükümete olan güvenini bir anlamda sarsmaya neden oluyor. Hep biliriz hafta sonları yörelerimize gidiyoruz, vatandaşla konuştuğumuz zaman Sayın Cumhurbaşkanımızın şu veya bu şekilde lafını, mehzaz olarak esas alarak "Sayın Cemal Bey, Sayın Milletvekillerim ne oluyor? gene Sayın Cumhurbaşkanımız bir yerlere bir mesaj mı veriyor?" İnanınız ben bunu hemen hemen çok kahvede halktan çok duymuşumdur, çok insandan duymuşumdur. Dileğim ve temennim odur ki, Sayın Cumhurbaşkanımız, hiç olmazsa gelinen şu nokta itibarıyla ciddi tavır içerisine girebilsin, ciddi olsun, hükümet ve parlamentonun işini yapmasını zorlaştırıcı, onun bir anlamda da politikalarını saptıran, ya da politikalarına karşı aksi politikalar ileriye sürerek kamuoyunu aksi görüşlere saptıracak yönlerde ve davranışlarda bulunmasın. Aksi halde ne olur? Aksi halde, dediğimiz gibi, kamuoyunun hükümete olan güveni sarsılır, bu, terör örgütlerini daha da çok cesaretlendirir veya terör propagandası yürüten PKK'nın yurt dışındaki propagandasına daha başka bir yönde bir malzeme olur diye düşünüyorum.

Sayın Milletvekilleri, terörle mücadele ederken, elbette bizim de düşüncelerimiz var. Sosyaldemokrat Halkçı Parti'nin, daha hiçbir partinin bu konuyu gündeme almadığı dönemlerde, 1989 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesiyle ilgili olarak çıkardığı bir program vardı. O program yıllardan beri ortada. O program yıllardan beri geliştirilerek, daha da güncelleş-

tirilerek, günün şartlarına göre, hükümetimizin programı içerisine girmiştir. Hükümetimizin programında bu konuyla ilgili tedbirler, çareler var; ama, bir tek meselenin alını çözmek istiyorum: Bana kalırsa, tek çare Türkiye Büyük Millet Meclisi ve demokrasidir. Yani, demokrasinin kurallarından, kaidelerinden, ilkelerinden taviz vermeden, fedakarlık etmeden, meseleyi yüce meclis vasıtasıyla ve yüce meclisi vasıta kılarak yürütür ve kullanırsak, bu terör belasının üstesinden gelmemek için hiçbir neden yok. Bunun için ne yapmalıyız;

Bunun için öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'ni yıllardan beri Batı'da çeşitli platformlarda insan hakları ve demokraside geriletken, insan hakları ihlalleriyle ilgili bu meselelerin üstesinden gelmemiz lazım. Dışarıda bizi algılayan, yargılayan, "İnsan hakları ihlal ediliyor, demokrasinin işleyebilmesi için, onun kurumlarının kurumlaştırılması için gereken tedbirler alınmıyor" yolundaki iddiaları çürütebilmek için, hükümet programında yer aldığı gibi, demokratikleşme olayının üzerine hep birlikte gitmeliyiz ve bunu mutlaka ve mutlaka sağlamalıyız.

Ülkenin bütünlüğü ve üniter toprak, üniter devlet niteliğini elden bırakmadan, buna sınımsız sarılarak, o nitelikler paralelinde tedbirlerimizi ve önlemlerimizi almamız. Teröristlerden halkı mutlaka soyutlamak gerekir; çünkü Güneydoğu Anadolu Bölgesinden gelen pek çok arkadaşarımdan aldığım raporlar, izlenimler var, kendim de daha önce, birkaç kez Güneydoğu Anadolu Bölgesine gittim, orada halkın en büyük sıkıntısı hükümet, propaganda sonucu kısmen yaratılan güvensizlik ortamı sonucunda, kimin terörist kimin terörist olmadığı ya da kimin bu kanlı hesaplar içinde olduğu, kimin olmadığı hususunda bir karışıklık mevcut, onun için, hükümetimizin ve emniyet güçlerimizin, devletimizin bu güçlerini yürüten insanlarımızın ve devlet görevlilerimizin özellikle teröristlerle, terörist olmayan sade vatandaş birbirinden ayırt etmekte çok dikkatli davranması gerekir diye düşünüyorum. Aksi halde, iki kamp arasında kalan insanlar "ya PKK'dan taraf olacaksın, ya devletten taraf olacaksın" durumuyla -ki, başka kelimeler de var, onu burada zabıtlara geçirmek dahi istemiyorum, içinden gelmiyor- karşı karşıya kalır; bu konu üzerinde titizlikle durmak gerekir. Aksi halde, iki kamp arasında sıkışan halkı istediği bazı yönlerle saparak, teröristlere bu konuda bir malzeme verilebilir diye düşünüyorum. İnşallah o hataya düşmeyiz, düşmemeliyiz.

Zaman zaman gündeme gelir; daha önce Japonya'da, Almanya'da,

Fransa ve İngiltere'de teröristlerle yapılan mücadelelerde en büyük malzeme olarak istihbarat örgütlerinin kullanıldığını bilirsiniz. Eğer, teröristlerle mücadele eden bir devlette istihbarat örgütleri yeterince çağdaşlaşmamış, yeterince güçlendirilememiş ve günün koşullarına göre eğitim ve öğretimden geçirilmemişse o devlette teröristlerle yapılan mücadele çok daha büyük zorluklar meydana gelir, o terörün boyu, buna paralel olarak ya büyür ya da gittikçe etkisizleşir. O bakımdan, yetkililerimizin hükümetimizin istihbaratı güçlendirmek için araç, gereç ve teknoloji bakımından ne gerekiyorsa onu yapmaları gerektiğine inanıyorum.

Diğer taraftan, üzülerek belirteyim, istikrarlı bir hükümet performansı göstermemiz gerekiyor. Sayın milletvekillerinin kafalarındaki ideolojilerine göre şu veya bu partide hizmet etmeleri gereklidir. Ama şu veya bu şekilde ne olursa olsun, bir meseleyi gözden kaçırmamak lazım. Madem ki bugün, ülkemizin başbelası, en büyük sorunu terördür, o halde, terörü elbirliğiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde halledeceğiz, üstesinden geleceğiz, tedbirini, çaresini bulacağız. Bunun sonucunda demokrasi kazanacak, Türkiye Büyük Millet Meclisi kazanacak, halk kazanacak, devlet kazanacak, Onun için değerli arkadaşlarım, siyasi düşüncelerimiz ve ideolojik yapımız ne olursa olsun, konu ve sorun terör olduğu zaman, hep birlikte, bir zincirin halkaları gibi kenetlenmeliyiz, birbirimize bağlanmalıyız. Aksi halde, "Birilerini yıpratıyorum" derken aşınan kendimiz olabiliriz, devlet olabilir, demokrasi olabilir, insan hakları olabilir. Onun için, fırsatı bir ganimet bilmemeliyiz, bu terör konusunda hepimiz elbirliğiyle kenetlenmeliyiz.

Halkın güvenini kazanabilmek ve PKK'nın olumsuz propagandasından onu koruyabilmek için öncelikle bu tablo çizildiği zaman, halka güven verebiliriz, halkı, terör belasının arkasında, hükümetin ve devletin güvenlik güçleri yanında görebiliriz. Çünkü, ordaki halka ben inanıyorum. **Biz binyıldır bu topraklar üzerinde hep birlikte yaşadık; gerektiğinde birlikte şehit olduk, sınırlarımızı birlikte kılıçla çizdik.** O halde, binyıldır yan yana yaşayan bu insanların bundan sonra da birbirleriyle birlikte yaşamaması için hiçbir neden yoktur; yeter ki, bu uluslararası boyuttaki terörün propagandalarına ve oyunlarına gelinmesin, meseleyi demokrasinin çizgileri, kuralları ve kaideleri içerisinde işletelim.

Demin dikkatimi çekti; gensoruyu veren sayın arkadaşım burada konuşurken, gensorunun bir bölümünde, işlenen cinayetlerle ilgili devletin

yeteri derecede araştırma yapmadığını, soruşturma yapmadığını hatta yanlış soruşturma ve araştırma yaptığına değinirken, bir taraftan da, korucu olarak devletin görevlendirdiği insanlar tarafından işlenen bazı cinayetlerin Cumhuriyet Savcıları tarafından meydana çıkarıldığını beyan etmiş olmalarını bir çelişki olarak görüyorum. Bir olay, ya doğrudur, ya yanlıştır. Devlet belli olaylar karşısında yeterli soruşturmayı yapıyor mu, yapmıyor mu; eğer, yapıyor ise geliriz burada doğrusunu söyleriz. Ama devletin boyutunu aşan; ya da her cinayet somut olmayabilir, ya da zaman içerisinde çözümlenemeyebilir. Ama, görülüyor ki, sayın arkadaşlarımızın gensoru önergelerinde ileri sürdüklerinin tersine devlet görevlisi de olsa devlet adına da iş yapan -sıfatu ne olursa- kişiler belli konularda suç işledikleri zaman meseleye Cumhuriyet Savcılarımız el koyabilmekte, bunları görevlerinden alarak hatta tutuklamaya kadar gidebiliyorlar. Bunun pek çok örnekleri var. Burada ben tek tek sayarak kıymetli zamanlarınızı almak istemiyorum, ama bir şeyi biliyorum; inanıyorum, açık seçik devlet güçleri tarafından işlenen kanun dışı, kanunları zorlayarak, kanunların sınırlarını aşarak yapılan hareketlerde elbette vatandaşımız zarar görüyor. Bu gibi durumda olan kamu görevlileri hakkında da Cumhuriyet Savcılarımız gerekli tahkikatı ve soruşturmaları yaparak, görevlerinden alınıyor hatta tutuklayabiliyorlar.

Demin arz ettim, partilerüstü bir politika. Bu konuda mutlaka ve mutlaka partiler üstü bir politikanın devamında yarar görüyoruz. Tüm arkadaşlarımızın iştirak ettikleri gibi.

Bir mesele daha var: "Demokrasi olursa anarşiyile mücadele edilemez."

Sayın Milletvekilleri, bu söz Türkiyemizde ilk defa kullanılmıyor. 12 Eylül öncesinde de çok kullanıldı; 1971 senesindeki 12 Mart olayında da kullanıldı. Yani, daha doğrusu, Türkiye'de maalesef istesek de istemesek de bu söz 15-20 seneden beri sık sık gündeme geliyor, kullanılıyor.

Sayın Milletvekilleri, ben bir şeye inanıyorum: Eğer birileri gelip "demokrasiyle anarşi bağdaşmaz; siz demokrasiyi iyi uygular, onun kurallarını, kaidelerini ortaya koyar işletirseniz anarşi daha da büyür" yolunda fikir ileri sürüyorlarsa, iki şık düşünüyorum: Ya bu insanlar, bu savı, bu düşünceyi ileri sürenler demokrasiyi bilmiyorlar, onun nimetlerini bilmiyorlar, ya da demokrasinin kural ve kaidelerinin rahatlığını içine sindirmiyorlar. Bunun başka bir anlamı olamaz.

Japonya'da çok daha büyük terör vardı; demokrasi içerisinde çözdüler. Almanya'da, Fransa'da, İspanya'da terör vardı. İngiltere'de, İrlanda ile hâlâ devam eden bir savaş var. Tüm bu devletlere dikkat ediniz, terörle mücadele eden bu devletlerin başarısı büyük oranda demokrasinin kural ve kaidelerinin işletilmesine bağlı olduğunu görürüz.

BAŞKAN- Sayın Şahin, sürenizi 10 dakika geçtiniz.

CEMAL ŞAHİN (Devamla)- Hemen toparlıyorum efendim.

Kesinlikle o konunun altını çizerek söylüyorum; demokrasi, hiçbir zaman demokrasilerde törelerle mücadele edilemez kuralını kabul etmiyorum, reddediyoruz. Tam tersine, demokrasiden ne kadar sapma olursa o denli terörün işine gelir, teröristlerin işine gelir. Teröristler bu ve buna benzer düzenlemelerle çok daha rahat propaganda malzemesi bulabiliyorlar.

Devletlerarası diplomasiye -Tüm arkadaşlarımla değindikleri gibi önem vermek; ikili anlaşmalarda ya da uluslararası anlaşmalarda terörün, Türkiye'deki terörün, Türkiye'deki olayların, PKK olayının bir terör hareketi olduğunu ortaya koymak suretiyle, teröristlere uygulanan bu kural ve kaideleri dünya çerçevesi içindeki her platformda gündeme getirmenin gerektiğine inanıyorum.

Sonuç olarak şunu demek istiyorum: **Demokrasinin kurallarından sapmadan, silahlı mücadeleye silahla karşı koymak gerekir.** Çünkü, devletin ve demokrasinin kendisini kollama hakkı vardır. Aksi halde, bir sorumsuz grup meydana çıkarak devleti şu veya bu şekilde taciz ederek ülkenin topraklarını ya da daha çok kan akıtıma neden olan bu hareketlerin üstesinden gelinemez.

Sayın Milletvekilleri, konuşmama son verirken, beni sabırla dinlediğiniz için, Sayın Başkan da beni sabırla dinlediği için -süremi aştığım halde sabır görterdiler; beni başışlasınlar- çok teşekkür ederim. Vaktimi aşmam konunun öneminden kaynaklanıyor. Arz etmek istediğim konuların bence aslından kaynaklanıyor. Bu nedenle yüce heyetten özür diliyorum haddimi aştığım için.

Hepinize sevgiler ve saygılar sunuyor, yüce Allah'ın bu terör belasından hepimizi selamete kavuşturmasını diliyorum.

(Alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Şahin, teşekkür ediyorum.

DYP GRUBU ADINA ERZURUM MİLLETVEKİLİ İSMAİL KÖSE'NİN KONUŞMA METNİ

DYP Grubu Adına İsmali Köse (Erzurum)-

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; Diyarbakır Milletvekilleri Sayın Sedat Yurtdaş ve arkadaşlarının, İçişleri Bakanımız Sayın İsmet Sezgin hakkında vermiş olduğu gensoru önergesi üzerinde Doğru Yol Partisi Grubunun görüşlerini arz etmek üzere huzurunuzdayım. Sözlerime başlamadan önce grubum ve şahsım adına yüce heyetinize saygılar sunuyorum.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; gensoru anayasa gereği siyasi sonuç doğuran bir müessesedir. Muhatap İçişleri Bakanımız Sayın İsmet Sezgin'dir. İddia ise; 1991 Kasım ayından bu yana muhtelif yerlerde ve zamanlarda meydana gelen ve çeşitli isimler altında sıralanan olayların aydınlığa kavuşturulmaması ve bu olayların aydınlığa kavuşturulmamasından dolayı da Sayın İçişleri Bakanı hakkındaki suçlamalardır.

Benden önce konuşan değerli arkadaşlarımız bu iddiaların gerçekten Sayın Bakanın şahsını ve siyasi konumunu da aşmak suretiyle hükümeti kapsayacak önemde çok büyük iddialar olduğunu ifade ettiler. Aynen iştirak ediyorum. Çünkü hükümetin bir bakanının bu gensoru önergesindeki iddialarda herhangi bir tanesinde kusuru var ise, kaldı ki, 12'ye yakın iddia vardır, hükümetin bundan sorumlu tutulmaması mümkün değildir. Tabii muhatap Sayın İçişleri Bakanı olduğuna göre, Sayın İçişleri Bakanımız biraz sonra bu iddialar hakkında gerekli cevabını verecektir. Ancak grup olarak ve grubun sözcüsü olarak bu iddiaları yapan arkadaşlarımızın, bu iddiaları yaparken ellerindeki belgelerin ve bilgilerin çok ciddi dayanağının olması gerekmektedir.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri, diğer arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, terör ve bölücü olaylar bir siyasi partinin ister iktidarda olsun, ister muhalefette olsun ya da hükümetin meselesi değildir. Bugün içerisinde bulunduğumuz üzücü, bölücü olayların her kesimdeki insanımızı ve her müesseseyi yakından ilgilendirdiğini ve o müesseselerin başında olan insanların da kendilerini ilgilendirdiği noktalardan bu meseleye bakış açılarını ortaya koymuşlardır.

Ben çok daha önceki konuşmalarımda arz etmişim. Anayasa Mahkememizin Komünist Partisini kapatma kararını bütün milletvekili arkadaşlarımla okumasını arzu ederim. Anayasa Mahkemesi Komünist Partisinin kapatılması kararında yine bir yerinde “ülkenin toprağı ile, bayrağı ile, insanıyla bölünemeyeceğini ve hangi siyasi düşünce olursa olsun bu değerlerde herhangi bir düşünce ortaya koyduğu takdirde bunun yine yanlış olacağını” ortaya koyan çok güzel bir karar vermiştir.

Geçtiğim günlerde Yargıtay Başkanımız yeni yargı yılının açılışı dolayısıyla yapmış olduğu açıklamasında, konuşmasında, terör ve bölücü olaylara değinmiş ve yargı camiasının hissiyatını ortaya koymuştur. Tabii diğer müesseselerin başlarında olan insanlarımız da ve özellikle basınımızın bu mesele üzerinde çok hassas hareket etme mecburiyeti vardır. Başından beri söylüyoruz. Bu mesele milli bir meseledir. Hepimizi alakadar eden, bu ülkede yaşayan her ferdi ilgilendiren ve gelecekte de hepimizi sorumluluk altına sokacak çok önemli bir meseledir. Bu milli meselelerde hükümetin yapmış olduğu icraatlarda noksanlıklar olabilir. Alınan tedbirlerde aksaklıklar olabilir. Gelecekte yapılması gereken tedbirler bu kürsüden söylenmek suretiyle hükümetimizin ve İçişleri Bakanlığımızın çözümlenebilir. Ancak bu kürsülerden, özellikle bu mukaddes çatı altında o bölgede yaşayan insanlarımızın hissiyatlarını, etnik yapılarını istismar etmek suretiyle, onlara faydalı olacağını demek suretiyle bu kürsülerden yanlış yerlere mesaj verme durumunda kalanlarda, orda yaşayan insanlarımıza fayda değil, zarar getirirler.

Bu millet bin küsür yıldan bu yana bu mübarek topraklar üzerinde kanlarını akıtmak pahasına, canlarını vermişler ve bugünkü milli sınırlarımız içinde ilelebet yaşamaya da karar vermiş ve yemin etmişlerdir. O ecdadın evlatları ve torunları olarak, özellikle de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin temsilcileri olarak bizler, bu birlik ve bütünlüğü tesis edecek, bozmayacak ve Müslüman milletimizi bölmeye çalışan, ister içeride, ister dışarıda; ister dost, ister düşman devletlerin bu mesele üzerindeki girişimlerini de ortadan kaldırmak hepimizin görevidir. Bu işin iktidarı, muhalefeti yoktur; grubu ya da tek milletvekili dahi olsa, bu mesele üzerinde ayrı düşünmek mümkün değildir.

Bir yıl kadar önce bu kürsüden, anayasanın 84. maddesine göre, ülkenin toprağıyla, insanıyla bölünmez bütünlüğüne yemin eden her arkada-

şımızın, bu yeminine, vekaletini bırakıncaya kadar sadakati şarttır. Eğer bu sadakatine halel gelmesini istemiyorsa, buradaki bütün milletvekili arkadaşlarımızın, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünde, yine devletimizin güvenlik kuvvetleriyle hukuk çerçevesi içerisinde, kanunlarımızın vermiş olduğu imkânlarla alınan tedbirlerin yanında olmak mecburiyeti vardır. Ola ki, “biz bu alınan tedbirlerin karşısındayız; Türk Silahlı Kuvvetlerini sevmiyoruz; biz Türk polisini sevmiyoruz; bunlar işgal kuvvetidir ya da yabancı kuvvetlerin güvenlik gücüdür” diyen olursa, hele de bu kürsüden PKK'nın kefesine bu milli güçleri koymak suretiyle istismara kalkarsa, bu Meclis, elbetteki bu şekildeki düşüncelere müsamaha etmez. (Alkışlar)

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; geri kalmış bölgemizdir, insanlarımızı fukaralaşmıştır, kalkınmaya ihtiyacı vardır. Her zaman her zeminde söylüyoruz, o bölgenin insanlarıyız. Bir taraftan trilyonlarca lirayı güvenlik maksadıyla devletin harcamasına sebep olacaksınız ve devletin burada yapmış olduğu icraatına destek vermemek suretiyle olayların gelişmesini ve boyut kazanmasını sağlamaya çalışacaksınız ve devletimizin kendi meselesini başkalarına jurnallemek suretiyle yabancı güçlerden, yardımcı olmak için talepte bulunacaksınız; bir taraftan da kalkınmamışlıktan bahsedeceksiniz!.. Bu yanlışları muhakkak surette düzeltmemiz lazımdır.

Ben, gensoru önergesini veren arkadaşlarımızı kınamıyorum; onlar da sıkıntı içerisinde; onların da üzerinde siyasi, ekonomik ve kültürel yönden çeşitli baskılar, zorlamalar vardır; ama müracaat yeri, görüşecekleri müesseseler bellidir. Bugün bu gensoru önergesini vermek suretiyle işte olayın asıl sorumluluğunu taşıyan Türkiye Büyük Millet Meclisini muhatap etmelerinden dolayı da ben kendilerine teşekkür ediyorum; ama iddialarından dolayı da -Sayın Bakanımızın vereceği cevaplardan sonra da- böyle asılsız iddialarla da bir daha gensoru önergesi vermemelerini de tavsiye ediyorum; çünkü burada isimleri yazmak suretiyle, asılsız ve mesnetsiz, özellikle hem güvenlik kuvvetlerimizi ilgilendiren, hem de adli müesseselerimizi ilgilendiren konularda, bir Sayın Bakanımızı veya Bakanlığımızı suçlamak, arasındaki diğer güçlerimize de zarar verir. O müesseseleri de yaralar. O itibarla, o baskı altında kalan HEP milletvekilleri arkadaşlarımızın, olayların bugün meclise getirdikleri gibi, ekonomik meselelerde olsun, sağlık, eğitim ve diğer konularda da ol-

sun, meselelerini ilgili müesseselerimizin nezdinde araştırmalarını ve takip etmelerini canı gönülden istiyoruz.

Çok çeşitli şeyler söylenmektedir, hatta Cumartesi ve Pazar günü şahit olduğumuz, gözlerimizle gördüğümüz korkunç olaylar vardır. Dün akşam, bir televizyonun bir kanalında sayın Meclis Başkanıyla karşı karşıya oturan bir milletvekilimizin konuşmalarına da şahit olduk.

Değerli Milletvekilleri, bir defa Halkın Emekçi Partisiyle* PKK'nın kesinlikle yakınlık ve uzaklık bağlarını tespit etmemiz lazımdır. Bu kürsüden, bu arkadaşlarımızın, PKK'nın bir canı şebekesi olduğunu, Ermeni uşağı olduğunu ve onların emellerinin gerçekleşmesi için kurulmuş bir cinayet şebekesi olduğunu... (DYP, ANAP, RP ve MÇP sıralarından alkışlar) ve aynen 1920'li yıllarda ne yaşıyorsak, Osmanlı İmparatorluğunun parçalanması, bölünmesi ve yine o günlerde beraberce bu topraklarda yaşayan insanlarımızı birbirine karşı getirmek suretiyle, hangi oyunlar oynanıyorsa, bugün de yine dost-düşman aynı oyunu önümüze koymuşlardır. Yine maalesef mezhep mesleğini ve etnik yapıyı karıştırmak suretiyle, en büyük güç olan 60 milyonluk potansiyelimizi ve -askeri açıdan olsun, siyasal açıdan olsun, en büyük değerimiz olan nüfusumuzu- bu coğrafyaya çok gören insanlar yine milli ve manevi değerleriyle tarihi değerleriyle, bütün değerleriyle et ve kemik haline gelen bu insanları birbirine düşman etmek suretiyle karşı karşıya getirmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti bu oyuna gelmeyecektir ve gelmediğine de, 9 aylık hükümetimiz zamanında da, ondan önceki hükümetler zamanında da şahit olduk. Evet, önceki hükümetlerin de icraatlarında yanlışlar vardır. Olay 1984 yılında başladıktan sonra, 8 yıllık icraatı yapanları ben burada kınamak, suçlamak, yanlışlarını söylemek istemiyorum; onun bütün irdelemeleri yapılmıştır ve olayların bu boyutlarda, bu şekilde, bu noktaya gelmesinde 9 aylık hükümetin çok büyük kusuru olmadığını da hepimiz kabul ederiz. Kimin payı varsa, tabii ki, o yapmış oldukları yanlışlıklardan dolayı, kendi hisselerine düşeni alacaktır. Ancak, bugün burada amacımız birilerini kötülemek, karalamak, değil. Bugün bu milli meselede mutabakatımız vardır ve iki grup temsilcisi arkadaşımız da hemen

---

(*) Olağanüstühal Bölgesi'nde, HEP aleyhindeki pullamalarda da "Halkın Emekçi Partisi" terimi kullanılmaktadır.

hemen aynı düşünceleri ortaya koydular. Demek ki, Türkiye Büyük Millet Meclisimizde bu milli meselede, bu bölücü meselede fazla farklı düşünce yoktur; ekserisi hatta azamiye yakını aynı noktadır. Yeter ki bu meselenin üstesinden bir an önce gelinsin; bütün milletvekillerimizin, bütün partilerimizin arzusu budur.

Hükümetimiz ne yapmıştır? Sayın İçişleri Bakanımız ne yapmıştır; Değerli Milletvekilleri, biraz da buna değinmek istiyorum. Elimizi vicdanlarımıza koyup, 9 aylık icraatı şöyle bir gözden geçirmek mecburiyetimiz vardır. Bir DYP-SHP koalisyon protokolü vardır, bir de hükümet programı vardır. Bu konularla ilgili protokolden hükümet programına inikal eden çok cüretane yazılmış ve hepimizin hissiyatını ortaya koyan cümleler vardır. Bunlardan bazılarını okuyorum: "Türkiye Cumhuriyeti üniter bir devlettir. Şiddet ve terör yoluyla devletin varlığını ve demokratik otoritesine saldırı, insan hak ve özgürlükleri çerçevesine giremez ve kabul edilemez. Yurttaşlarımız arasında kültür, düşünce, inanç, dil ve köken farkları olması doğaldır. Ancak, devletin resmi dili, bayrağı, simgeleeri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin hükümlerlik hakları her türlü tartışmanın dışındadır." Hükümetimiz, protokol gereği, programına koymuş olduğu bu düşünce çerçevesinde, İçişleri Bakanlığı'nın üzerine düşen görevini orada yerine getirmesi için her türlü imkânı vermiştir.

Sayın İçişleri Bakanı, yıllardan bu yana, 1970 yılından da önce, 1920'li yıllarda da, Türkiye'deki meselenin bir anarşi ve terör meselesinden ziyade; bölücülük meselesi olduğunu ve muayyen insanlarımızın, miktarı belli olmayan topraklarda bir devlet kurmak iddiasında olduklarını açıkça ve cesaretle, Bakanlığa geldiği ilk günlerde ifade etmiştir. Bu çok önemli bir olaydır. Çünkü, Sayın İçişleri Bakanımız görevi başlamadan önce "Anarşi, terör, bölücülük" deniyordu; ama, olayların boyutunu ve PKK'nın hedefini tam çıplaklığıyla ortaya koyma durumu olmamıştır. İşte Sayın İçişleri Bakanı'nın bu şekildeki teşhisinden ve ortaya koymuş olduğu bu tablodan sonra, devlet daha fazla hassasiyet göstermek suretiyle, devletin güvenlik güçlerinin organizesi daha ciddi bir şekilde yapılmak suretiyle, olayın üzerine çok daha ciddi bir şekilde gidilmiştir. Sayın Bakanın tecrübesinden ve Sayın Bakanın toplumu tanıma durumundaki yapısından herhangi bir şüphemiz yoktur ve bugüne kadar gerek hükümetimizin, gerek İçişleri Bakanımızın, terör, anarşi ve bölücükle yapılmış olan mücadeledeki yaptıkları bütün icraatlarını

Doğru Yol Partisi Grubu olarak tasvip ediyoruz, taktir ediyoruz ve bundan sonra da, bu gücümüzle Doğru Yol Partisi Grubu olarak aynı icraatın devamından yana olduğumuzu ve hükümetimizin, Sayın Bakanımızın yanında olduğunu da ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; Kurban Bayramı'nı geçirdik. Kurban Bayramı'nda Milletvekillerimizin birçoğu kendi vilayetinde, yakınlarının yanında günlerini geçirdi veyahutta tatilde deniz kenarında geçirdi. Kurban Bayramı'na doğru gazetelere şöyle bir baktığımızda İçişleri Bakanı sayın İsmet Sezgin'in, bir haftalık tatilini Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde geçirdiğini göreceksiniz. Kurban Bayramı'nı yakınlarının yanında geçirmekle, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki insanlarımızın arasında geçirmenin arasında bir fark olmadığını en güzel mesajını verdi Sayın Bakan. Bence bu HEP'li Milletvekili arkadaşlarımızın Sayın Bakanımıza bu kürsüden bir teşekkür borçları vardır. Kendileri belki de Kurban Bayramı'nda oralarda yoklardı; ama Sayın Bakanımız Kurban Bayramı'nda o bölgedeki insanlarımızın arasındaydı.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri, mevzuattaki boşluklar dolayısıyla güvenlik kuvvetlerimiz arasındaki organize boşluğu ve birbirlerine bağlılık durumu yine tam istediğimiz noktaya getirilmemiştir; ama, Sayın İçişleri Bakanının o ciddi tutum ve davranışları sonucunda, devlet anlayışı sonucunda bölgedeki görevli bütün askerimiz, polisimiz, jandarmamız, oradaki sivil otoritenin emrine verilmiştir, valilerimizin emrine verilmiştir. Olağanüstü Hal Valisi'nin emrindedir. Bugün artık bir sorumsuzluk veya yetki çatışmazlığı yoktur ancak istediğimiz, yine kanunlarımızdaki boşlukların doldurulması s retiyle orada teskiye amiri haline getirmelidir. Yani valilerimizi ve kaymakamlarımızı, kendisine bağlı olan hangi kurum ve kuruluş var ise, o kurum ve kuruluşların başlarındaki insanlar asker veya hangi menşeden olursa olsun, onların özellikle bakanlığa bağlı olan birimlerdeki çalışmaların sivil otoritenin teskiye amiri olması gerekmektedir. Teskiye amiri yapmadığımız müddetçe yine zaman içerisinde ülkemizin başka yerlerinde de, o bölgemizde de sıkıntılarımız olur, bu otorite boşluğundan dolayı da yine hep beraberce bunun üzüntüsünü çekeriz. O itibarla bu mevzuat çalışmalarının da bir an önce tamamlanması gerekmektedir.

Faali meçhul olaylar, 9 aylık hükümetin meselesi değildir. Yalnız şu anda gensoru önergesindeki iddia edilen isimlerden de ibaret de-

ğildir. Bu 15-20 sene içerisinde daha çok geçtiğimiz 8 yıl içinde birçok faili meçhul olay vardır ve kaldı ki, daha dünkü gazetelerde öldürülen o gazetecinin telefonla konuşmak sonucunda bir toprak meselesinden bahsediliyor. Olaylar adliyeye intikal etmiştir, adli makamlar da inceleyecektir, polis, asker ve bakanlık da üzerine düşen görevi yapacaktır; ancak her olayı -tabii şimdi karanlık günler olduğu için, dumanlı hava olduğu için, bu arada toprak anlaşmazlıkları, kan davaları da görüşülüyor, bunun da hesaplaşması yapılıyor- ve o bölgedeki olayların sonucunu çok iyi şekilde öğrenmeden o olayları adli makamlarımız da inceleyip gerekli kararlarını ortaya çıkarmadan önce, hangimiz olursak olalım teşhisimizi yüzde yüz ortaya koymamız bence yanlış olur.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; bölgemizde vatandaşlarımızın işsizlik dolayısıyla büyük sıkıntısı vardır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgemizdeki insanların değil. Türkiye'deki bütün insanlarımızın ihtiyacı vardır. Demin SHP sözcüsü Sayın Şahin arkadaşımız da bahsettiler, milletvekillerimizin tümünün vilayetlerinde sıkıntılar vardır; ancak burada bu düşmanların elinden bu silahı almamız lazım. Biz, önceliği, bu bölgelere veriyoruz. Vilayetlerimizdeki yaşayan insanlarımız da veriyor. Bu millet vatanperverdir. Bizim milletimiz şu anda gözbebeği olan ve herkesin titreyerek, canı gibi sevmiş olduğu evlatlarını ve herkesin gözleri, o bölgele-re gönderdiği, üzerine titreyerek canı gibi sevmiş olduğu vatani görevini yapan insanlardadır. "Yeterki orada kan dökülmesin, akşam radyosunu, televizyonunu dinleyen vatandaşımız, bir kötü haber almayayım düşüncesiyle, bütün haklarından feragat etmek suretiyle eğer fukaralık varsa biz haklarımızı onlara öncelikle veriyoruz. Hükümet onların kalkınması için gerekli icraatlarını, işlemlerini yapsın" diyebilecek kadar da diğer bölgelerimizdeki insanlar bu vatanperver düşüncelerini bize kadar intikal ettiriyorlar. Devlet ve Hükümet de üzerine düşen görevi yapmıştır. Konumuz dışı olduğu için bahsedip zamanınızı almak istemiyorum ama, daha bundan bir hafta, on gün önce Şırnak olaylarını görüşürken hükümetin bu yılki ekonomik politikasından Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgemizdeki yapacağı işleri rakamlarıyla burada arz etmiştim, rakamlar trilyonlarca liranın üzerindedir. Bu, yalnız bu yıla has da değildir. Türkiye Cumhuriyeti devleti, ne bu yıl, ne de önceki yıllarda, kurulduğundan bu yana bölücülük yapmamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, her köşesine aynı gözle bakmıştır ve her köşesine aynı iyi niyetle hiz-

metlerin götürülmesini planlamıştır, programlamıştır; bütçemizin ve devletimizin imkânları ölçüsünde. Hiç kimsenin bunu istimsar etmeye hakkı yoktur; yalnız devletin boşluğu vardır. Devlet kendisine bağlı olan bu milli televizyondan yapmış olduklarının propagandasını yapmamıştır ve halen de yapmamaktadır. Evet, bir tarafta, maalesef korsan olarak kurulmuş olan ve birçokları da kanunsuz olarak yayına girmiş olan televizyon ve radyo kanallarından her türlü propaganda ve reklam yapılırken, maalesef kendi milli müessesemiz olan, Anayasa ve TRT Kanununu gereğince hükümetin emrinde olan müesseseden devlet yapmış olduğu icraatların propagandasını yapamıyor. İstihbaratımız zayıftır, propagandamız noksandır. PKK'nın ise hem istihbaratı, hem de propagandası fazladır. İşte bu gücü yenmediğimiz müddetçe güvenlik kuvvetlerimizin işi de zordur. Bu nedenlerle televizyon ve basın aracılığıyla devletimizin, bugüne kadar yapmış olduklarını tarihiyle, rakamıyla, belgesiyle ortaya koyması lazımdır. Ayrıca, PKK'nın ne olduğunu söylemeliyiz. PKK'nın arkasında hangi güçler vardır; Ermenisi; Rumu, Yahudisi veya Amerikası, Almanı. Bakın, daha dün Edirne'den giren TIR'ın içerisinden çıkan kasetler ve kitaplar bugün tartışma konusudur. Bir uydurma kaset mi düzenlenmiştir. Almanlar mı yapmıştır, o basın-yayın evraklarını Almanlar mı basmıştır, kim yaptıysa, bu silahları kim veriyorsa, hangi güç varsa, bunların hepsinin milletimizin gözünün önüne serilmesi lazımdır.

O bölgedeki insanlarımız bu devlete bağlıdırlar ve bu devlete bağlılıklarından dolayıdır ki, 60-70 seneden bu yana aynı iddialarla ortaya çıkanlara müsamaha etmiştir, onların yanında yer almamıştır. Bu özellikle de inançlarına terstir. Bugün bu davanın peşinde olanlar, Marksist-Leninist düşüncede olup, Allah'ı kitabı tanımayan insanlardır. O bölgede yaşayan insanlarımız ise, bu memleketin en fazla inanan insanlarıdır. İşte bu inançlarından dolayıdır ki, bugüne kadar zararlı ve fitne düşüncelerin arkasında olmamıştır. Bu insanlarımıza sahip olmak mecburiyetindeyiz. O yapıda olan insanlarımızı eğitim yönüyle de desteklemek mecburiyetindeyiz. O insanlarımızın gönüllerine milli ve manevi değerlerini yerleştirmedigimiz müddetçe de, yalnız silahlarla o bölgede aşayışı temin etmemiz zordur.

Yatılı Bölge okullarının bir an önce devreye girmesi lazımdır. Mezralarda, çok az nüfusu olan yerlerde okul olmaz değerli milletvekillere

ri. 10 öğrenciye bir okul yapacaksın, bir öğretmen göndereceksin; bir defa bu mili ekonomiye de zarardır. Bunları da yine milli mutabakat çerçevesinde, o bölgelere daha fazla yardımcı olmamız düşüncesiyle toplulaşmamızın da faydası vardır. Bu, hem asayiş ve sağlık hem de eğitim yönünden fevkalade faydalı olur.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; ayrıca Sayın İçişleri Bakanımız, yalnız içeride alınan tedbirlerle kalmamış, dışarıda da birtakım tedbirler alma yoluna gidilmiştir. Zira, olayın azamisi zaten dış kaynaktır diyoruz ve dış kaynakların da devlet arşivlerinde belge ve bilgileri vardır, bu hepimize malumdur. Sayın Bakan, göreve başladığından hemen sonra, Nisan ayı içerisinde Bekaa Vadisi'nde yuvalanan PKK örgütünün Suriye'den almış olduğu fiziki desteğe son vermek için buraya bir seyahat yapmıştır. Bunlar Suriye'den aldıkları fiziki desteğin yanında diğer devletlerden de lojistik destek ve para yardımı sağlayarak ülkemize girecek caniyane hareketlerde bulunmaktadırlar, seyahat bunu önlemeye yaneliktir. Suriye ile olan anlaşmanın sonucunda da bugün PKK, Bekaa Vadisi'ni terketmiştir. Onunla kalınmamış arkasından İran'a gitmiştir; İran Devleti ile de gerekli görüşmeler sonucunda gene hepimizin şahit olduğu sonuçlar alınmış ve İran, PKK'yı yapmış olduğu hareketlerden dolayı kınama noktasına getirilmiş, ayrıca, İran'da bulunan PKK kamplarının kapatılması konusunda mutabakat sağlanmıştır. Bunun da yakında inşallah hep beraberce izlerini göreceğiz.

Şimdi, sıra Irak'a geçmiştir ve asıl kaynak, asıl önemli olan yer de Irak'tır. İki devletin de başı vardır, muhatabı bellidir; ama Irak'ın başı belli değildir, muhatabı yoktur ve maalesef üzülererek ifade edeyim, o muhatabı ve başında henüz kimin kalacağı belli olmayan devlette yer alan terör örgütü müdür; bölücü örgüt müdür, her neyse o örgütten çeşitli temsilciler olmak suretiyle, Çankaya'da Sayın Özal'ın görüşmesi de yanlıştır; çünkü o devleti biz milli bir devlet olarak kabul etmemekteyiz. Şimdi, ona cevaben Saddam veya onun süzcüsü diyor ki, "Peki, biz size PKK'lıyı gönderirsek, siz ne yapacaksınız?" Öyleyse, bu şekildeki dış politikalarda da Sayın Cumhurbaşkanının biraz dikkatli hareket etmesi lazımdır.

HASAN DİKİCİ (Kahramanmaraş) - Talabani'ye kırmızı pasaportu kim verdi, onu söylesene?

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Talabani ve Barzani'nin tarih içeri-

sinde yapmış olduğu icraatlar bellidir, hedefleri de bellidir, düşünceleri de bellidir; Türkiye'nin lehinde bir düşüncelerinin olması mümkün değildir.

HASAN DİKİCİ (Kahramanmaraş) -Talabani'de kırmızı pasaport var.

İSMAIL KÖSE (Devamla) - Onun için Talabani ve Barzani'ye inanmak suretiyle hareket etmek yanlışır, çünkü şu anda Irak'taki PKK, Talabani ve Barzani'nin himayesindedir. Şu anda hem insan unsuru bakımından, hem de Irak'ın bırakmış olduğu silahlar bakımından her şey PKK'ya teslim edilmiş durumdadır. Onun için şimdi sıra Irak'tadır. Irak'ın Kuzeyindeki bu boşluğu nasıl dolduracağız konusunu ve alıncak tedbirler konusunu muhakkak ki önümüzdeki günlerde ve aylarda kısa zamanda ciddi tedbirlerle halledecektir, bunda mecburiyet vardır; çünkü hem sınırlarımız çok uzundur, hem de bir otorite boşluğu vardır. Bu otorite boşluğundan dolayı oraya gelmişlerdir ve etnik yapıdan dolayı da oradaki insanlarla beraber hareket etme durumuna getirmişlerdir olayı, büyük de imkân vardır. Bu imkân, Saddam'ın geriye bırakmış olduğu silahlardır. Tabii PKK'nın elinde gene maalesef kendi içimizdeki hainlerin de kurmuş olduğu şebeke ile beraber uyuşturucu kaynağı vardır, beyaz kadın ticareti vardır. Bu hain şebekenin, bu cinayet şebekesinin, bu vatan haini bölücü terör örgütünün bütün bu ahlaksız ve yanlış hareketlerini televizyondan aktarmak lazımdır, vatan-daşlarımızın bunları bilmesi lazımdır. Eğer bunun uyuşturucu kaynağı kurutulursa, silah kaçakçılığı kaynağı kurutulursa, Kuzey Irak'taki bu otorite boşluğundan dolayı orada başıboş hareket etme durumlarına engel olunursa Türkiye Cumhuriyeti devleti çok büyük mesafe alır.

Sıkıntımız şudur: Bir tarafta demokrasi ve hukuk devleti, insan hakları; bir tarafta da silahı eline almış güvenlik kuvvetlerimize saldıran, daha doğrusu devlete saldıran ve kitabında yazdığı kuralı uygulayan bir bölücü cinayet şebekesi var. Onun kitabı öyle emrediyor çünkü. Marksist-Leninist düşüncenin hedeflediği strateji bellidir. Şimdi ise halkı arkasına almanın mücadelesindedir. Bugüne kadar gerekli eylemlerini dışarıdan gelmek suretiyle yapıyordu, bir zaman sonra dağlara çıkmak suretiyle bu eylemlerini gerçekleştirmeye başladı, şimdi de ilçelere, şehirlere, daha büyük yerleşim merkezlerine girmeye başlamışlardır. Hatta, üzülen ifade ediyorum, karayollarımızı tutmak suretiyle, vasıtalarımızı durdurmak su-

retiyeler hergün yaşadığımız soygun ve cinayet olaylarına şahit olmaktadır. Gene üzülmek ifade ediyorum, dün akşam hakimimizi ve savcımızı şehit ettiler. Bu güne kadar vatani uğrunda canlarını kaybeden bütün şehitlerimizi rahmetle anıyorum, geride kalanlara da sabır diliyorum.

Sayın Başkan, Sayın Milletvekilleri; güvenlik kuvvetleri bu milletin içerisinde çıkan milli güçtür; hangi kesimde olursa olsun, askeriyle, polisiyle bizim insanımızdır; o bölgeden, bu görevi yapan insanlarımız vardır. Bunlara düşman gözle bakmak fevkalade yanlıştır. Bunlar da, oradaki insanlarımızın huzurunu temin etmek, oradaki insanlarımızın daha fazla refaha kavuşması amacıyla çeşitli imkânların gelmesi ve onların asayişini temin etmek için görevlidiler.

Şu kadarını ifade ediyorum ki, gerek HEP'in kongresinde, gerek başka zamanlarda şurada, burada, gazetelere verilen beyanatlarda -İnşallah doğru değildir, çünkü, gazetelerin yazmış olduğu herşeye de inanmıyoruz; çünkü, çok yanlış şeylerin çıktığına da şahit oluyoruz- PKK'ya gösterilen sempatinin Türk Silahlı Kuvvetlerine de gösterilmesini istiyoruz. PKK'nın haklarının savunulması kadar, orda güvenlik tedbiri almak maksadıyla, o bölgedeki asayişini temin etmek maksadıyla, devletin gücü olarak kanunlar çerçevesinde görev yapan insanlarımızı da sempati duyulmasını arzu ediyoruz. O milli gücümüze hain gözle bakmanın manası yoktur, O milli gücümüzü işgal kuvveti olarak görmek vatan hainliğidir. (DYP ve ANAP sıralarından alkışlar) Onun için, HEP kongresi konusuna da girmek istemiyoruz; bütün gözler görmüştür. Onun da incelemesini elbette ki müesseseler yapacak; sonuçları varsa, ilgili merciler tabii ki kovuşturmasını yapacaktır.

Yine o bölgede toprak reformu yapılmalıdır; yapılmalıdır ki, HEP'in başına gelen Sayın Türk'ün de toprakları hiç olmazsa oradaki aç, fakara hemşerilerimize, oradaki vatandaşlarımıza dağıtılsın, o imkânlardan da oradaki vafadaşlarımız istifade etsin.

BAŞKAN- Sayın Köse, sürenizi 12 dakika aşmanız efendim.

İSMAİL KÖSE (Devamla)- Sayın Başkanım; bu müsamahanızdan dolayı zatiâlinize şükranlarımı sunuyorum ve sözlerimi bitirmek istiyorum.

Değerli Milletvekilleri, Sayın Bakanımızın ve hükümetimizin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki terör ve bölücü olaylarla il-

gili bütün icraatlarını yürekten destekliyoruz. Gensoru önergesine de, Doğru Yol Partisi Grubu olarak ret oyu kullanacağımızı arz eder, yüce heyetinizi saygıyla selamlarım. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Sayın Köse, teşekkür ediyorum efendim.

Institut Kurde de Paris

RP GRUBU ADINA MALATYA MİLLETVEKİLİ OĞUZHAN ASİLTÜRK'ÜN KONUŞMA METNİ

BAŞKAN- Refah Partisi Grubu adına, Grup Başkanvekili ve Malatya Milletvekili Sayın Oğuzhan Asiltürk konuşacaklardır.

Sayın Asiltürk, buyurun. (RP sıralarından alkışlar)

RP Grubu Adına Oğuzhan Asiltürk (Malatya) - Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; İçişleri Bakanı Sayın İsmet Sezgin hakkında verilmiş olan gensoru münasebetiyle Refah Partimizin görüşlerini açıklamak üzere huzurlarınıza çıkmış bulunuyorum. Sözlerime başlarken, Sayın Başkan ve Değerli Milletvekillerini sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Değerli Arkadaşlarım, bu konular bu mecliste uzun uzun tartışıldı. Şimdiye kadar birçok defalar bu konular üzerinde değerli milletvekili arkadaşlarımız, grup sözcüsü arkadaşlarımız beyanlarda bulundular. Bütün bunlardan elde edilmek istenen şey, bizim Refah Partisi olarak hedeflediğimiz şey, iktidara, bu konuların halli için yardımcı olabilmek, doğru olduğuna inandığımız şeyleri hükümete göstermek ve bunların tatbik edilmesi halinde daha iyi neticelere ulaşabileceğimizi anlatmak idi. Şimdiye kadar bunları defaatle yaptık. Şimdi huzurlarınızda bunları bir kere daha tekrar edeceğim:

Şu mecliste aslında konuşulmayan bir husus kalmadı; ama bu konusulanlardan bir neticeye varıldığı da maalesef şimdiye kadar görülmedi. İnşallah bundan sonra olur diye ümit ve temenni ediyoruz.

Bizim bu konuya yaklaşımımız biraz daha farklı. **Konunun mücerret emniyet ve asayiş kuvvetlerinin tenkidi olarak ele alınması anlamlı görüyoruz.** Sadece asayiş ve emniyet kuvvetlerini ele alarak sadece onları tenkit ederek, onların tabii olarak yapması mümkün olan hatalara bu meseleyi bina ederek, bir çözüme ulaşmamız mümkün değildir. Dolayısıyla şunu da kabul etmiyoruz, şunu da içimize sindirmiyoruz: İddia edildiği gibi, bu hükümet bütünlüğümüzü ortadan kaldırmaya yönelik bir tertibin içerisinde olamaz; bunu da kabul edemeyiz. Aynı şekilde bu hükümet terörü önlemek istemiyor, terörü artırmak için özel tertipler yapıyor... Bunu da kabullenmek mümkün değildir. **Yine, bu cümleden ola-**

rak hükümet, özellikle, bölge halkına zulmetmek için bazı tedbirleri, bazı uygulamalar yapıyor... Bunu da kabul etmek mümkün değildir. Ama ortada bir d realite var, gerçek var, Bölgede bu şikayetler de oluyor. Öyleyse n bunlar oluyor?

Bize göre b (hükümet, bu haksızlıkları, bu yanlışlıkları önlemek arzusunda bulunuyor; bulunuyor ama bunları gerçekleştiriyor. Yani neden bunun üzerine basarak söylüyorum. İki husus var: Biri kötü niyet, biri bu işi becerememek. Ben bu hükümeti kötü niyetle suçlamıyorum; ama herkesin gördüğü bir gerçek var. Hadiseler artıyor, olaylar artarak devam ediyor, kan dökülmesi fazlalaşiyor, gittikçe daha şiddetle bu olaylar devam ediyor. Öyleyse bu hükümet bu işi elbette beceremiyor, bu işi halledemiyor, tedbir almakta yeterli değil, bir çare bulamıyor. Bizim şikayetimiz ve konuya yaklaşımımız bu açıdandır, bu tarzda yaklaşıyoruz.

Hükümetin politikası, bize göre dış güçlerin ekmeğine yağ sürüyor. Doğru Yol Partisi Grubu adına konuşan değerli arkadaşımız çok güzel şeyler söyledi. Onların gerçekleşmesi lazım. Onların gerçekleşmesi değil, tam tersi yapılıyor. Bu tam tersi tatbikat yapıldığı sürece, bölgede daha iyiye gidişin sadece hükümetin samimi olduğuna inandığımız temennileriyle gerçekleşmesi mümkün değildir.

Çekiç gücü desteklerken, bu hükümet, bu iktidar, şu anda da beni dinleyen Sayın Başbakan, Sayın Başbakan Yardımcısının da bulunduğu hükümet, Türkiye parçalansın diye bunu yapmıyor; ama netice itibarıyla bu Çekiç Güç bu bölgede Türkiye'nin parçalanmasının senaryolarını oynatıyor. İyi niyet her zaman çözüm getirmiyor, iyi niyetle çözülecek olsa, bu hükümetimiz de bu meseleleri çözer; ancak bu arzuların, bu iyi niyetlerin netice almadığını, politikaların mutlaka gözden geçirilmesi gerektiğini bir kere daha huzurlarınızda ifade etmek istiyorum.

Bu hükümet halkın desteğini kazanmak istiyor; ama halkın desteği, bu hükümetin tatbikatıyla kazanılamaz, kazanılamıyor. Keşke ben yanlış olsam, keşke bir yıla yakın bu dönemde hükümet bu tatbikatıyla bu desteği kazanmış olsaydı; ama kazanmaktan başka, gittikçe kaybettiğini acı acı hepimiz görüyoruz. Düne kadar Şırnak'da Vali'nin beyanı ile devletin yanında olan Şırnak'lılar bugün maalesef yüreklerinde bir acı hissetmektedirler, bölgeden göç etmeyi arzu eder, düşünür hale

geldiler. Bu mu hükümetin halkı yanına alması? Eğer, hükümet halkı yanına alabiliyor, böyle davranıyorsa, neden bu insanlar, bu sıkıntıların içerisinde düşüyorlar? Sayın Meclis Başkanı ile beraber, bütün partilerin temsilcilerinin bulunduğu bir heyetle bölgeyi ziyaret ettik. Doğru Yol Partisi'nin çok olgun, çok kıymetli grup başkanvekili orada halkın şikayetlerini bizimle beraber dinlediler. Bu şikayetler gitükçe artıyor, azalmıyor, Sebebi ise gayet basittir. Çünkü, bu hadiseleri önlemek için bölgeye yaklaşımın nasıl olduğuna dair burada her vesileyle ifade ettiğimiz hususlar yerine getirilmiyor. Bölgeye seçerek insan göndermek lazım geldiğini herkes ifade ediyor, hatta DYP'nin grup sözcüsü de burada ifade ediyorlar; ama, bölgede maalesef öyle görevli arkadaşlarımız var ki, çok kıymetli insanlardır, çok değerli insanlardır, başka bir görevde fevkalade üstün başarı da elde edebilirler; ama, bölgeyi potansiyel suçlu gibi gördüklerini kendileri ifade ediyorlar. Bunu benim söylemem lüzum yok. Sayın Sami Daçe kardeşimiz bunları bizzat duydu. Acaba bu kadar gayretten, bu kadar çalışmadan, bu kadar araştırmalardan sonra, bunlar iktidara hiç olmazsa yardımcı olmak için belirli ölçüde faydalı olmayacak mı? Şimdiye kadar olmadı. Bundan sonra ne olacak bilemiyoruz. Bunları ciddi olarak ele almak lazım. Eğer biz bölgeyi, bölge halkını potansiyel suçlu gibi görürsek, -samimi söylüyorum- hiçbir yere ulaşamayız. Bunu mutlaka önlememiz lazım. Görev değişiklikleri hakikatte ceza manasında da değildir. Bir arkadaşımızı alır taltif eder, çok daha üstün bir görev getirebiliriz; ama, neden Şırnaklılar hepimizin ve -DYP Grup Başkanvekili arkadaşımızın da- gördüğü gibi, Validen şikayet emiyorlar, ondan memnun oluyorlar da, onun dışındaki diğer görevlilerden şikayet ediyorlar. Valiyi de bu devlet, bu iktidarlar, bu hükümetler tayin ediyor; ama, birisinin davranışı başka, öbürlerinin davranışı başka. Davranışı, toplumdaki insanları kazanmak şeklinde olan insan sevgi görüyor, destek görüyor, hatta o toplum, o mazlum insanlar, ona bir nevi sığınıyorlar. "Vali bey olsaydı, böyle olmazdı" diyorlar veya "Valinin söylediği sözlerle itibar edilseydi, bu iş olmazdı" diyorlar; ama, şikayetlerini başka konularda dile getiriyorlar. Bir devlet görevlisinin halka yaklaşırken davranışının çok mühim olduğunu hep ifade ediyorum. Burada da aynı şeyi tekrar ediyorum. Ancak, hassasiyetini de bildiğim için özel müşahhas hale de getirmiyorum, yani gayemiz hadiseleri artırmak değil, gayemiz; bu hadiselerle elbirliği ile doğru yaklaşım, önlemektir. Onun için kimseyi de itham

etmiyorum, ama, bu hükümetin, olan bitenden, bu bölgeye giden kendi heyetlerinin de, grup başkanvekili arkadaşlarımızın da aktardıklarından, mutlaka ibret alması, mutlaka bundan faydalanması gerek. Bunları yapmadığı takdirde, bunlar yapılmadığı takdirde yazık olur. Bölge halkına da yazık olur. Emniyet ve asayiş güçleri de sıkıntıya düşer, bizler de sıkıntıya düşeriz. İktidar da bundan herhalde bir netice almaz, başarı kazanmaz, tam tersi olur.

Bölge halkına yaklaşırken, onun inançlarına saygı duyarak yaklaşmak lazım. Bu bir zihniyet meselesidir. Hiç darılmasin Sayın Başbakan; ama, Sayın Başbakanın bir millet tarifi oldu, bunu geçmiş dönemde de dile getirdim, mutlaka tashih etmesi gerekir. Milleti tarif ederken, hiç inanç birliğinden, inanç beraberliğinden bahsetmiyor; ama işte deniz kızları su gösterileri yaptılar. Fransız paraşütçüler ayaklarına yeşil, kırmızı, sarı duman çıkaran fişekler bağladılar... İyi hoşlandık. 22 milyar buna harlandı beyler. Orada ölen bizim insanımız. Orada sadece emniyet görevlisi değil, bölge halkı da ölüyor. Bölge halkı da bizim insanımız, emniyet görevlisi de bizim insanımız. PKK'yı ayırın, bütün bu ölenlere insan birazcık eğilip de, merhamet gösterip de şu 22 milyarı oradaki açılışa harcamak yerine bir uçağın alınmasına vermez mi? Bize göre vermesi lazım; ama maalesef, Halep oradaysa arşın burada, işte yapılmıyor.

Şimdi 200 helikopter ihtiyacı var.

Hiç inanç birliğinden, hiç inanç beraberliğinden bahsetmiyor; ama, müşterek ülküler oluyormuş, müşterek değerler oluyormuş. İstikbale karşı müşterek hedeflerimiz oluyormuş. Bunları söylüyor, Sayın Başbakanın, buraya çıkarak bizi birbirimize bağlayan, bizi birbirimize kardeş eden bağın müslümanlık olduğu itirafı ne kaybettirir? Bundan Batılılar hoşlanmazlar, bunu ben de biliyorum, bundan Amerika hoşlanmaz, bunu ben de biliyorum; ama, bizim milletimiz bunu arzu ediyor, bizim milletimiz bunu istiyor ve böyle davrananlara karşı da büyük bir yakınlık gösteriyor.

Valiye gösterilen bu sevginin bir tek sebebi var: Gelmiş, yeni göreve başlamış, Cuma namazına gideceğim demiş, demişler ki sakın ha, bu memlekette Cuma namazına öyle gidilmez. Niye? Tehlikelidir. Ya gideceksin tugaydaki camide namaz kılacaksın, ya da emniyetteki camide namaz kılacaksın. Vali bunu dinlemiyor, atlıyor arabasına, önüne gelen ilk camiye gidiyor, Cuma namazını kılıyor. Kendisi de tanınan, bilinen birisi

değil, yeni gelmiş. Selamdan sonra, etrafındakiler bir yabancı görünce, kimsin diye soruyorlar. Ben buranın valisiyim deyince, önce inanmıyorlar, sonra büyük bir yakınlık ve sevgi gösteriyorlar. Şimdi, Vali diyor ki, ben hergün bir camide namaz kılıyorum. Onların inançlarına saygı gösteriyorum, onlara yakınlık gösteriyorum; bundan dolayı, yedisinden yetmişine, hangi partili olursa olsun hepsi Vali Bey'e güveniyorlar, inanıyorlar.

Böyle yaklaşmak mümkünken, böyle yaklaşılarak birçok olayları önlemek mümkün olacakken, neden biz acaba inançlarımızla adeta harp eder gibi bir tavırla yaklaşıyoruz; bunu düzeltmemiz lazım, bunu düzeltmek mümkündür, bunu düzeltmeyi de istemek hakkına elbette sahibiz.

Netice olarak, bizim üzerimizdeki bu planları yapanların emelleri vukua geliyor. İşte Çekiç Güç. Bütün konuşmacı arkadaşlarımız, ittifakla şunu söylediler: Irak'taki otorite boşluğu, netice itibariyle Güneydoğu'daki olayların artmasına sebep oldu. Nitekim, Doğru Yol Partisi değerli sözcüsü de aynı şeyi ifade etti. SHP'nin sözcüsü değerli arkadaşlarımız da aynı şeyi ifade etti. Ve hatta SHP sözcüsü, şunu da ilave etti: Bölgedeki olaylar, körfez krizinden sonra arttı dedi. Neden dolayı oldu: Çünkü, Amerika, kendi menfaatlarına uygun olarak, Irak'ı üçe bölmek istedi, önce ikiye böldü, 36'ncı paralelin yukarısına Irak'ın devlet güçlerini sokmadı ve bunu sokmazken de, oradaki bizim kardeşlerimizi, Kürt kardeşlerimizi koruduğu iddiasıyla sokmadı. Hiçbir ilgisi yoktur. Amerika, benim müslüman Kürt kardeşimi korumak için orada savaşmıyor, Amerikan conisi, orada kanını bunun için dökmüyor; bunu görmemiz lazım. Kendi menfaatları için bir senaryo hazırlamışlar, bunu yapıyorlar. Şimdi, Güneye de yapıyorlar, Irak'ı fülen üçe bölüyorlar.

Peki, bu otorite boşluğu oluyor da ne oluyor: **Bu otorite boşluğunun neticesinde meydana gelen şeyin ne olduğunu, size, ilgililerinin, yani PKK'nın başındaki şahsın dilinden ifade edeyim:** "Kuzey Irak'taki Çekiç Güçten biz yararlanıyoruz ve uluslararası boşlukları değerlendiriyoruz. ABD'nin bir amacı vardı, Barzani ve Talabani'nin bir amacı vardır; ama, en sonunda biz yararlanmış oluyoruz, uluslararası boşluktan yararlanarak bu düzeye geldik." 10.12.1991 tarihli Milliyet gazetesinde yayımlanan bir röportaj.

Değerli arkadaşlarım, buna inanıyorsunuz, bunu burada söylüyorsunuz da niçin gereğini yapmıyorsunuz? Bu memleket hepimizin değil mi?

Niçin, geliyor da burada Çekiç Gücün uzatılmasına karar veriyorsunuz, o istikamette oy kullanıyorsunuz? Niçin bu iktidar, Çekiç Gücün uzatılmasını bu meclisten istiyor ve yapıyor? Ondan sonra da dönüyorsunuz, öbür taraftan, biz buradaki otorite boşluğundan dolayı PKK'nın Irak'a gelip, Irak'ın Kuzeyine yerleşmesinden dolayı askerimizin, polisimizin, jandarmamızın, erimizin, subayımızın vurulması karşısında büyük ölçüde çaresiz kaldık diyorsunuz; ama bu ikisi bir arada olmaz. Bu ikisi bir arada olduğu zaman, biz, ister istemez bu işin çifte standart çelişki olduğunu görmek ve ifade etmek durumunda kalıyoruz. O zaman, ya; siz milleti aldatıyorsunuz, bu Çekiç Gücün burada kalmasını, Türkiye'nin parçalanmasını istiyorsunuz derler veyahut da; bunu istemiyorsanız tavır koymanız lazım gelir derler. Bunun karşısında da kendinizi koruyamazsınız, müdafaa edemezsiniz. Bu gerçekleri mutlaka göz önüne almanız lazım ve bu gerçeklerin ışığı altında mutlaka yeni politikalar tespit etmeniz lazım.

Biz, bu mücadelenin, özellikle, sadece teröristlere yönelik olmasını arzu ediyoruz ve doğrusu da budur. Bugün Bask bölgesinde aynı mücadele yapıyor. Bugün IRA'nın yaptığı başka bir şey değil; ama, ne İspanya, ne İngiltere böyle bir olay karşısında, bir şehri tanklarıyla, toplarıyla kuşatıp, herkesi suçlu kabul edip, her evde bir suçlu var diye her yeri taramıyor. Bu, bize zarar veriyor; bu devlete zarar veriyor; bu, iktidarı yıpratıyor; bu, insanımızın bize güvenini sarsıyor; yapılan budur.

Berberer gezdik, gördük. Bir çarşının iki tarafında da kurşunlanmadık yer kalmamışsa, bu karşılıklı çatışmadan dolayı meydana gelmez. Kimse kendini aldatmasın, emniyet ve asayiş güçlerimizin vatan sevgisiyle nasıl dolu olduklarını bilmeyen kimse yok. Bunların kullanılmasının yanlış olduğunu anlatmak için çırpınıp duruyorum. Bu güçler yanlış kullanılıyor. Bu güçler, vatansever insanlardan ibaret; gittik, gördük. Bizi Meclis başkanımızla beraber bir karakola götürdüler. Askerler bir çadırda yatıyorlardı. Üç vardiya görev yapan bu askerler, boyu 50-60 santim bile olmayan bezden yapılmış yatakların üzerinde yatıyorlardı. Çadırların da etrafı tam olarak korunmuş değildi. Orda gecenin soğuk olduğunu da biliyorum. Komutana "Peki ne olacak, kışın da mı burada kalacak" diye sorduğumda, "evet, kışın da burada kalacak" dediler. Ondan sonra gelip, burada edebiyat yapmakla işler hallolmuyor ki. Bu iktidar oraya bir baraka yapamıyor. Ondan sonra geliniyor, her şey süliman gibi gösterilmeye çalışılıyor. Gittiğimiz ve gördüğümüz yerlerde komutanların kendilerine "PKK'nın bir

saldırısına karşı, bu kuruluş yerleri, bu konuşlar emniyetli midir?" diye sorduğumuzda "hayır" dediler. Bunu kendileri söylüyorlar. Emniyetli değil; neden? Çünkü, bunlar vaktiyle, kaçakçılığı önlemek için etrafı dağlarla çevrili ovalarda düz yerlerde kurulmuş karakol yerleri. PKK'lı Kuzey Irak sınırından gelip de dağları tuttuğu zaman, senin kafanı bile kaldırmam mümkün olamaz. Bu bandı birçoklarınız seyretmişsinizdir; tepeden alınıyor, görülüyor. Tepeye yerleşeceksiniz, havan toplarını da getireceksiniz; havan topu dediğiniz ağır silah değil ki, bir insan rahatlıkla eline alıp taşır, üç tane ayağı olan bir borudan ibarettir. Roketatar dediğiniz şey de taşınamayacak kadar ağır değil -yani kilogram olarak ağırlığı olan silah değil manasında söylüyorum.- Bir kabzası var, omuzunuza dayanan 50-60 santim uzunluğunda bir boru, tetüğünü çekiyorsunuz, mermisi gidiyor, orda, etrafını sardığınız karakolun tepesine düşüyor.

Siz, bir yıldan beri iktidarsınız. Bu dönemde şu karakollardan bir tanesinin yerini değiştirdiniz mi allah aşkına?

Yok. Ondan sonra da, baskın oluyor, niye bu kadar ölü oluyor diye soruyorsunuz. Bunlara sizin tedbirsizliğiniz sebep oluyor. Bize, "karşıdaki tepede olmamız lazım" dediler; ama, o tepenin biraz düzeltilmesi lazımmış. Ne olur, yapınız bunları lütfen. Bunları niçin söylüyorum? Sadece teröristlerle mücadele edilirse, o zaman halkı korumak mümkün olur. Şimdi, orada teröristle mücadele edilemiyor.

Ondan sonra teröristin gelip sızdığı yerlerde, teröristi vuracağız diye oradaki herkesi potansiyel suçluymuş gibi görüp de, eğer emniyet potansiyel suçlu görüp de taramaya kalkarsa, ondan sonra biz bölgedeki insanı istesek de istemesek de yanımıza almakta güçlük çekeriz. Olan hadise budur. Lütfen buna eğilin, lütfen bu söylenen sözlere kulak verin.

Özellikle teröristlerle mücadele edilmesi için, emniyet ve asayiş kuvvetlerinin buna göre düzenlenmesi ve güçlendirilmesi lazım. Yine bu briefinglerde anlatıldı; "Teröristlerin gelmesine mani olacak silahlar var" dendi. Hatta bir grup gitmiş, bu silahları görmüş; "ısı esasına dayanan, elektronik olarak bir bölgeden karanlıkta geçen insanları dahi gösteren uçakları bize gösterdiler" dediler. Bölge valisi de anlattı bunları. Bir pilotla birlikte bölge üzerinde uçtuğunuz zaman, canlı olan, ısı neşreden herhangi bir insanın hareketini, hatta karargâhtaki ekrandan takip edebiliyormuşsunuz. Sordum ben; bunların fiyatı ne kadar? Tam bir

rakam vermediler. Dedim ki, "bir Fantom uçağının değerinden fazla mı?" "İşte o civarda, belki biraz daha fazla olur" dediler. Bir tanesini almakla bunlar sağlanabiliyorsa, geçmişti bırakın, siz bir yıllık iktidarınızda bir tek uçağı alamıyorsanız hangi mücadeleyi yapacaksınız? Nitekim yapamıyorsunuz da. Bunların yerine getirilmesi lazım.

Kobra helikopterleri ihtiyacı var, herhangi bir müdahale anında insanlarımızı, askerleri nakledecek helikopterlere ihtiyaç var ve bunların ihtiyaç adedi de çok fazla değil. Kendilerine sordum. "Bölgedeki sizin görevlileriniz, 5 tane Kobra, 20 tane nakliye helikopterimiz olsa, her yere yarım saat sonra yetişebiliriz" diyorlar.

Bant doğru mudur? yanlış mıdır? bilmiyorum. Biliyorsunuz, bu kabil bantların tamamı çeşitli tekniklerle uydurma olarak da yapılabilir. Bu konuda bir diyeceğim yok, bilmiyorum; araştırılması lazım. Ancak, büyük ihumalle doğru olması da mümkündür; çünkü arazi şartları bu şekilde bir baskında bunu yapmaya müsait.

Şimdi, niye emniyet ve asayiş güçleri bölgeye yetişemiyor? Helikopter yok. Bölge Valisi diyor ki, "İki yerde olay olduğu zaman ben hangisine yetişeceğim; 5 tane helikopterim var, ikisi bakımda oluyor, kalıyor 3 tane" diyor. Bir yıldır 20 tane helikopter alınıp da bunlar niye verilmedi? Düzeltmek istiyor musunuz, istemiyor musunuz? İstiyorsunuz, bunu da söylüyorsunuz; ben de sözünüze inanıyorum. Peki niçin gereğini yapmıyorsunuz? Bu işler kendi kendine mi düzelecek? Bizim 5 tane Kobra helikopterimiz olsa, teröristler geldiği zaman orada yukarıdan müdahale etseler, benim inancıma göre bunların halkla ilgileri kesilir; eli silahlı teröristi, vuran insanı elbette devlet, buyurun, gelin, istediğiniz gibi girin diye karşılamaz; ama, bunları yapmadığınız sürece elbette daha büyük sıkıntuların meydana gelmesine sebep oluyorsunuz. Acaba paranız mı yok?

Hepinizin çok yakından bildiği bir olay oldu. GAP'ta bir açılış yapıldı. GAP'taki açılış için 22 milyar lira harcandı. Ne oldu? İşte yapılmıyor. 200 helikopter ihtiyacı var, şimdi bunlardan 75'inin alınması düşünülüyor; ama, bu 75'i de alınamıyor hâlâ... 25 tanesi alınabilecek, kalan kısmı da, gelecek seneden sonra kurulacak fabrikalarda, bizim de iştirakimizle yapılacak. Böyle olmaz, bu ciddi değil. Bu ihtiyaçlar, başka yerden kesilmelidir. Bu yapılmıyor; ama, beş yıldızlı otellere teşvik veriliyor, hayali ihracatlara devletin paraları akıyor, memlekete hizmet getirmeyen birçok

şeye bu paralar veriliyor; öncelikler onlara tanınınca, bizim, orada yaşayan, orada devleti korumak üzere canını vermek için giden askerimize bir baraka yapılmıyor.

Hepimiz biliyoruz, buradaki insanların hepsi askerlik yaptı; 6 dakikada kurulan baraka vardır. Bir baraka alırsınız, o soğuk şartlarda, o tecritli barakalardan bir tanesini birkaç saat içerisinde kurarsınız. Hayır, bu da yapılmıyor, peki, nasıl olacak da siz başarılı olacaksınız; bana bir söyleyin de, ben de bileyim!..

Arkadaşlar, başarılı olamazsınız. Bunlar, hep samimi, yüreği yanan insanların önümüze koyduğu şeylerdir. Başarılı olamazsınız... Bunları yapmanız lazım; bunları yapuğunuz takdirde, elbette başarılı olursunuz. "Bölgeye özel yetiştirilmiş insan göndermeniz lazımdır" diye diye dilimizde tüy bitti. Bölgeye, gönderilen insan, Doğu'ya sürülen insandır. Nasıl muamele ediyor; elbette kötü muamele ediyor. "Beni buradan daha öteye süremezler; öyleyse burada da şikayet etsinler, hiç olmazsa beni başka yere alsınlar" diye bakıyor. Böyle olunca da, devlet-millet kaynaşması sağlanmıyor, millet, devletine güvenmiyor.

Oraya gönderdiğiniz Valiyi de, seçerek gönderdiğinizi zannetmiyorum; ama, öyle bir Vali gitmiş, uygun düşmüş, bakın ne neticeler alınıyor. Hepisini bu hale getirin; o bölgede kardeşliğin nasıl yaşandığını göreceksiniz.

BAŞKAN- Sayın Asiltürk, toparlayalım lütfen.

Oğuzhan Asiltürk (Devamla) Toparlayalım Sayın Başkan.

BAŞKAN- Yalnız siz toparlayacaksınız efendim.

Oğuzhan Asiltürk (Devamla)- Sayın Başkan, çok nazik ve espirituël olduğu için "toparlayalım" dediği için, ben de onun espirisine, espiri ile "toparlayalım" diye cevap verdim; ancak, ikinci defa bana o görevi verdiği için, ben toparlayayım.

Biz, birbirimizin kardeşiyiz, meseleleri kavga ortamında çözmek istemiyoruz. Doğruları herkesin önüne sermek istiyoruz ve bu kardeşlik havasında bu meseleleri çözmek istiyoruz. Bunun için de, üslubumuzu ona göre ayarlıyoruz; ancak, biz bu ahengi burada sağlayalım; ama, bu ahengi bizim mecliste sağlamamız yetmiyor. Hükümetin içerisinde ahengin olması lazım. Hükümetin içerisinde ahenk olmadığı, her gün basına sızan haberlerden görüldüğü. Bir bakan, mesela Milli Eğitim Bakanı bir konuda

bir beyanat veriyor, bir başka bakan ona karşı çıkıyor! Böyle, kendi içerisinde ahengini kuramayan bir hükümetin, Türkiye'de ahengi nasıl kuracağını bilemiyorum. Bu iş çok zordur. Önce kendi içinde ahenkli olmak gerekir, ondan sonra Türkiye'de ahenk kurma meselesine yönelebilirsiniz. Dolayısıyla, bu iktidar, kendi içerisinde ahengi olmadığı için, memleket meselelerine yeterince sahip çıkamıyor, onları yürütemiyor, onlara hakim olamıyor.

Ben, Sayın İçişleri Bakanımızı, şahsen, yıllar öncesinden tanıdığım için severim. Medeni münasebetleri çok gelişmiş bir arkadaşımızdır; ancak, zannediyor ki, bu anarşik olayları da, bu kabil münasebetlerle hallederim. İnanın ki halledemez.... Edemezsiniz... Sizin şahsi sempatiniz ayrı; meselede, becerikli; meselede, ona sahip olup, onun derdiyle dertlenen tutumunuz ayrı. Bu tutumunuz yok. Bu tutumunuz olmayınca da, elbette meseleler çözülmek yerine, daha da çözülmez hale geliyor.

Yine çok değerli bir bakan arkadaşımız var, onun mülki idareden gelen vasıflarıyla, olgun beyanlarını her gün radyolarda, gazetelerde ve televizyonlarda izliyor, dinliyor ve seyrediyoruz. 22.9.1992 tarihli bir gazete-de "Gönen: Kasetten çok dersler aldık" diye birçok şeyler söylemiş. Ben bunu çok samimi beyanlar kabul ediyorum. Elbette hepimizin ders alması lazım. Ancak aynı dersi Sayın Başbakanın da alması lazım. "Taşdelen Karakolu'na yapılan baskını yansıtan PKK kasetini izleyen Devlet Bakanı Gönen, müthiş bir belge dedi ve Bakanlar Kurulu'nda bu konuyu dile getirmesine, Demirel tarafından izin verilmedi. Demirel anlatsanız ne olacak diyerek Gönen'in sözünü kesti" diyor. Sayın İçişleri Bakanımızın da değerlerdirmesi "Kaset propaganda amacına yönelik olabilir" şeklindedir. Olur, olabilir de olamaz da; ama bunların üzerine eğilmek lazım. Eğer propaganda amacına yönelik değil de hakikaten bu konuyu, bu olayı gösteriyorsa bundan eyep ders almamız lazım. Biz o olayı seyretmedik ama emniyet ve asayiş güçlerinin oraya gidişinin geciktiğini herkes, dünya alem biliyor. Dolayısıyla bunlardan ciddi ders almak lazım. Ders aldığını söylemekle, ders almak arasında hepimizin bildiği gibi çok büyük farklar var. Ayrıca Sayın Başbakan, bu Şırnak olayları olduğu zaman, Şırnak olayları karşısında iktidarın, hükümetin niçin Bakanlar Kurulunu toplamadığı sorusuna karşı "Hükümeti toplayıp, adamların istediği propagandayı mı yapayım" diye cevap vermesini biz doğrusu yadırgıyoruz. Eğer Bakanlar Kurulu bu meseleleri görmezse,

hangi meseleyi görürsünüz? Nitekim, Sayın Başbakan, Bakanlar Kurulu'na toplamadığı için, belki de birçoklarının şov diye değerlendirdiği; haklı mıdır, haksız mıdır, bana göre pek haklı değildir. Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu'nu toplamasından bir hafta önce Bakanlar Kurulu'nu Sayın Başbakan toplayamaz mıydı? Toplardı. Sayın Cumhurbaşkanı toplama saydı, yine siz Bakanlar Kurulu'nu toplayacak mıydınız? Şüpheli. Ertesi gün toplanamazsa, bir hafta beklenirse, bir hafta sonra Cumhurbaşkanı toplarsa, o zaman size, kim, nasıl siz bu işin üzerine, hakikaten hükümet olarak eğiliyor, önemli buluyorsunuz şeklinde bir yaklaşımla yaklaşabilir. Bunları yapmak mümkün değildir.

BAŞKAN- Sayın Asiltürk...

Oğuzhan Asiltürk (Devamla)- Evet, sözümün sonuna geldim.

Bu durumda bir gensoru veriliyor. Bu gensoru Sayın İçişleri Bakanımızı hedef alıyor. Ben, bütün milletvekillerinin ve gensoruyu veren milletvekili arkadaşlarımızın vicdanına sesleniyorum. Biz, İçişleri Bakanını şimdi değiştirsek, gensoruyu veren arkadaşımızı buraya İçişleri Bakanı olarak getirsek, oturtsak, bu hadiseler önlenir mi?

Mahmut Alınak (Şırnak) - Çözeriz, evet çözeriz.

Oğuzhan Asiltürk (Devamla) - Kesinlikle önlenmez.

Dolayısıyla bu meselelerde hükümeti korumak için sadece İçişleri Bakanına yüklemem yetmez. Bilmiyorum, arkadaşlarımızın düşüncesi değişik olabilir; ama, SHP'nin ortak olduğu bir hükümeti bozmamak için, bütün solcuların tamamı, her cins, her kademedede, her derecede solcunun elbirliği ettiği bir dönemde acaba arkadaşlarımız hükümetin üzerinden, sadece İçişleri Bakanının üzerine kaydırarak, İçişleri Bakanını değiştirerek bu meseleleri halledebileceklerini zannediyorlarsa yanılıyorlar. Bu mesele burada bizzat DYP sözcüsünün ifade ettiği gibi İçişleri Bakanının boyutlarını aşmıştır. Bu bir hükümet meselesidir. Bu bakımdan hükümeti korumaya yönelik bir görünümü olan, sadece İçişleri Bakanına yönelik bir gensoruyu doğru bulmuyoruz, eksik buluyoruz, yanlış buluyoruz. Yarın hükümete bir gensoru önergemiz var, o görüşülecek. Öyle ise, eğer samimiyetle bu meselelerin düzelmesini istiyorsa arkadaşlarımız, bu hükümete yönelik verdiğimiz bu gensoru önergesini desteklemeliler ve gensoru önergesinin neticesi alınmalıdır. Aksi halde, İçişleri Bakanlığına kimi getirirseniz getirin, bu hükümetin, bu konudaki temel yaklaşımı değişmediği sürece, bu olayların önlenmesi mümkün değildir.

Bu bakımdan Refah Partisi Grubu olarak bu gensoru önermesine ret oyu vereceğimizi ifade ediyorum, eğer meselelerin çözülmesini istiyorlarsa, arkadaşlarımızı, hükümet hakkında verdiğimiz gensoru önermesini yarın elbirliğiyle desteklemeye davet ediyorum ve hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum. (RP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ediyorum Sayın Asiltürk.

Institut Kurde de Paris

HÜKÜMET ADINA AYDIN MİLLETVEKİLİ VE İÇİŞLERİ BAKANI İSMET SEZGİN'İN KONUŞMA METNİ

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Aydın)- Sayın Başkan, Yüce Meclisin Değerli Üyeleri, Aziz Arkadaşlarım, Diyarbakır Milletvekili Sayın Sedat Yurtdaş ve 19 arkadaşının hakkında verdikleri gensoru önergesiyle ilgili olarak söz almış bulunuyorum. Sözlerime başlamadan önce yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Milletvekilleri, önergede belirtilen hususlara, önergedeki sıraya göre yanıt vermeye çalışacağım. Sayın Başkanın, değerli grup sözcülerine gösterdiği müsamahayı herhalde bana da göstereceklerini umuyorum.

BAŞKAN- Emin Olabilirsiniz Sayın Bakan.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Devamla) - Çünkü arkadaşlarımızın iddialarının tamamını mahal göstererek cevaplamak zorundayım.

Halkın Emek Partisi, Siirt İl Başkanı Mehmet Demir, Ocak 1992 tarihinde Emniyet Müdürlüğünce gözaltına alınmadığı gibi, kaybolduğu öğrenildikten sonra bölgede yapılan tüm aramalara rağmen de bulunamamıştır. Ancak Siirt ilinde yakalanan teröristlerin mazbut ifadelerinde 20 Aralık 1991 günü Kurtalan ilçesi Koçpınar köyünde ikamet eden Mehmet Demir'in babası Hüseyin Demir'in evinde güvenlik kuvvetleri tarafından örgütün bölge sorumlusu Mervan Kod'un öldürülmesinden sorumlu tutulduğu ve Mehmet ile 2 kişinin örgüt tarafından kaçırıldığı Botan Çayı kenarında boğulmak suretiyle öldürülüp cesetinin çaya atıldığını beyan etmişlerdir.

Terör örgütü mensubu Kemal Kod, Abdullah Aydın ile Ramazan Kod, İzzet Aslan'ın konuyla ilgili ifadelerini özetle arz ediyorum:

Kemal Kod Abdullah Aydın'ın ifadesi: "Siirt ili Koçpınar köyünde Aralık 1991 ayında öldürülen Garzan -kendilerine göre- eyalet sorumlusu ve örgütün üst düzey yönetim kadrosunda bulunan otomatik Mervan Kod Aydın Atsay'ın ölümünden sonra bu şahsın ölümünden sorumlu Koçpınar köyünde olan ve Siirt Halkın Emek Partisi Başkanı olan Mehmet Demir ve aynı köyden isimlerini bilmediğim iki kişi daha Davut kod ve Dijvar kod adlı örgüt mensupları tarafından yakalanarak benim sorumluluk böl-

gem olan Kurtalan Çukurluk Mezrası civarına getirilirler. Bu bölgede, Kurtalan bölgesinde faaliyet gösteren Baran kod ve Felat kod adlı örgüt mensupları da, diğer iki örgüt mensubuna dahil olarak yaklanan üç kişi burada Botan Çayı kenarında boğulmak suretiyle öldürülüp cesetleri de suya atılır. **Ben, bu olaya bizzat katılan Baran Kod'un bana gönderdiği pusuladan öğrendim**" ve ayrıca, **Ramazan Kod İzzetin Aslan'ın ifadesi de var; fazla zamanınızı almamak için okumuyorum ayrıca ifadesi de var.**

Sayın Yurtdaş ve arkadaşlarının ikinci olarak ifade ettikleri kısma geçiyorum: "Gensoruda adı geçen güvenlik kuvvetlerince 21 EC 589 ve 21 EF 916 plakalı otolarca takip alındıktan sonra, Şanlıurfa ili Siverek ilçesi yakınlarında öldürülmüş olarak bulunan İsmail Hakkı Kocakaya'nın, kendisinden çok erkek kardeşleri nüfusta Yavuz, halk arasında Cengiz olarak bilinen, Cengiz Kocakaya ile Mehmet Kocakaya'nın, **PKK'nin aktif unsurları, örgütün üst düzeyde kuryeleri oldukları bilindiğinden, her iki şahıs bir yıldan fazla görevin elverdiği ölçüde takibe ve denetime alınmışlardır.**

Şahısların takip ve denetiminde Mehmet ve Cengiz Kocakaya kardeşlerden, PKK doğrultusunda daha pasif faaliyet gösteren İsmail Hakkı Kocakaya'nın geçmişte bu bölücü fikre sempati duymasına rağmen, diğer kardeşleri kadar aktif faaliyet göstermediği, daha çok şebeke halinde uyuşturucu kaçakçılığı yapuğunun belirlendiği ve şebekeleri içinde çelişkiler çıktığı ve kutuplaşma içerisine girdikleri...

Kocakaya kardeşlerin uzunca süren takibi neticesinde, bu kişilerin takibi hissederek, emniyet müdürlüğüne ait otoların plakalarını çaldıkları, 21 EF 916 ile 21 EC 589 nolu plakaların 1989 yılından beri uzun süredir kullanılan plakalar olduğu, ancak şahsın emniyetçe yakalanması veya gözaltına alınmasının söz konusu olmadığı, emniyetçe gözaltına alındıkları iddia edilen oto plakalarının bu işle ilgileri konusunun adli makamlarca da incelendiği, muhtemelen uyuşturucu ticareti içinde şebeke üyeleri arasında hesaplaşma olabileceği tahmin edilmektedir."

Olay yargıya intikal ettiğinden, yargıya intikaline gelinceye kadar, ifade ettiğim hususun dışında bir şey söylemek imkânını bulamıyorum.

Öncerede bahsedilen bir üçüncü olaya geçiyorum:

21 Ocak 1992 günü Şımak il merkezinde Newroz kutlamalarının yapılacağı Cumhuriyet Meydanı'nda gerekli güvenlik önlemleri alınmış, meydanın giriş ve çıkışlarına arama noktaları oluşturulmuş, yaklaşık 200 civarında vatandaş davul-zurna eşliğinde meydana halay çekmekte iken, saat takriben 9.00 sıralarında, Millet Çeşmesi yönünden gelen bir grup vatandaş arama noktasında yapılan üst aramasını protesto etmek için bölücü nitelikli "Biji PKK, Yaşasın Apo, Yaşasın Kürdistan, Kahrolsun Türkiye Cumhuriyeti" şeklinde Kürtçe ve Türkçe sloganlar atarak, sözde PKK bayrağı diye adlandırdıkları sarı, kırmızı, yeşil renklerden oluşan bezleri bayrak haline getirerek, Ömer Kabak Meydanı'na doğru yürüyüşe geçmişlerdir.

Bu gruba Cumhuriyet Meydanı'ndaki grup da katılmış, alanda sadece güvenlik kuvvetleri kalmış, bu esnada güvenlik kuvvetlerinin üzerine şehrin muhtelif yerlerinden uzun namlulu silahlarla ateş açılmış, açılan ateş esnasında Orhan İşbilir, Şenel Coşkun isimli polis memurları vücutlarının muhtelif yerlerinden yaralanmışlardır. Polis memuru Osman Çatana ise, evinde istirahatlı iken, evine gelen teröristler, evinde beynine silah sıkmak suretiyle kendisini şehit etmişlerdir.

Bu olaylar esnasında 12 şahsın öldüğü tespit edilmiştir. Cizre ilçemizde meydana gelen 21 Mart 1992 günü Newroz kutlamaları ise: Belirtilen günde, saat 9.00 sıralarında ilçenin muhtelif yerlerinde toplanan 3000 kişilik gruplar, ellerinde Abdullah Öcalan'ın posterleri ve terör örgütünü simgeleyen bayraklarla sloganlar atarak kanunsuz gösteri yürüyüşlerine geçmişler, güvenlik kuvvetlerince topluluğa, yaptıkları yürüyüşün kanunsuz olduğunun defalarca ikaz edilmesine rağmen, topluluk eylemlerini sürdürmüş daha sonra ilçede tüm cadde ve sokaklarda topluluk tarafından boş benzın depoları ve taşlar kullanılarak barikatlar oluşturulmuş, güvenlik kuvvetlerince topluluğun dağıtılması için gözyaşartıcı gazbombaları atılmış, topluluğun bir kısmı dağılmış ve bu esnada ara sokaklardan ve evlerden güvenlik kuvvetlerinin üzerlerine otomatik silahlarla ateş açılmıştır. PKK militanları ve milisleriyle girilen sıcak temas esnasında, PKK militanı "Heval kod" Hüseyin Ertene ölü olarak ele geçirilmiş, üzerinde bir adet takarof marka tabanca elde edilmiştir.

Hedef gözetmeksizin örgüt militanlarınca açılan ateş saat 17.00'ye kadar devam etmiş, yer yer bu ateşe güvenlik kuvvetlerince karşılık verilmiş, bu saat itibarıyla silah sesleri bir müddet kesilmiş ve orada ilçe emni-

yet müdürlüğüne ait ekip otosu İdil yolu üzerinde PKK terör örgütü militanlarınca silahlı ve roketli saldırıda bulunulmuş, ekip otosu herhangi bir zarar görmeden bu saldırıdan kurtulmuştur. İlçede saat 19.00 itibariyle ateş kesilmiştir.

Gene 21 Mart 1992 günü akşamı saat 18.00 sıralarında ilçe merkezinde yapılacak Newroz şenliği HEP Yönetim Kurulu tarafından Türkiye'de meydana gelen olaylar nedeniyle iptal edilmiş, bunun üzerine saat 20.00'ye basmış, aynı saatlerde bin kişilik bir grup, ilçe merkezinde kanunsuz yürüyüşe başlamıştır. Bu, fanatik grup, çeşitli sloganlar atarak yürüyüşlerine devam ederken, ilçe emniyet müdürü tarafından yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşünün kanunlara aykırı olduğu, derhal dağılması gerektiği, aksi takdirde zor kullanılacağı kendilerine defalarca megafonla ihtar edilmiş, bu ihtarlara uymayan fanatik kişiler arasında güvenlik güçlerine ateş açılmış, güvenlik güçlerine taş, sopa ve buz parçaları ile saldırıda bulunulmuş, buna karşılık güvenlik güçlerimiz derhal müdahale ederek ve havaya ateş açarak bu topluluğu dağıtmıştır.

Olaylar sırasında elebaşı olarak 21 kişi gözaltına alınmış, ilçede emniyet ve asayiş, saat 22.00 sıralarında normale dönmüş, güvenlik güçlerimiz başarıyla sükuneti sağlamıştır.

22 Mart 1992 tarihinde saat 11.00 sularında bazı kişilerin Newroz kutlamaları sırasında gözaltına alınmalarını protesto etmek için bin kişilik bir grup, ilçe merkezinde toplanarak, çeşitli sloganlar atarak, hedef gözetmeksizin uzun namlulu silahlarla ve tabancalarla gelişigüzel ateş etmişlerdir. Daha sonra ilçe lisesinin bahçesinde bulunan Atatürk büstü tahrip edilmiş, Binbaşı Semih Sakalioğlu, bir uzman çavuş ve bir er, birisi silahla yaralanmış ve hayatını yitirmiştir.

Değerli arkadaşlarımız, gene gensoruda belirtildiği gibi, Yüksekova ilçesinde Newroz sırasında 6 kişi ölmemiştir. **Ölen 2 vatandaşın, güvenlik kuvvetlerine kalabalık gruptan ateş açılması sırasında meydana geldiği ve faillerinin tespit edilemediği anlaşılmıştır.**

Van ili İnsan Hakları Derneği ve HEP yöneticilerince organize edilen Newroz kutlamaları, Cumhuriyet Caddesi, 6'ncı Sokakta yer alan HEP binası önünde saat 09.00'da bir grubun davul-zurna eşliğinde halay çekerken eğlenmesi ile başlamıştır. Çevrede gerekli önlemleri alan güvenlik güçlerince eğlenen gruba herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

Saat 10.00 sularında kalabalıklaşmaya başlayan grup, eğlenceyi kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşüne dönüştürerek ve "Biji Apo, Serok Apo, Biji PKK, Kürdistan Faşizme Mezar Olacak" şeklinde sloganlar atarak, Cumhuriyet Caddesi'ne doğru yürüyüşe geçmiştir.

Güvenlik kuvvetlerince topluluğa, yaptıkları eylemin kanunsuz olduğu ve dağılmaları yönünde defalarca anons yapılarak ikaz edilmesine rağmen, dağılmayarak, taş ve sopalarla güvenlik kuvvetlerine karşı saldırıya geçmiştir. Topluluk içerisinde bulunan taşlardan 8 polis memuru muhtelif yerlerinden yaralanmıştır.

Sloganlar atarak eylemlerini sürdüren grup çevrede bulunan işyerlerini tahrip ederek cadde ve sokaklara dağılmışlar, öncelikle kamu kurum ve kuruluşlarına ait işyerleriyle, 7 okul ciddi şekilde tahrip edilmiş, okullardan birindeki Atatürk büstü yakılmıştır. Ayrıca şehir merkezindeki birçok sivil işyeri ve dükkan tahrip edilmiş, bazıları yağmalanmıştır. Eylem yapan grubun içerisinde güvenlik kuvvetlerine ateş edilmesi sonucu, iki sivil vatandaş yaralanmış, bunlardan birisi aynı gün, diğeri birkaç gün sonra Van Devlet Hastanesi'nde hayatını yitirmiştir. Ayrıca topluluğun attığı taşlardan 8 vatandaş muhtelif yerlerinden yaralanmıştır.

Meydana gelen olaylar nedeniyle saat 14.00'te il merkezinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş, saat 15.00'te sükunet avdet etmiştir. Olayla ilgili olarak 292 kişi gözaltına alınmış, yapılan ilk sorgulamalarını müteakip 146 kişi emniyet müdürlüğüne serbest bırakılmış, 146 sanık hakkında tanzim edilen tahkikat evrakıyla adli mercilere sevk edilmişler, bunlardan 65'i tevkif edilmiş, 81 kişi ise, mahkemesi dışarıdan devam etmek üzere serbest bırakılmıştır. Ayrıca Van ili adli mercilerince alınan arama kararı gereğince HEP İl binası ve müştemilatında yapılan aramada Newroz kutlamaları için parti binasında toplanan şahıslar tarafından cylemde kullanılmak üzere hazırlanmış, palamaya hazır bir adet Amerikan yapısı el bombası elde edilmiş, gereği yapılmak üzere Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

Gensoruda olayların kontrgerilla tarafından çıkarıldığı iddiası; belirtildiği gibi, tamamen hayal ürünüdür ve yanlıştır. Yapılan tahkikat sırasında bazı küçük yaşta kişilerin PKK tarafından para verilmek suretiyle kandırılarak, güvenlik güçlerine saldırdığı tespit edilmiştir. Silahlı saldırılar ise, PKK'nın şehir örgütlenmesi eylem kanadında faaliyet gösteren kişi-

lerce gerçekleştirilmiştir. Güvenlik güçlerince olayların üzerine gene sü-kunetle gidilmiştir.

21 Mart 1992 günü Van il merkezinde Newroz kutlamaları sırasında meydana gelen 2 ölüm haricinde, herhangi bir ölüm vuku bulmamış, iddia edildiği gibi, birçok sivil vatandaş yaralanmamıştır. 300 civarında işyeriyle, 7 okul tahrip edilmiş, bazı işyerleri yağmalanmıştır. Bu olayların PKK terör örgütü yanlısı şahıslarca çıkarılmış olmasına karşın, "kontrgerilla tarafından planlandı" şeklinde propaganda yapılarak, güvenlik güçlerinin zaafa uğratılmasının amaçlandığı açık ve seçik olarak ortadadır.

Gene önergede belirtildiği üzere, 19 Aralık 1991 tarihinde Bingöl ili Solhan ilçesi kırsal alanında güvenlik kuvvetlerince öldürülen PKK terör örgütü mensuplarından üçüne ait cesetler 22 Aralık 1992 tarihinde, ismi tespit edilemeyen kişiler tarafından Kulp ilçesine getirilerek, tahminen gece yarısında Havuzlu Camisi'ne bırakılmıştır. Kulp ilçesi merkezine getirilen 3 PKK terör örgüt mensubunun cesedi bir grup PKK mensubu ve zorlanarak getirilen bazı kişi ve gruplarca sahiplenilmiştir. Büyük bir kalabalık oluşturan bu grup 24 Aralık 1991 tarihine kadar adli makamların otopsi yapmasını ve cesetlerin defnini önleme gayreti ve gösterisi içerisinde olmuşlardır. 23 Aralık 1991 günü Kulp'ta cami etrafında büyük bir kalabalık otopsi yapılmasını engellerken, aynı gün öğleden sonra büyük bir araç konvoyu ve kalabalık Hamzalı köyü istikametinden Kulp'a gelmek istemişlerdir. Bu kalabalığın Kulp ilçesinde bulunan toplulukla birleşmesi ve olay çıkması ihtimaline binaen Kulp-Hamzalı köprüsünde bekletilmiş, aynı gün akşam üzeri toplanan halk olaysız olarak dağılmıştır.

Bir başka olay da, 24 Aralık 1991 günü saat 10.00 sıralarında Kulp ilçesi Hamzalı köyü istikametinde, Kulp ilçesine tahminen 130 araçtan oluşan 1000-1500 kişilik konvoy, 19 Aralık 1991 tarihinde güvenlik kuvvetlerince, Bingöl ili Solhan ilçesi kırsal alanında öldürülen PKK terör örgütü mensuplarının öldürülmesini protesto etmek amacıyla siyasi ve bölücü mahiyette sloganlar atarak, yasa dışı PKK terör örgütünün sarı, kırmızı, yeşil renklerden oluşan sözde bayraklarını taşıyarak ilçe merkezine doğru ilerlemek istemişlerdir.

Herhangi bir olaya ve asayişsizliğe ve yasa dışı bir gösteriye ve üzücü bir olaya meydan vermemek için, il jandarma komutanlığı Kulp ilçesi Hamzalı köyü girişinde gerekli önlemler alarak konvoyu durdurmuştur.

Kulp ilçesi Hamzalı köyü köprüsü girişinde toplanan ve durdurulan 1000-1500 kişilik konvoy güvenlik kuvvetlerince sözlü olarak uyarılarak, "yaptıklarının kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşü" olduğu belirtilmiştir. Bunun üzerine konvoyda bulunan topluluk, "Kürdistan faşizme mezar olacak, Biji PKK, Biji Serok Apo, Vur gerilla vur, Kürdistanı kur, Biji Kürdistan" diye sloganlar atarak güvenlik güçlerine ateşli silahlarla, taşlarla ve diğer kısa namlulu silahlarla saldırmışlardır. Topluluk içerisinde güvenlik güçlerine açılan ateş sonucu, görevli jandarma çavuş Musa Yıldız olay yerinde şehit olmuştur. Güvenlik kuvvetlerince topluluğun dağılması için havaya uyarı ateşi açılmış ancak müteccavizler içerisinde güvenlik kuvvetlerine ateş edilmeye, bölücü mahiyette sloganlar atılmaya devam edilmiştir. Olay sonunda, olay yerinde 5 vatandaş hayatını kaybetmiş, durumu ağır olan 3 vatandaşın helikopter ile Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne sevk edilerek, diğer yaralı vatandaşların ise sağlık ocağında tedavileri yapılmıştır.

Olay yerinde yapılan aramalarda, muhtelif çapta ve cinsten 7 adet tabanca ile 2 adet boş kovan ve çok miktarda PKK terör örgütünün bayrağını sembolize eden yeşil, sarı, kırmızı renklerden oluşan bez parçaları ele geçirilmiştir.

Olaya Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemeleri Cumhuriyet Başsavcılığınca el konulmuş, olayla ilgili olarak 54 sanık gözaltına alınmış, sanıklar hakkında yapılan tahkikat sonucu sevk edildikleri Devlet Güvenlik Mahkemesince 17 sanık tutuklanmış, 37 sanık ise serbet bırakılmıştır.

Bu olaylar öncesinde ve sonrasında ve olaylar anında güvenlik kuvvetleri bütünüyle kanunlar çerçevesinde hareket etmiştir. Olaylar, bölgede faaliyet gösteren yasa dışı PKK örgütü mensuplarının, tahrik ve teşvikiyle Türkiye Cumhuriyetini ve devletin bölünmez bütünlüğünü hedef alan izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşüne dönüştürülerek ortaya çıkmıştır.

20 Nisan 1992 günü saat 07.00 sıralarında, Midyat ilçesi Çalınar köyüne bağlı Hirbaçerik mezarını civarında Midyat ilçe merkezine seyir halinde olan 01 DA 580 plakalı kamyonuyla plakası belirlenemeyen bir minibüsün taranarak 7 kişinin ölümü, 9 kişinin yaralanmasıyla ilgili olduğu belirlenen Nusaybin ilçesi Kutlubey köyü geçici köy korucuları Ahmet oğlu, Rahmi Kaçmaz ve diğerleri Asliye Ceza Mahkemesinin 30.6.1992 gün ve 1992/79 sayılı kararlarıyla tutuklanarak cezaevine konulmuştur.

20 Nisan 1992 günü saat 19.00 sıralarından Midyat ilçesi Tulgali köyüne gitmekte olan 47 AV 704 plakalı minibüsün taranması sonucu 3 kişinin ölümü, 8 kişinin yaralanması olayının failleri belirlenememiştir. Her iki olayda Midyat Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmektedir.

27 Mayıs 1992 günü saat 02.00 sıralarında Muş ili Muratgören köyü, Murat Köprüsü mevkiinde bir minibüsün aranması sırasında oto içerisinde bulunan beş terörist üzerinde üç kalaşnikof marka uzun namlulu silah, bir adet tabanca, bir adet savunma elbombasıyla birlikte yakalanarak tesirsiz hale getirildikleri, bundan sonra yakalanan 5 PKK militanıyla, yakalandıkları mahalde buluşmak üzere gelen bir diğer PKK terör örgütü grubunun güvenlik güçlerimizin üzerine ateş açtığı, açılan ateş sırasında yakalanan beş militanın, açılan bu ateşe maruz kaldıkları ve ateş sırasında öldükleri, PKK terör örgütü mensuplarının silahlı saldırısıyla başlayan sıcak temasın daha sonra da devam ettiği, gecenin karanlığından yararlanan teröristlerin olay mahalinden kaçtığı belirlenmiştir.

Bu bölgede yapılan aramalarda, güvenlik güçlerine ateş açan militan grubun mevzilendiği yerde kan izlerine rastlandığı, yaralı veya ölü olan arkadaşlarını da alıp kaçtıklarını belirten bulguların elde edilmesi üzerine arazide yapılan takip ve aramalara devam edilmesine rağmen olayı gerçekleştiren PKK örgüt militanlarının yakalanmalarının mümkün olmadığı anlaşılmıştır.

Bahis konusu olayla ilgili olarak Muş Cumhuriyet Başsavcılığınca 28 Mayıs 1992 gün ve hazırlık 92/361 sayısına kayıtlı gerekli soruşturmaya başlanmış ve halen soruşturmanın devam ettiği tespit edilmiştir.

Güvenlik kuvvetlerine karşı silahlı saldırı olayını gerçekleştiren ve yakalanan beş teröristin ölümüne neden olan PKK örgüt militanlarının kimliklerinin tespit edilmesine ve yakalanmaları çalışmalarına devam edilmektedir.

10 Haziran 1992 günü saat 10.30 sıralarında Bitlis ili merkez Kokarsu köyü, Çubuk Mezrası Hat Deresi mevkiinde 13 AU 223 plakalı minibüs aracının önü kesilerek 13 vatandaşımızın öldürülmesi olayı, aynı gün saat 21.30 sıralarında il merkez jandarma bölük komutanlığına bildirilmiştir. Haberi alan güvenlik kuvvetlerimiz olay yerine hareketle, Tatvan-Küçüksu jandarma karakolunda bekleyen Kokarsu köyü muhtarı Alaad-

din Demirken ve Yolağzı köyünden Fehmi Arıboğa ile birlikte saat 23.00'da olay yerine intikal etmiştir. Olay yerinde güvenlik güçlerince yapılan araştırmada 32 adet 7.62 milimetre çapında kalaşnikof piyade tüfeği boş kovani ile bir adet dolu fişek bulunmuştur. Elde edilen boş kovanların yapılan balistik incelemesinde, yedi ayrı silahtan atıldığı tespit edilmiştir. Olay mahallinde Makine Kimya Endüstrisi boş kovanları bulunduğu iddia edilmektedir. Oysa, yukarıda değinildiği gibi bulunan boş kovanlar ve dolu fişek kalaşnikof piyade tüfeğine aittir, ayrıca, Makine Kimya Endüstrisi de kalaşnikof mermisi üretmemektedir.

Güvenlik güçlerinin olay yerinde yaptıkları araştırmada konserve kutuları bulunmamış olup, sadece naylon poşet içerisinde erik bulunmuştur. Olay anayol üzerinde cereyan etmiş olup söz konusu poşet içindeki eriklerin olayı yapanlarca yenildiğini kanıtlayacak herhangi bir karine olmadığı gibi köylülerce veya olay yerinden geçen araçlardan atılmış da olabilir.

Olaydan önce beyaz renkli Station Renault marka bir otomobilin olay yerine geldiği şeklinde bir duyum alınmış ise de, yapılan istihbari çalışmada haberin doğruluğu teyit edilmemiştir.

Olay sonucu saldırganların olay yerinde askeri bir helikopterle ayrıldıkları iddiası ise, bölgemizde helikopterlerin gece uçuş kabiliyetine sahip olmaması nedeniyle tamamen gerçek dışı bir hayal ürünü olduğu açık ve seçik olarak ortadadır.

Bu iddiaların PKK terör örgütüncü bölge halkını kendi tarafına çekmek, geçici köy korucularına silahı bıraktırmak, devlet güvenlik güçlerini yıpratmak, devlet yanlısı vatandaşların devlete olan güvenlerini sarsmak için yapılan, uydurulan şaiialar olduğu açık olarak ortadadır.

26 Haziran 1992 günü saat 11 sıralarında Şımak ili İdil ilçesi Tepeköy'ü yakınlarında Midyat-İdil karayolu Tepeköy yol ayrımı 49-35 koordinatlarında stabilize yolu üzerindeki PKK terör örgütü mensupları veya bölgesel işbirlikçileri tarafından tuzaklanan mayına, geçici köy korucusu İbrahim Kartal'a ait traktörün temas etmesi sonucu, İbrahim Kartal ile birlikte iki kişi hayatını kaybetmiş, altı kişi de yaralanmıştır. Geçici köy korucusu İbrahim Kartal, olay meydana gelmeden önce üç kez aynı güzergahı kullanarak Tepeköy'e ekin sapı getirmiş, dördüncü kez ekin sapı

getirmek üzere gittiğinde olay meydana gelmiştir. Tuzaklama olayının geçici köy korucuları tarafından yapılmış olmasının söz konusu olmadığı, olayın devlet yanlısı ve koruculuk görevini üstlenen vatandaşlara karşı psikolojik baskı yaratmak isteyen PKK terör örgütü veya işbirlikçileri tarafından yapıldığı çok açık olarak ortadadır.

Patlayıcı maddenin infilak etmesi sonucu meydana gelen yangını söndürmek üzere olay yerine gelen İdil Belediyesi görevlilerinin öldürülmesi olayı ile ilgili olarak, halen İdil Cumhuriyet Başsavcılığınca adli tahkikat devam etmektedir.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti Nusaybin İlçe Sekreteri ve aynı zamanda ilçede diş hekimliği yapan Oktay Türkmen, 2.2.1992 günü, saat 13 sularında Nusaybin ilçesi Yenituran Mahallesi, Lozan Caddesi 180 sayılı yazıhanenin önünde, Mustafa Demirel tarafından tabanca ile yaralanmış, tedavisi için kaldırıldığı ilçe devlet hastanesinde ölmüştür. Sanık Mustafa Demirel ise olay yerine güvenlik kuvvetleriyle girdiği silahlı çatışma sonucu elinde, yaralı olarak, bir adet tabanca ve bir adet şarjör ile birlikte yakalanmış, yapılan tahkikat neticesinde 4.2.1992 günü sevk edildiği Nusaybin ilçe Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tutuklanmıştır.

Diğer bir iddiada adı geçen Halit Güngen, 18.2.1992 günü saat 19.45 sıralarında Diyarbakır İli Ofis semtinde faaliyet gösteren 2000'e Doğru dergisinin bürosunda bulunduğu bir sırada kimliği belirsiz kişi veya kişilerce başına ateş edilmesi neticesi yaralanmış, olayı mütcekip Diyarbakır Devlet Hastanesi'ne intikal ettirilmiş ancak tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak ölmüştür. Olayla ilgili yapılan çalışmalarda görgü tanıklarının verdikleri eşgal ve olayın faili olabileceği düşünülen robot resim bütün emniyet müdürlüklerine, il jandarma komutanlıklarına verilmiştir. İlçe teşkilatına gönderilmiştir. Hafız Akdemir isimli şahıs, 8 Haziran 1992 günü saat 8.30 sıralarında Diyarbakır ili Melik Ahmet Mahallesi, Karlı Sokak 17 sayılı evin önünde, yanında yeğeni Fuat Bulut ile yaya olarak gitmekte iken, yanına yaklaşan, kimliği meçhul bir şahsın tabancasını ensesine dayamak suretiyle ateş etmesi sonucu öldürülmüş, yeğeni Fuat Bulut, şahsı kovalamak isterken kendisine ateş edilmesinden dolayı sanığı takip edememiştir. Fuat Bulut isimli şahsın ifadesine ilk etapta başvurulmuş, eşgal alınmış, binacnaleyh ifadesine tekrar gerek duyulduğunda Fuat Bulut'tan gerekli yardım görülmediğinden, sanığın robot resmi çizilememiştir. Burada şahsın temin edilmesi için nöbetçi savcının talimat

vermesi üzerine evine gidildiğinde, görevli polislere, şahsın kız kardeşi olduğunu söyleyen bir kişi tarafından çeşitli hakaret ve ithamlarda bulunduğu ve herhangi bir olaya meydan verilmemek için ses çıkarılmadığına dair görevlilerin tutanağı mevcuttur.

Fuat Bulut'tan alınan eşgal üzerine gerekli çalışmalar sürdürülen, bu eşgale ilgili bilgiler vakit gecikmeksizin bütün valiliklere telexle bildirilmiştir. Günümüze kadar konuyla ilgili bir gelişme sağlanamamış olup, çalışmalara devam edilmektedir.

Bir diğer iddia konusu da Diyarbakır ili Silvan İlçesinde gözaltındayken yapılan işkence sonucu öldüğü iddia edilen Menci Kırtay hakkında yapılan araştırmada; **Menice Kırtay isimli bir şahsın, Silvan ilçesinde gözaltına alınmadığı ve böyle bir şahsın ölmediği, Silvan Emniyet Müdürlüğü tarafından bildirilmiş; ayrıca Diyarbakır il merkezi Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi SSK, devlet hastaneleri kayıtlarında konuyla ilgili rapor alındığına dair bir kayda rastlanılmamıştır. Sabah gazetesi muhabiri merhum İzzet Kezer ise bilindiği üzere, Newroz olaylarının en sıcak gününde müessif bir kazaya kurban gitmiştir.**

Ölüm olaylarının peşini bırakmış değiliz. Bu olaylarla ilgili tahkikat gerekli mercilerce sürdürülmektedir.

BAŞKAN- Sayın Bakan, çalışma süremiz dolmak üzere...

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Devamla)- Toparlıyorum efendim.

Sayın Başkan, yüce meclisin değerli üyeleri; her ülkede olduğu gibi, ülkemizde de zaman zaman münferit olarak insan haklarının ihlali görülebilir, uygulamada bazı aksaklıklar çıkabilir; önemli olan, ihlallerin önlenmesi ve aksaklıkların giderilmesi konusunda siyasi iradenin mevcudiyetidir. Kanunlara uymayan, sorgulama usul ve tekniklerine riayet etmeyen görevliler hakkında derhal, hem adli, hem idari tahkikat yapılmakta ve gereken cezalara çarptırılmaktadır. Bazı mihraklarca yayılmak istenen haberler ile hükümetin desteklediği devlet terörü olduğu kanaatı uyandırılarak sağlanacak iç ve dış baskılarla terör örgütleri lehinde tavizler kazanılmasına çalışıldığı, yine bu tür iddiaların asıl amacının devleti felç etme teorisinin bir parçası olarak yargı ve yürütmenin işini zorlaştırmak, ilgili tüm kurum ve kuruluşları baskı altına almak, devleti iç ve dış kamuoyunda küçük düşürerek yıpratmak olduğu bilinmektedir.

Terör ve anarşiyle mücadelede alınan büyük mesafeye ve olumlu so-

nuçlara rağmen, dış mihraklar ile içteki bazı çevrelerin destek ve teşviklerinden cesaret bulan yıkıcı ve bölücü örgütler, çeşitli istismar konularını oluşturmak suretiyle ülke bütünlüğümüze ve rejimimize karşı faaliyetlerini kesintisiz sürdürebilmek için her türlü fırsat ve imkânı kullanabilmektedirler.

Demokratik parlamenter sisteme inanmış, imkanları ölçüsünde daima demokrasinin yücelmesine çalışmış kanunlarıyla insan haklarına saygıyı ön planda tutmuş, demokratik ve laik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti, bazı bölücü istismarcı ve demokrasi düşmanı çevrelerin iddialarına dayanılarak yıpratılmaya çalışılmaktadır. Bu aşırı grupların, demokrasinin hoşgörüsünü de istismar etmek suretiyle, bazı grupların desteğini alarak ülkemizdeki mevcut demokratik rejime yönelik tahrip edici faaliyetlerine hız verdiği gözden uzak tutulmamalıdır. Devlet, kendi adına davranan bir organizasyon değildir. Halkına silah çevirmiş ve sorumsuzca cinayet işleyen örgütlerden meydana getirdiği olayların hesabını soruyorsa, bunu, toplumun huzur ve güven içinde yaşaması gerçeğinden hareket ederek ve hukuk içerisinde yapmaktadır. Yıkıcı ve bölücü terörist örgüt ve mensupları halen kan istiyorlar, işledikleri cinayetlerin doğru ve haklı olduğunu savunuyorlarsa, rejimi koruyan güçlerden hesap soracağını söylüyorlarsa, milyonlarca insana yıllar boyu çektiydikleri acıların, ızdırapların yeniden yaşanmasını savunuyorlarsa ve bundan hiç de pişmanlık duymuyorlarsa, **devlet elbette insan hak ve özürlüklerini zedeledikten, bu insanlık düşmanlarına karşı yine demokrasi içinde kalarak gerekli her türlü tedbiri alacaktır ve almaktadır.** Bundan kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

BAŞKAN- Sayın Bakan bir dakikanızı rica edebilir miyim?

Süre uzatımı için sayın genel kurulun onayını alacağım. Çalışma süresinin dolmasına 3 dakika kalmıştır. Müzakerelerin tamamlanabilmesi için saat 19.00'dan sonra çalışmanın davamı hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun Sayın Bakan

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Devamla), Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri, Aziz Arkadaşlarım; Doğru Yol Partisi ve Sosyaldemokrat Halkçı Parti'nin oluşturduğu hükümetimizin protokolü ve programında da açıkça görüleceği üzere hükümetimiz bütün özgürlüklerin korunması ve

kullanılmasına özel bir önem vermektedir. Bu bağlamda kamuoyunun gözü ve kulağı olan değerli basınımıza tanınan hak ve özgürlüklerin daha da ileri düzeye çıkarılması temel düşüncemizdir. Protokol ve programımızın bir gereğidir. Hal böyleyken, gensoru önergesinde dile getirilen, basın özgürlüğünü kısıtladığımız suçlamasının gerçekle uzaktan ve yakından ilgisi bulunmamaktadır. Öldürülmelerinden üzüntü duyduğumuz ve bunu defaatle belirttiğimiz kişilerin, gazeteci niteliklerini ve iş aktiflerinin mevcudiyetini tartışmadan faillerinin bulunması hususunda büyük bir gayret ve özenle çaba gösterdiğimizi biraz önce belirttim. Değerli arkadaşlarım, önergede siyasal otoritenin yetkilerinin askeri çevrelere terkedildiği iddia edilmektedir. Gerçekte bu durumun böyle olmadığını önerge sahipleri de takdir ederler. Hükümetimizin işbaşına gelmesinin hemen akabinde bölgede eksikliği hissedilen koordinasyonun en üst düzeyde sağlanabilmesi için, bir dizi önlem geliştirilmiş, mülki amirlerin yetki alanları genişletilmiştir. Bu arada bölgede sivil-asker ikilemi ortadan kaldırılmış sivil otorite egemen kılınmıştır. Devletin yeniden yapılanması sürecinde sivilleşmeye büyük ağırlık verilmekte, demokrasinin bütün kavram, kural ve kurumlarıyla yerleştirilmesine özenle gayret edilmekte ve çalışılmaktadır. Bu durumda sivil otoritenin yetkilerinin askeri çevrelere terk edildiği suçlamasının insaf ölçüleriyle bağdaşır bir yönü bulunmamaktadır. (HEP sıralarından alkışlar !)

Değerli arkadaşlarım, ülkemiz gündemini işgal eden terör, sadece hükümetin değil, tüm birey ve kurumlarıyla devletin sorudur. Dolayısıyla, terörü önleyebilmek için demokratik devletin bütün kurumlarıyla birlikte üzerine gitmesi gereklidir. Nitekim bu görüşleri paylaşan yüce meclisimiz -Bir küçük grubu müstesna- 28.8.1992 tarihinde yaptığı genel görüşme sonunda, PKK terörünü kınamış ve terörle mücadelede ortak tavır kararı alarak, bunun bir devlet sorunu olduğunu vurgulamıştır. Muhalefetin konuya ilişkin olarak gösterdiği bu yapıcı tavır ve kamuoyunun sağduyulu yaklaşımı memnuniyet vericidir. Nitekim bugün de konuşan parti sözcüleri arkadaşlarımızın tıpkı 28.8.1992 tarihinde yapılan genel görüşmede varılan karar gereğince hareket ettiklerini görmenin sevincini ve mutluluğunu yaşıyoruz. Bütün siyasal partilerimize şükranlarımızı sunuyorum.

Basınımız da büyük çoğunlukla üzerlerine düşen ulusal sorum-

luluğun bilinciyle devleti yıkmayı amaçlayan teröre karşı örnek bir tavır sergilemektedir.

Değerli arkadaşlarım, terörün öncelikli hedeflerinden biri demokrasi- nin ortadan kaldırılarak milletin totaliter bir sistemle kendi iradesi dışında yönetilmesini sağlamaktadır. Hal böyle iken, demokrasimizin bir ürünü olan ve anayasamıza sadakat mecburiyetinde bulunan bir siyasi partinin Eylül 1992 günü Ankara'da düzenlediği istiklal marşımızın okunmadığı şanlı Türk bayrağımızın bulunmadığı, sadece kendilerine göre Kürdistan Kurtuluş Savaşında şehit düşenler için saygı duruşunda bulunulduğu kurultayında teröre, teröristlere ve açıkça PKK'ya destek verilmesinin imkânı yoktur değerli arkadaşlarım. (DYP, SHP, ANAP, RP, MÇP sıralarından alkışlar) İşin ilginç yanı ise, kendi destekledikleri teröre karşı devletin aldığı ve almakta olduğu doğal önlemlerden şikayetçi olmalarıdır.

Değerli arkadaşlarım, terörü yaratanların ve ona destek olanların, terörden ve onun sonuçlarından şikayet etmeye hakları yoktur. Ancak, yine devletin gücüdür ki değerli arkadaşlarım, onları dahi teröre karşı koruyacaktır. (DYP, SHP, ANAP sıralarından alkışlar) Devlet onlara sahip çıkacaktır, bugüne kadar sahip çıkmıştır ve hiç endişeleri olmasın, onlar dahi terörden korunmalarını er geç devletten isteyecekler ve er geç devlete sığınacaklardır.

MAHMUT KILINÇ (Adıyaman)- Hiç gerek yok buna.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Devamla)- Yüce Meclisimizin çatısı altında bulunan bu siyasi partinin kurultayında PKK ve onun insanlık düşmanı eli kanlı liderini övücü sloganlar atılmış, ülkemizin bölünüp parçalanması yolundaki arzular açıkça dile getirilmiştir. Ayrıca Türk Ordusu işgalci olarak nitelendirilmiştir. Türkiye Cumhuriyetinin parlamentosunda, Cumhuriyet ilkelerine bağlı kalacağına yemin ederek bulunan bazı milletvekilleri ülkemizin bir bölümü Kürdistan olarak nitelendirebilmiş ve ordaki devlet güçlerini yasa dışı ve işgalci ilan edecek kadar ileri gidebilmiştir değerli arkadaşlarım.

Hüseyin Balyalı (Balıkesir)- Sahtekarlar.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Devamla)- Basınımıza ve kamuoyumuza yansıyan bu ibret verici tabloyla ilgili olarak merciler elbette gerekli incelemeleri yapmaktadır ve gereğini yapacaktır.

Değerli arkadaşlarım, önergede gerçekleri çarpıtmak suretiyle halkı aldatmak ve suçluları korumak gibi anlamsız ve tutarsız bir suçlama yöneltilmiştir şahsıma. Gücünü aziz milletimiz ve onun temsilcisi olan yüce meclisimizden alan hükümetin bir üyesi olarak, mesaisinin büyük kısmını, halkın mutlu geleceğini tehdit eden terörü önlemeye hasreden bir hükümetin bir İçişleri Bakanı olarak şahsıma bu gibi bir suçlamanın isnat edilmesinden büyük bir üzüntü duyduğumu belirtmek istiyorum.

Mahmut Alınak (Şırnak)- İzzet Kezer'den bahset.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin (Devamla) - Ancak, bu suçlamanın biraz önce değindiğim kurultayı düzenleyen partiye mensup milletvekillerinden gelmiş olması, üzüntümü bir parça azaltmaktadır değerli arkadaşlarım; çünkü, sağduyu sahibi meclisimiz ve aziz halkımız, sadece bu nedenle dahi, suçlamanın gerçekleri ne ölçüde yansıtıp ne ölçüde yastımadığını ve amaçlarının ne olduğunu kolayca takdir edecektir; buna yürekten inanıyorum.

Şu kadarını söylemekle yetineceğim değerli arkadaşlarım; devlet yalan söylemez.

Sayın Başkan, Değerli Milletvekilleri; PKK ve onunla çıkar işbirliği içindeki diğer terör örgütlerinin büyük kayıplara uğratılması ve başlatukları girişimlerin etkisiz kılınması vatandaşlarımızın, vatan, devlet ve millet sevgisi ve engin sağduyusuyla güvenlik güçlerimizin özverili çalışmalarının sonucudur. PKK'nın Ermeni terör örgütleri ve bölgede gelişip, ilerlememizi çekemeyen dış mihraklarla işbirliği içinde bulunması; dedeleri, nineleri Ermeni çeteleri tarafından binbir eziyet ve hakaretle yok edilmiş, öldürülmüş yöre halkınca çok iyi değerlendirilmekte, bunun gaflet ve hıyanet olduğu açıkça ve iyice bilinmektedir değerli arkadaşlarım. (DYP ve MÇP sıralarından alkışlar)

Devletimiz, ilkel bir ideolojinin temsilcisi ve gücünü sadece masum halk üzerinde kurabildiği tehdit ve korkudan alan cinayet şebekesinin etkinliğini kırma gücündedir ve yüce meclisimizden de aldığı destekle bu gücünü her yerde ve her zaman göstermektedir. Mabette, mezraada, düğünde, dernekte, bayramda, iyi ve kötü günlerde, başarılarının övünçünü ve sevincini, kara günlerde acıyı paylaşmakta bir olan; milletimizi ve her karış toprağı aziz şehitlerimizin mübarek kanlarıyla

yoğrulan vatanımızı bölmeye, birliğimizi bozmaya, devletimizin tekliğini yıkmaya yönelik, her girişimi devletimiz, halkından ve demokrasiden aldığı güçle yok edecektir, değerli arkadaşlarım. (DYP ve MÇP sıralarından alkışlar)

Bu vesileyle büyük bir özveriyle çalışan ve yaşamlarını gözlerini kırpmadan feda eden güvenlik güçlerimize şükranlarımızı sunuyor, aziz şehitlerimize tanrıdan rahmet, yaralılara acil şifalar diliyorum.

Tamamen haksız ve dayanaksız suçlamalar içeren gensoru önergesiyle ilgili takdiri yüce meclisimize bırakıyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle meclisimizin değerli üyeleri, aziz arkadaşlarıma saygılar sunuyor ve Sayın Başkana, gösterdikleri sabır ve müsamahadan dolayı şükranlarımı arz ediyor, teşekkür ediyorum. (DYP, SHP, ANAP ve MÇP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ediyorum Sayın Bakan.

Değerli milletvekilleri, İçişleri Bakanı Sayın İsmet Sezgin hakkında verilmiş bulunan gensoru önergesinin müzakereleri tamamlanmıştır.

Gensorunun gündeme alınıp alınmaması hususunu oylarınıza sunacağım. Gensorunun gündeme alınması hususunu kabul edenler lütfen işaret buyursunlar?.. Gensorunun gündeme alınmasını kabul etmeyenler... işaret buyursunlar?.. **Gensorunun gündeme alınması hususu kabul edilmemiştir.** (DYP, SHP, ANAP ve MÇP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, Sayın Başbakan ve Bakanlar Kurulu hakkında verilmiş bulunan gensoru önergesini, zaman kaldığı takdirde sözlü sorular, kanun tasarı ve tekliflerini görüşmek için 23 Eylül 1992 Çarşamba günü saat 15.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati 19.10

**DIYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SEDAT YURTDAŞ'IN
24.9.1992 TARİHİNDE YAPTIĞI
BASIN TOPLANTISI METNİ**

Değerli Basın Mensupları...

22 Eylül 1992 tarihinde İçişleri Bakanı Sayın İsmet Sezgin hakkında verdiğimiz gensoru ve bu nedenle imzacı arkadaşlarım adına yaptığım konuşmaya, Sayın Bakan'ın verdikleri cevap; gensoruda ve konuşmamda dile getirdiğim görüşlerimizin özeti olan "Gerçekleri çarpıtarak halkı aldatıp suçluları korumak" yönündeki görüşlerimi sahibinin sesinden kanıtlanmıştır.

Şimdi sükut (sessizlik) kabul ettiği, çarpıtarak yanıtladığı ve yantısız bıraktığı soruları sıralayarak; en haklı olduğumuz konuda dahi, Sayın Bakanın meclisteki parmak hesabını arkasına alarak, inandırıcı olmayan bilgileri nasıl da meclise ve kamuoyuna sunduğunu ortaya koyacağım.

1. Sayın Bakan'ın, Şili'de olduğu gibi artan oranda devlet kaynaklı kayıplar üzerine "Bunlar ya Bekaa'da, ya da İstanbul'da metreslerinin yanında bulunuyorlar" şeklindeki sözlerine hiç değinmeyerek o sözleri "sahipsiz" bırakmıştır. Dolayısıyla bu konudaki iddiamız olan, sorumlu devlet adamlığından uzak bir ifade olduğu doğrulanmıştır.

Diğer yandan, bu konuda anlattıkları bizim için de yeni bilgiler durumundadır.

2. İsmail Hakkı Kocakaya ile ilgili olarak, Sayın Sezgin, yazılması gerçekten çok güç ve inanılması imkânsız bir senaryoyu mecliste anlatmıştır. Anlattıklarını hatırlarsa: Öldürülen İsmail Hakkı Kocakaya'nın kardeşleri olan Cengiz (Yavuz) Kocakaya ile Mehmet Kocakaya'nın örgütle sıkı bağları nedeniyle bir yıl öncesinden yakın takibe alındıkları ve bu süre içinde, 1989 yılından beri Diyarbakır Emniyet Müdürlüğüne ait 21 EF 916 ve 21 EC 589 plakalı araçların kullanıldığını, ancak daha sonra bu plakaların çalındığını...

Bunun anlamı; cinayette kullanılan araçların emniyete ait olduğunun dolaylı kabulüdür. Çünkü maktûlün kardeşlerinden Cengiz (Yavuz) Kocakaya, kardeşi alındıktan hemen sonra Diyarbakır Emniyet Müdürlüğüne şikayette bulunarak eşgal tarifi yapar. Yani plaka hırsızı kendiliğinden emniyete gider ve şikayeti dinlenerek eşgal tarifi alınır. Oysa Sayın Bakan meclis üyelerine; Kriminolojiyi, hukuku, toplumsal olayların doğal akışını hiçe sayarak kendilerince de inanılmaz, dayanışmanlarınca da inanılmaz hikaye anlatmıştır.

Eğer sorun yargıya bu senaryoyla intikal ettirildiyse -ki edilmiştir- yargının bu olayın içinden çıkması da mümkün değildir.

3. Gensorunun 3. maddesine Sayın Sezgin'in çok uzunca hikaye ederek verdiği cevabında ölü sayısını kamuoyuna yansıyanın çok altında vermiştir. Bu konuda, çok fazla zamanınızı almamak için aydınların, hukukçuların, demokratik kurum ve kuruluşların kitaplaşan raporlarını hatırlatarak elimde bulunan Türkiye İnsan Hakları Vakfı dökümantasyon ve özel iletişim servisinin hazırladığı raporu da incelemenizi salık veririm.

4. Kulp'ta öldürülen 9 kişi için de bölgede inceleme yapan İnsan Hakları Komisyonu üyesi milletvekillerinin raporları ile HEP Diyarbakır il başkanının beraberindekilerle hazırladığı raporları salık verirken; olayların meydana geldiği günden sonraki gazetelerde Sayın Bakanı ziyaretimizle ilgili (8 milletvekili) haberleri hatırlatırım.

5. MİTYAT İLÇESİ, ÇALPINAR KÖYÜNDE 8 KİŞİNİN ÖLÜMÜ, 9 KİŞİNİN YARALANMASI OLAYININ FAİLLERİ OLAN ŞAHİSLERİN; DEVLETTEN MAAŞ ALAN KUTLUBEY KORUCULARI OLDUĞU VE OLAY SIRASINDA MASKE TAKTIKLARI BALİSTİK RAPORUYLA ORTAYA ÇIKMIŞTIR. Ancak bu koruculardan korucu başı İsmail Taş'ın tahliyesinden her nedense, Sayın Bakan söz etmemiştir. Kaldığı korucu, köyünden pek çok köylüye "korucu ol" baskısı yüzünden köyü terk ederek İzmir'e yerleşmiştir.

6. Muş ili, Murat Gören köyü, Murat Köprüsü mevkiinde ele geçen 3 PKK'lı muavin ve şoför toplam 5 kişi sağ yakalandıktan sonra, aynı mahale gelen bir başka grup tarafından öldürüldükleri iddiasında bulundu Sayın Sezgin. Bu söylemiyle muavin ve şoförü "terörist" ilan ettiği gibi çatışmada her nedense, sadece bu büyük ihtimalle elleri kelepçelenmiş 5 kişinin öldüğünü anlattı. Bu gerçek dışı bir anlatımdır.

Çünkü daha sonra yapılan suç duyursu üzerine, savcılıkca yapılan keşifte öldürülenlerin yere yatırılarak arkadan kafalarına kurşun sıkılmak suretiyle ve bu nedenle, saç ve et parçalarının mermi ile birlikte toprağa yapıştığı keşif sırasında tespit edilmiştir. Demokratik ülkelerde hükümet düşürecek bu hafif kalan bir deyimle uygulanan devlet terörü Sayın Sezgin tarafından çarpıtılarak savunulmuştur

7. Tatvan'da 10.6.1992 günü öldürülen 13 kişi hakkındaki tespit ve değerlendirme raporu Sayın Bakanın partisi olan DYP ilçe başkanı dahil bütün diğer parti ilçe başkanlarının birlikte hazırladıkları raporda ortaya konmuştur. Buna göre Sayın Bakanın anlamları kendi ilçe başkanının anlatımıyla tamamen çelişmektedir.

8. SAYIN BAKAN, ŞIRNAK İLİ, İDİL İLÇESİ, TEPEKÖY'DE MEYDANA GELEN YANGINI SÖNDÜRMEK İÇİN TANKERLE KÖYE GİDEN İDİL BELEDİYESİ GÖREVLİLERİNDEN MUSA TANTIK İLE CEMAL ASLAN'IN DEVLETEN MAAŞ ALAN KORUCULARCA ÖLDÜRÜLÜRKEN ALİ ŞAHİN'İN DE YARALANDIĞINI DOĞRULADI.

9. SHP Nusaybin ilçe sekreteri, Doktor Oktay Türkmen'in katilinin aynı gün (2.2.1992) halk tarafından yakalanarak polise teslim edilmesine karşın, geçen süre içerisinde; örgütsel yapı, amaçları, destekleyicileri hakkında gensorunun görüldüğü güne kadar herhangi bir açıklama yapılmaması bu konudaki yaygın kanıya güçlendirmektedir.

10. Yine gensoruda sözünü ettiğimiz gazeteciler, Halit Güngen ve Hafız Akdemir'in ölümleri hikaye edilirken; sadece İzzet Kezer'e "Merhum" diyerek diğer gazetecilere bakışını tekrar ortaya koyarken "Kazaya kurban gittiğini" belirterek kabul etmiştir. Öldürülen diğer gazeteciler Cengiz Altun ve Mecit Akgül'den söz etme gereği dahi duymamıştır.

Bu tutumuyla Sayın Sezgin çünkü rakamla 220'ye çıkan ve kontrgerilla ile ona bağlı olarak çalışan paramiliter örgütlere atfedilen cinayetler konusunda çözümsüz suskunluğunu ısrarla devam ettirmiştir.

11. Sayın Sezgin Silvan'da gözaltında rahmine cop ve silah namlusu ile baskı yapılması sonucu Menice Kırtay'ın çocuğunun düşmesi ve ölmesine neden olunduğunu çok iyi bilmesine rağmen; bu konuda gündem dışı

sözle olayı dile getiren Sayın Mahmut Uyanık'a olayın takip edileceği sözünü vermesine rağmen, olayı çarpıtması Menice Kırtay'ın ölü olmadığını söylemesi son derece çarpıcıdır. Bundan çıkan ilk sonuç Sayın Sezgin'in konuşma metninin hazırlanmasına etkisinin sıfır olduğudur.

12. Şevki Akıncı'nın gencecik bedenini ateşlere atanların "güvenlik güçleri" olduğunu çok iyi bilen Sayın Sezgin bu konuda tek bir söz dahi etmemiştir. Resimleri sayın basına sunuyorum.

Sayın Bakan konuşmasında, ayrıca önergede yazılı bazı hususlara hiç yer vermemiştir. Bunlardan 24.4.1992 tarihinde Mardin ili, Savur ilçesi, Kuzerip (Yazır), Cirze (Taşlık) köylerinde öldürülen 9 köylünün durumuna hiç değinmemiştir.

Sayın Sezgin, sanki parlamentoda hiç oturmamış, beni hiç dinlememişesine kürsüden eline tutuşturulan metni okudu. Bunları sıralarsak:

4 Mayıs 1992 tarihinde işkencede öldürülen Dargeçit HEP ilçe başkanımız Tahir Seyhan ile ilgili Sayın Bakanın önergeme cevabi yazısının, Mardin Cumhuriyet Başsavcısının 1992/701-264 sayılı takipsizlik kararıyla yalanladığını söyledim, söylüyorum. Oysa Sayın Bakan, eline tutuşturulan metinde bu konuda bir şey yazılı olmadığı için susmayı tercih etti. Ancak takipçisi olmaya devam edeceğiz.

1 Ocak-30 Haziran 1992 tarihleri arasında meydana gelen 53'ü doktor raporu ile sabit, 6'sı çocuk, 32'si kadın olmak üzere toplam 179 kişinin işkence gördüğü ve ayrıca 11 kişinin işkence sonucu ölmesi hakkında, Sayın Bakan tek söz etmeyerek işkencenin adeta meşru bir sorgu yöntemi olarak devamına onay ve işaret vermiştir...

Diyarbakır ili, Hazro ilçesi Sarıerik köyünden 25.9.1992, saat 01.00 sularında güvenlik güçlerince alındığı tarihten bu yana kendisinden haber alınamayan, İbrahim Gündem hakkında ve yakınlarının Cumhuriyet Savcılıkları, Valilik, İşçileri Bakanlığı ve Başbakanlık nezdindeki dilekçelerinden de hiç söz etmemiştir. Bu tesadüfi değildir. Yanıtsız bırakmak basit bir unutkanlık değildir.

"Bunlar bildiğiniz türden gazeteci değiller" şeklindeki; sorumsuz, tehlikeli ve örtülü onay içeren cümlesine açıklık getirmediğinden, Sayın Bakanın bu nedenle ağırlaşan sorumluluğu bundan böyle devam edecektir.

SHP'nin 20.11.1990 tarih 10/125 sayılı meclis araştırması önergesindeki kontrgerilla olayına dönük değerlendirmelere hiç değinmemiştir.

Şmak ile ilgili sorulara metinde yazılı bir şey olmadığı için, sessizlikle geçiştirilmiştir.

Kürt realitesini kabul ve bu çerçevede yapılacaklar konusunda susarak bu yöndeki ifadenin propaganda amaçlı olduğu ortaya koymuştur.

Milli Güvenlik Kurulu konusundaki ısrarlı suskunluğu ise, MGK kararlarını katiben uygulama çabasında olan bir bakanın sivil otorite gücünün sınırlarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla yetkinin askeri çevrelere terki çok iyi anlaşılmaktadır.

“KANA KAN İNTİKAM, KAHROLSUN İNSAN HAKLARI, KAHROLSUN KÜRTLER, KÜRTLERE ÖLÜM” gibi sloganlarda ifade edilen; Türk ırkçılığının hortlamasına ve halklar arasındaki boğazlaşmaya hizmetten başka hiçbir yarar getirmeyecek olan bu tablonun Sayın Bakanca sessiz bir seyirci olarak geçiştirilmesi; **BU ÜLKEYİ VE ÜZERİNDE YAŞAYAN İNSANLARI, GERÇEKTE KİMİN DÜŞÜNDÜĞÜNÜ HİÇBİR DEMAGOJİK, RESMİ VE RUTİN AÇIKLAMAYA GEREK KALMADAN ANLAŞILDIĞINI, ANLAŞILACAĞINI DÜŞÜNÜYORUM.**

“Kürt realitesi”ni kabul eden hükümetin bu realiteyi bütün olanaklarıyla imha için çaba harcadığı günümüzde, tarihin, Sayın Bakan ve hükümete dönük yargısını ortaya koyacağı konusunda hiçbir şüphem yoktur.

Bu duyularla hepinize saygılar sunuyorum. 24.9.1992

Sedat Yurtdaş
Diyarbakır Milletvekili

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Sedat Yurtdaş, 1961 yılında Diyarbakır'da doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini aynı ilde yaptı. Liseyi bitirdiği 1978 yılı ile İstanbul Hukuk Fakültesi'nde öğrenime başladığı 1983 yılları arasında; ırgatlıktan duvar ustalığına uzanan çeşitli işler yaptı. Bir süre aktif olmak üzere, yurtsever-devrimci faaliyetlere katıldı. 1979 ve 1987 yıllarında gözaltına alındı.

Diyarbakır'da serbest Avukat olarak çalıştığı sırada, Vedat Aydın başkanlığında görev alan HEP Yönteminde İl Sekreteri olarak görev yaptı. Bu sırada yapılan 20 Ekim 1991 Genel Seçimleri'nde SHP listesinden HEP'in adayı olarak gösterildi. Aldığı 35.750 tercihlil oyla birinci sıraya yükselerek milletvekilli oldu. Halen HEP Merkez Yürütme Kurulu Üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.